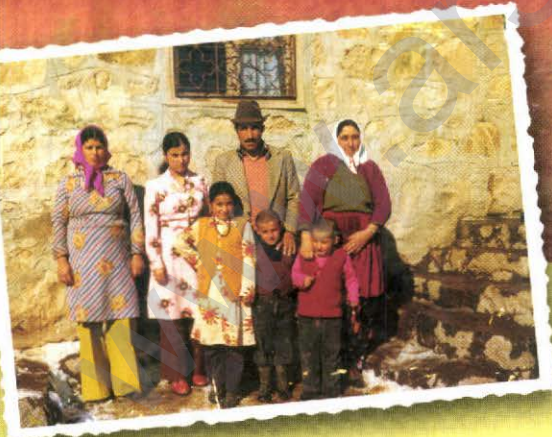

Veger

Kovara sîyasî, çandî, hunerî, dîrokî û lekolînî ya Kurden Anatolîya Navîn

Göç ve göçmenlik

İç Anadolu Kürtleri,
Örgütlenme ve
Siyasi Geleceğimiz

Deşte Reşîyan'dan bir ses

Altılar Köyü

Omerê Dirêj

Canbeg (Cîhanbeylî)
– Kolik (Kahta) – Xorasan

4

Çile · Sebât · Adar 2003

Veger

Kovara Kurden Anatoliya Navin

Genel Yayın Yönetmeni:

Murat Alpavut

Redaksiyon:

Abdullah Kaya, Ali Fuat Gürsel,
Murat Alpavut, Roni Yıldırım,
Şoreş Reşî, Dilşad Nûdem

Adres / Navnîşan

Murat Alpavut
Friedhof Str. 3
47877 Willich / Deutschland
Tel.&Fax: 0049 (2154) 814598
e-mail: alpavut@t-online.de
www.vegerdergisi.com
e-mail: M@ilvegerdergisi

Temsilcilikler:

Nederland: R. Yıldırım
Duindoorn Str. 19-1
1032 cm Aden

Östereich: H. Aktan
Ausstein Gasse 22-4-21
8020 Graz

Denmark: F. Durukan
Saven C-2 1.DOR 1 HOYE
2630 Taastrup

Swissre: İ. Candan
Ringstr. 7 · 3052 Zollikofen Bern

Sveden: Yusuf Özden
Weşanxane Medya
Box 226 · 14202 Trångsund

Buha / Fiyatı

5,- Euro

Konto:

Deutsche Bank Krefeld
Konto Nr.: 7104953
BLZ: 32070024

Veger'de yayınlanan yazılar
Redaksiyon Kurulu tarafından
belirlenir, Yazıların sorumluluğu
yazarlarına aittir.

Her niviskar berpîrsiyare
nivisa xwe ye. Mafê Redaksiyone
heye ku nivisen ji Vegere
re ten, serrast û kurt bike.
Nivisen ku ji Vegere re ten,
ger îcap nebin ji li xwedi
nayen vegerandin.

Naverok / İçindekiler

❑ Pêşgotin	3
❑ Nameyên ji Xwendevanan	6
❑ İç Anadolu Örgütlenme Celal Devranbeyli	8
❑ 3 Kasım seçim izlenimleri Hasan Bozlak	15
❑ Canbeg Şoreş Reşî	21
❑ Göç ve göçmenlik A. Fuat Gürsel	31
❑ İç Anadolu Kürtleri(Söyleşi) Mecit Tarhan	36
❑ Çîroka Kevirêkî Goristên Alanê Osê	41
❑ Kürtlerde namus Serhat Fırat	44
❑ Zarokê Kolanan (Şiir) Xîzan Şilan	47
❑ Kürt sanatçı Doğan Biçen'le söyleşi Murat Alpavut	50
❑ Xale Dendar	53
❑ Deşte Rêşîyan'dan bir ses Mazlum Pîr	55
❑ Gılgameş Destanı ve Sin Lekke Innünü Dr. Cemşid Bender	60
❑ Demsal kela kela havin ê Ahmet Gezer	62
❑ Uyuşturucu yaşamı zehirliyor	63
Çeviren: Naciye Biçen	
❑ Altılar Köyü A. Gezer - İ. Genç	69
❑ Ömerê Direj Şoreş Reşî	72
❑ Hezkirinê du dilemîn (Şiir) Dilşad Nûdem	76
❑ Kosovalı Mihone Abdullah Kaya	78
❑ Avrupa'daki Orta Anadolu'lu Kürt İşadamlarımız	83
❑ Çîroka Torim - II	84
Amadekar: Ali Fikri Bayraklı	
❑ Newroz-Kawa söylencesi Rafet Kılıçalp	87
❑ Etkinlikler	97
❑ Yeni çıkan yayınlar	100
❑ Ödüllü Bulmaca	102
❑ Mîr min	1

Pêşgotin

Dema we xweşbe xwendewanên hêja! Bi munasebeta hêjmareka nû ya kovara VEGER ê dîsa em bi hev re ne. Bi derxistina hejmara çaran re em gelek kef xweşin û ji bo ku di hêjmareka nû de em jî xwe li gora daxwaz û hêviyên we bi pêşve dibin. Lewma di hejmara çaran de jî em bi gelek xebatên ciddî û layiqî we derdikevîn pêşîya we. Em xebatkarê Kovara VEGER ê, bi xwendewanên xwe ve mîna malbateka mezin û firehin û germîya wê di dilê xwe de bi hêcaneka mezin hîs dikin. Ew hêcana jî coxrafayên dûr, bi telefonan, mektûban, e-meilan û wek silav xwe dighîne me! Gelek kes beyan dikin û dibêjin ku: Di dawiyê de em bûne xudanê Kovareka ku em xwe tê de dibînin! Em jî hewl didin ku layiqê gelê xwe bibin û xwe hîn zêde xurt û pêşketî bikin.

Hêjmara VEGER ê ya sêyemîn hîn baştir, û dewlemendtir derket; kêmasiyên di warê zimên de bi piranî çareser-

bûn. Di wî alî de hevalê me Dilşad Nûdem kedeka zêde da û di pêşerojê de wer xuya dike ku gelek rewşenbîrên kurd wê di nav xebatên me de cîh bigrin; em ji niha de spasîya wan hevalan dikin. Ji vir û bi şûnde em soza kovareka bêqusûr didin xwendewanên xwe.

Kovara VEGER careka din bi germî hat pêşwazî kirin: Ji xwandewanan gelek mektup û e-meil hatin û me gotinên xweş bihîstin. Lê mixabin hîn li welat û çend cîhên din, di warê belavkirinê de zehmetiyên mezin hene; em hewl didin ku çareser bikin û hêvîdarin xwendewanên me jî wê ji me re alîkarbin. Di rojname û radyoyan de jî qala kovara VEGER'ê hate kirin. Di sêrî de Özgür Politika cîhekî fireh da hêjmara sêyemîn. Ji hêla din ve, Ûlkede Bakış û Radyoyê Mezopotamya (li Avusturya) jî cîh dan nasandina kovare. Ji aliyê din ve Radyoyê Dengê Mezopotamya ku li rojhilata Navîn bi giş-

tî weşanê dike, li ser kovara VEGERE ê bi hevalê me Şoreş Reşî re telê-röportaj pêk anî û li seranserî welat zindî hat weşandin.

Ji endamên redaksiyona VEGER ê Şoreş Reşî, berpîrsiyarê Swêd birêz Yusuf Özden û ji meclîsa kovarê birêz Hesen Boztrak di meha şubatê de ji bo civîneka bi gel re li serbajarê Danîmarka Kopenhagenê bûn. Xebatkarên kovara me ji hêla gel ve bi germîyeka mezin hatin pêşwazî kirin. Gelê me yê vê derê di derbarê kovarê de dîtî û pêşniyarîyên xwe anîn ziman.

Ji hêla din ve li Danîmarka di meha gulanê (mayis) de bi pêşengîya Kovara VEGER ê Festîvala kurdên Anadolê ya duyêmin wê li darkeve. Wekî hûn dizanin cara sifê festîval sala çûyî li Hollanda li darketibû. Di festîvalê de seranser hunermendên kurd yê ji Anadola navîn wê cîh bigrin. Ji bo amadekarîya festîvalê komîteyeka mezin damezirî û hazirî bi çûş berdehamin.

Dîsa ger were ziman ku ji gelek zindanan de ji me re name tî û girtiyên kurd dixwazin bi me re bikevin tîkilîyê. Hewl didin ku emê ji îro pê ve bi wan hevalan re peywendîyên xwe berdeham bikin û cîh bidin nivîs û helbestên wan.

Gelek rewşenbîr û nivîskarên kurd bi me re tîkilî danîne û dixwazin di xebatê me de destekê bidin me.

Li cîhan, welatê me û di civaka me de jî bûyerên balkêş qewimîn û diqewimîn. Newroza şêrîn li her herêma welêt bi çûşeka mezin pîroz dibe. Her we-

kî hemî derên welêt li nav kurdên Anadolê jî Newroz mîna salên derbasbûyî bû şahîyeka mezin. Gelê me îsal jî cejna xwe ya netewî mîna gaveka girîng berbi azadîya xwe bi kar anî. Xebatkarên redaksiyona kovara we VEGER ê di gel hemî nivîskarên xwe cejna gel ya netewî Newroza bi rummet bi dil û can li gelê kurd pîroz dîkin.

Ji hêla din ve dewleta tirk durûtîya (rîyakarî) xwe ya li ser pîrgirêka kurd berdeham dike. Ji hêlekê de ji dunyê re beyan dike da ku ew pêşiyê li ber serbestîya zimanê kurdî vedikin û wê bibin welatekî demokratîk li gor pîvanên awrûpa, lê belê ji hêla din ve nahêla partî û sazîyên kurd li ser zemînekî azad kar bikin û xebatên xwe bimeşînin. Wan dîsa kultura xwe ya qedexe (yasak) kirinê bi kar anîn û Partîya demokratîk ya gel HADEP girtin. Ev yek nîşana tehamul nekirina hebûna netewa (ulus)kurde. Eşkereye ku ev tu caran ji hêla gelê kurd ve nayê qebûl kirin. Lewma pêwîste ku gele kurd, dostên kurdan û hemî hêzên demokrasîperwer li hemberî vê qerara kevneperest û faşîzane derkevin.

Feqa Husên Sagniç, memosteyê hêja, zimanzanê kurd û welatperwerê bi qîmet çû ser rehmeta xwe. Bê guman Feqa husên gelek xebatên pîroz kirin û di warê pêşveçûna zimanê me de xwedî cîhekî bilinde. Em li ber bîranîna wî bejna xwe ditewînin û di rîya ku wî ji me re nîşan dayî de dimeşin. Bila serê gelê kurd û malabata wî sax be.

Wekî tê zanîn li ser axa welatê me şe-

rekî bêheq destpêkir. Hêvîdarin gelê kurd careka din nebe qurbana hesabên tarî, menfiat û listikên emperyalîst. Di vir de yekîtî û hewkarîya xelkê me û partiyên sîyasî girînge. Li gor rewşa îro wer xuya dike ku gelek pirs û pirsgirêk di nav hev de ne. Ev şerr ji hêla gelê kurd venayê qebûl kirin û wê ji bo gelê me bi xwe re çî bîne ne xuyaye. Dîsa gelek der û dor dixwazin di nava hêzên netewî de şer derkeve û kurd nebin xwêdîyê tu azadîyê. Em hemî kurdan û rexistinan hîşyar dikin ku; ji bo hesabên ku li ser gelê kurd tên mêşandin amadebin, wan sîyasetên bi qirêj bibînin û listikên wan vala derxin.

Li hember van hesaban yekîtî û biraîtîya xwe xûrt bikin û piştta xwe bidin hev ji bo xevna hezar salan...

Li bakûrê welatê me aliyên şerxwaz dengê xwe bilind kirin û çend êrişên qirêj qevimîn û tecrîta li ser birêz Öcalan berdewame û ew prowekasyoneka li hember gelê Kurd û Tirke. Em hêvîdarin ev bûyerên nexoş ji holê rabin, mafên gelê me werin nasîn, aştî û biraîtîya navbera gelan qewîtir bibe.

Her dîsa KNK (Kongra Netewîya Kurdistan) cîvîna xwe Cîwata Giştî ya çarêmin kir û wek Veger em KNK silav dikin û serkeftîna wan dixwazin. Ji redaksiyona me Şoreş Reşî wek endam bêşdar bû ji bo Cîwata Daim hatê hîlbijartin. Bi pêşengîya hevalê me Reşî pêşniyar qanûnek ji bo Cîwata Giştî hate pêşkeşkirin da ku ji bo Kurdên Anatoliya Navîn kontenjanek were durust kirin. Wek tê zanîn di nav KNK de Kurdên

ji Anatoliyê wek nûner cîh digrin, Li ser vê pêşniyar qanûnê di cîvînê de gelek niqaşên erenî û neyênî (pozîtîf û negatîf) hatin kirin û bi wî şiklê ma. Em li vir dîsa dixwazin bînin bîra rêvebirên KNK ku li ser vê daxwazê careka din bifikirin û wek qanûn bipêjirînin.

Kîtaba hevalê me Abdullah Kaya ya bi navê "Gözlük" cara duyêmin çap bû. Kîtab ji kurteçîrokan pêk te û du çîrokan ji wan di pêşbirka Huseyîn Çelebî de xelata sêyemîn girtibûn. Çapa yêkemîn bi hêsani hat belavkirin û ji bo çapa duyêmin em ji hevalê xwe re serkeftinê dixwazin.

Wekî her carekê em dîsa banga xelkê xwe dikin ku, dest bavêjin pênuş û binivsinin ku em ji her gundekî kîtebeka kilam, yeka henekan, yeka çîrokan û hvd derxin. Bi hêviya rojên û demên xweş heta hejmara pîncan.

Li benda mizgînîyên ku em di hêjmarê pencan da bidin wê bimînin!!!

Redaksiyona Veger

Nîsan 2003

N A M E Y Ê N J İ X W E N D E V A N A N O K U R M E K T U P L A R I

Merhaba arkadaşlar;

Çok değerli ve anlamlı olan kültürel ve sosyal faaliyetliliğinizi bir dergide toplayıp topluma ulaştırmanız tarihe geçecek önemdedir. Bu faaliyetinizin uzun soluklu ve sürekli var olmasını dilerim.

Ben Yeniceobalıyım. Yaklaşık sekiz yıldır cezaevindeyim. Ben ve burdaki arkadaşlarda çıkardığınız dergiyi okumak istiyoruz. Eğer olanak ve imkânınız varsa her çıkan sayıdan bir adet dergiyi bize ulaştırırsanız çok memnun oluruz.

Satırlarıma son verirken çalışmalarınızda ve mücadele yaşamınızda başarılar dilerim.

Ülkemizde barış, kardeşlik ve demokrasi kazanacaktır.

Saygılarımla...

Metin Dalan

Gaziantep Özel Tıp Cezaevi

Merhaba, Veger Dergisi çalışanları

Derginizin üçüncü sayısını da zevkle okudum. Emegi geçen bütün arkadaşları kutluyorum.

Burada özellikle Dilşad Nûdem arkadaşı güzel Kürtçesi ve yazısında ele aldığı konu için kutluyorum.

Gerçekten Nûdem'in yazısında be-

lirttiği gibi, İç Anadolu'da her şey Kürtler açısından güllük gülistanlık değildir. İç Anadolu Kürtleri asimile ile yüz yüze gelmiş durumdadırlar. İç Anadolu'da bir çok arkadaş, buradaki Kürtlerin asırlardır asimile olmadıklarını ve kendi dillerini, kültürlerini koruduklarını belirtiyorlar. Bu son yıllara kadar doğru bir tespitti. Hatta son yıllarda bu durum ulusal mücadeleyle birlikte Kürtlük ve ulusallık açısından daha da gelişti. Fakat kültür ve dil açısından durum şimdi böyle değil. 15 yaşından küçük çocuklar Kürtçe konuşuyorlar fakat Kürtçe sayı saymasını bilmiyorlar.

Bence asimilasyon konusunda son on yılda geline aşama, üçyüz yıldan son on yıla kadar olan aşamadan daha fazla. Üstelik bu durum gelişen ulusal mücadele ve ulusal kimlik arayışına rağmen oldu.

Veger dergisi bu konularda daha da büyük roller üstlenmelidir. Bu durumun tersine dönmesi için çalışmalar yapıp projeler üretmelidir. Oradaki halkın isteği de budur sanırım.

Yazıma son vermeden önce bütün Veger dergisi çalışanlarını selamlıyor ve 4. sayınızı da sabırsızlıkla beklediğimi belirtiyorum.

Selamlar

Altular'lı Şoreş.

Değerli arkadaşlar;
Öncelikle böyle tarihi önemde çalışmanız için sizleri kutluyorum.

Veger dergisini büyük bir beğeniyle okuyorum.

Yüzyılları bulan sürgünlükleri konusunda hala çok kısıtlı adeta yok denecek kadar yazılı kaynakları bulunan Orta Anadolu sürgün Kürtlerinin sesi soluğu olmaya aday olan Veger dergisi bu çalışmalarını daha da geliştirmeli bölgenin bütün parçalarını kucaklayarak onların tarihi, kültürü, coğrafyasını tanıtabilmelidir.

Ben bir Orta Anadolu Kürdü olarak bütün insanlarımızı Veger'e destek vermeye çağırıyor, sizlere çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Çetin Gürel

Veger Dergisindeki arkadaşlara;
Çalışmalarınızda başarılar dileyerek içimden gelenleri yazdığım sınırları sizlerle paylaşmak istiyorum.

Bir kriz patladı
Halkımın yüreği hopladı
Umutlar birer birer karardı
Umutsuzluk intihara vardı.

Bir kriz oldu.
Halkımın benzi soldu
Dünyaya gelen çocuklarımız
Üç bin dolar borçlu doğdu.

Bir kriz parladı
Ekmeğin parası nerde kaldı
Aslanın midesine indi
Alabilene aşkolsun.

Bir kriz güldü
Hepimizi yerinden sürdü
Kürdü, Çerkezi, Türkü
Yabancı diyarlarda illegal yaşadı.

Bir kriz çiçek açtı
Saygı sevgi, kaçtı
Küskün yürekler, gülmeyen yüzler,
kaybolan komşuluklar
Krizin verdiği ürünlerdir.

Doğan Kaya

Kütükuşağı kasabası
Konya

Veger dergisine...

Ben bir Haymana Kürdüyüm.
Derginizin Veger'i bir arkadaş vasıtasıyla aldım.

Böyle bir çalışma yapmanız bizleri çok heyecanlandırdı.

Dergideki yazılar gerçekten dolu dolu.

Veger'in bütün orta Anadolu Kürtlerinin sesi soluğu olacağına inanıyoruz.

Yalnız Veger'den isteğimiz, bölge Kürtlerinin hepsini kapsayacak şekilde yazılar yayınlanması, dar bir alanla sınırlı kalmaması gerekir.

Bir de Anadolu'ya göçler hep değişik tarihlerde olduğu için bunları detaylı araştırmalarla vermelidir.

Veger'deki Kürtçe yazılarda bölge Kürtçesi ağırlıklı kullanılmalıdır.

Kürtçe ve Türkçe yazıların oranlanmasına da dikkat edilmelidir. Çünkü halkımızın bir çoğu Kürtçe konuşmakta fakat Kürtçe okuma yazma bilmemektedir. Veger bu konuda da bir öncülük yapmalıdır.

Burada mektubumu bitirirken çalışmalarınızda başarılar diliyor, bizlere düşen bir şey olursa seve seve destek vermeye hazır olduğumuzu söylüyorum.

Bütün Veger dergisi çalışanlarına selamlar.

Ömerez Çalo

İç Anadolu Kürtleri, Örgütlenme ve Siyasi Geleceğimiz

CELAL DEVRANBEYLİ

e-mail: stran10@hotmail.com

Siyaset genel bir tanımlama ile denilebilirki toplumsal sorunları çözme sanatıdır.

Kürt toplumu gibi en genel hakları gasp edilmiş, en asgari özgürlük talepleri bile ağır dereceden şiddet kullanılarak bastırılmış toplumlarda bu gerçeklik daha da can yakıcı bir durum kazanmakta ve bu bağlamda siyaseti yerinde ve doğru kullanma, kendini olmazsa olmaz gibi, yakıcı bir gerçeklik olarak dayatmaktadır. Yine açıktır ki ezilen toplumlar, tarihten günümüze kadar, insanlık ailesinde onurluca yer alabilmek için belli siyasi farklılıklara bakılmaksızın, sürekli olarak ortak mücadeleler vermişlerdir. Başarının anahtarının her zaman birliktelikte saklı olduğunu bilen geniş kitleler, bu yüzden toplumu temsil etme iddiasında olan tüm kurum ve kuruluşların birliktelik için en azami ölçüde çaba içerisinde olmaları talebini her fırsatta dile getirmişlerdir. Bunun böyle olduğunu demokratik Kürt Hareketi ve bugün vardığı nokta, bize çok bariz bir şekilde göstermiştir.

İç Anadolu Kürtleri kuşkusuz genel Kürt sorunun gözardı edilemeyecek bir parçasıdır. Son yıllarda oldukça büyük ivme kazanarak kitleleşen Ulusal Demokratik Hareket (UDH) ve onun yansımaları elbette bu bölgede yaşayan Kürt nüfusu da önemli bir şekilde etkilemiştir.

Bu etkilenmenin doğal olarak bir çok nedeni vardır ve kanımca bunların başında:

UDH'nin kitlelere verdiği ulusal bilinç, bölge insanında, kendi kimliğini koruma ve onu geliştirme bilinci yaratmıştır. Bir diğer önemli nokta ise bölge insanına verilen güvendir. Bugüne kadar ortaya çıkan çeşitli mücadele biçimleri, tarihsel süreçte en çok ezilen ve sonunda yurdundan edilen bu kitleye güven vermemiştir. Bunu ciddi anlamda ilk kez başaran UDH'tir.

Diğer yandan, bölge Kürtlerinin üzerinde, devletin uyguladığı derin ve kapsamlı asimilasyon politikası ve bunun sonucu olarak kaybolma korkusudur ki bu da son derece haklı ve yerinde bir kaygıdır. Bir başka yanıla denilebilirki: İç Anadolu Kürtleri, UDH'ini bu kapsamlı ve sistematik eritme politikalarına karşı bir kalkan olarak gör-

mektedirler. Unutulmamalıdır ki asimilasyon bir devlet politikasıdır ve oldukça sistemattiktir. Bölge halkı üzerinde uygulanan bu sistemattik eritme siyaseti de burada yaşayan halkımızın Kürt olmasından kaynaklanmaktadır. Diğer bir tanımlama ile bölge Kürtleri devlet nazarında İç Anadolu'nun etnik dokusu ile örtüşmemektedir ve dolayısıyla erimeleri gerekmektedir. Zira devletin İç Anadolu Kürtlerinin 300 yıldır dil ve kültürel altyapılarını olduğu gibi koruyarak ayakta durmalarına ve deyim yerinde ise Ankara'nın burnu

dibinde UDH'ne doğal bir potansiyel oluşturmalarına göz yummasını beklemek hiç de gerçekçi bir beklenti olmayacaktır.

Orta Anadolu Kürtleri legal planda da tercihlerini, programlarında Kürt sorununu dillendiren ve bu soruna çözüm getirme iddası olan oluşumlara yoğun destek sunmaları ve siyasal tercihlerinde Kürt kimliğinden yola çıkarak

verdikleri mesajlarında bu bağlamda ele almak gerekiyor.

Peki nedir bu mesajlar, ya da bu mesajlar yerini buluyor ve dikkate alınıyor mu? İrdelenmesi gereken önemli konunun da bu noktada olduğu kanısındayım. Bölgede yaşayan halkın genel Kürt sorununun dışında bazı spesifik motifleri vardır. Her şeyden önce bilinmelidir ki burada yaşayan halkımız kendi ülkesinden bir kaç yüzyıl önce kopartılarak bölgeye yerleştirilmiştir. Nüfus itibariyle yoğun ve üzerinde yaşadıkları coğrafya oldukça geniş olmasına rağmen yaşadıkları topraklar Türkçe konuşan bir popülasyon ile çembere alınmıştır. Yıllardır süren ekonomik başaşağı gidiş, burada yaşayan halkımızı metropollere ve Avrupa'ya göçe zorlamıştır. Çok yönlü asimilasyon halkın kültürel değerleri üzerinde büyük tahribatlar yaratmış ve Kürt olmanın en önemli faktörü olan Kürt dili her geçen gün zayıflamakta ve eğer statüko değişmezse günlük gereksinimlere bile cevap veremeyecek duruma gelecektir. Hatta önümüzdeki süreçte; dışarıya verilen göç nedeni ile göç eden kitle ile bölgede yaşayan Kürt nüfus arasında bir iletişim sorunu yaşanabilecektir. Önemli bir kurum ve hatta okul olarak kabul ettiğimiz aile yapısı çocuklara yeterli oranda Kürtçe öğretmez ise, özellikle Avrupa'da yaşayan bölge insanı ile Orta Anadolu'da yaşayan yakınları arasındaki kültürel mesafe büyüyecektir ki bu da, arada bulunan bağların zayıflamasını beraberinde getirecektir. Diğer yandan bunun zincirleme yan etkileride istenmeyen sonuçlar olarak ortaya çıkacaktır.

İşte verilmek istenen mesaj, tüm bu olumsuzluklara dur deme arayışıdır; bu bir feryattır ve önemli gördükleri

bir tehlikeye karşı korunma ihtiyacının bir sonucudur. Bu arayışın hedefinde kendini bulma vardır, bölge halkının özgün kültürel değerlerine yönelik yok etme çabalarına bir direnmedir.

Verilmek istenen mesajların yerini yeterince bulmadığı, eminim Orta Anadolu Kürtlerinin çoğunluğu tarafından paylaşılan bir görüştür. Burada zannediyorum eleştiriye şayan bazı noktaları irdelemekte yarar var.

UDH öncülük eden (Kuzey Kürtlerini temsilen) birçok örgüt ve oluşum var ve bölge Kürtleri bu örgütlenmelerin bir çoğunda aktif olarak yer almışlar ve halen de almaktadırlar. Her düzeyde destek sunulmuş, yurtseverlik bazında herkes üzerine düşeni yapmıştır. Bunun en açık kanıtı son genel seçimlerde bölgede yaşayan Kürt halkının ezici bir çoğunlukla DEHAP'a destek sunmasıdır.

Buna rağmen, Kürt örgütlerinin, İç Anadolu Kürtlerini bir bütün olarak gördükleri söylenemez. Hiç bir örgütün programında bölge Kürtlerine yönelik bir madde yoktur. Hiçbir kurum ve kuruluşun bölge Kürtleri hakkında ne düşündükleri ve onların gelecekteki statükoları ile ilgili ne tür önermelere sahip olduklarını bilmiyoruz. Denilebilir ki bugünkü genel Kürt siyasetinin dinamikleri olan hareketleri Orta Anadolu Kürtleri hakkında oldukça yüzeysel bilgi birikimine sahiptirler. Bu gerçekliğin bir sonucu olsa gerek, bir çok kurum, kuruluş ve hareketin çeşitli kademelerinde bölge halkına bir kontenjan ayırma fikri bile bugüne kadar var olmamıştır ki yukarıda belirttiğimiz üzere bir çok oluşumun içinde bölge kökenli kadro veya delegenin olmasına rağmen bu böyledir. Bunu bir eksiklik, geç kalmışlık ya da aymazlık olarak algılayanlarımız ola-

bilir. Adını nasıl koyarsak koyalım ortada bir sorun var ve doğal olarak kendi çözümünü de dayatmaktadır.

Peki böyle bir adımın atılması gerekli mi, ya da böyle bir statüko neden gereklidir?

Bu ve benzeri sorulara yanıt verebilmek için Orta Anadolu Kürt gerçekliğinin özgünlüğüne bakmak gerekir. Herşeyden önce oldukça geniş bir coğrafyada yaşayan yoğun bir nüfus söz konusu. Yüzbinlerce Kürt insanının oluşturduğu bu kitle, anavatanları Kürdistan'dan enaz 300 yıldır uzak yaşıyor olmalarına rağmen kendi Kürt kimliklerine temel oluşturan her türlü sosyo-kültürel özgünlüğe sahiptir. En önemlisi de kendi Kürt kimliğini yitirmeden yaşadığı topraklarda var olmaya devam etmek istemektedirler. Oldukça büyük bir kitleyi oluşturan buradaki Kürt topluluğunun bunca zaman sonra Kürdistan'a geri dönme gibi planları yoktur. Her ne kadar Kürt sorununun çözüm şekli ile yakın bağlantılı bir konu ise de, adına geriye dönüş diyebileceğimiz bu tarz bir göçün maddi temelleri de yoktur ve bu yönlü her türlü beklenti en azından bugünkü şartlarda fazla inandırıcı da olmaz.

Burada anlaşılmalı olan, İç Anadolu Kürtlerinin bugünkü yapıları ile genel Kürt sorununun bir parçası olmalarına rağmen UDH ve Kürt siyasal yelpazesindeki her renkten oluşum tarafından yüzeysel ve dar yaklaşımlara muhatap olmalarıdır. Kafkasya ve eski Sovyetlerde yaşayan halkımızın birçok oluşum ve platformda delege bazında temsil hakkına sahip oluşları biz Orta Anadolu Kürtlerini daima sevindirmiştir. Yine benzer durumdaki Belucistan Kürtleri ve Maxmur kampında çok zor şartlar altında yaşayan halkımızın da aynı statükoya sahip oluşuna

her zaman sevindik. Ancak biz Orta Anadolu Kürtlerinin yukarıda belirttiğimiz tarihsel geçmişimiz, sosyal ve kültürel gerçekliğimizden yola çıkarak aynı konumda olmak isteyişimiz sanıyorum makulden uzak bir beklenti olmayacaktır.

Bölge Kürtlerinin, birçok siyasal oluşumun ve kuruluşun 'biz Kürt sorununu çözeceğiz' derken çözümün beraberinde ortaya çıkacak tablonun neresinde yer alacakları gibi bir kaygıları vardır. Bu ve benzeri kaygılar yerinde veya yersiz olarak da değerlendirilebilir ve hatta eleştiri konusu bile yapılabilir. Ancak bu tür tavırlar bu kaygıların varlığını ortadan kaldırmıyor. Bu bağlamda atılması gereken önemli ve kabul görececek tavırlar, sanıyorum biz Orta Anadolu Kürtlerine verilecek net mesajlardır. Kimin benim hakkımda ne düşündüğü, ya da benim için hedeflediği ilişki çerçevesi itibarıyla, beni bu çerçevenin neresine yerleştirdiği son derece önemlidir diye düşünüyorum.

Burada Kürt medyasının, ya da genel olarak basın-yayın bütünü'nün aynı paralelde eleştirilmesi gerektiği düşüncesindeyim. Kürt halkı görsel medyanın yanı sıra, oldukça ciddi sayılabilecek yazılı basın kanallarına da sahiptir. Gerek ülkede, gerek yurt dışında günlük ve periyodik yayınlanan bir çok gazete ve dergi var. Kürt basını tarafından Orta Anadolu Kürtlerini konu alan, onların zengin kültür birikimlerini merak edip irdeleyen, işleyen çok fazla çalışma yapılmamıştır. Medya TV'de bazı programlar yayınlandı. Bunlar bölge hakkında bir belgesel olmaktan ziyade aceleye getirilmiş, daha çok Avrupa da yaşayan İç Anadolu Kürtlerini konu alan belgesellerdi ve kuşkusuz benzeri programlar bölgeyi,

bölge Kürtlerini başta Kürdistan ve sonrasında dünyaya dağılmış tüm Kürtlere tanıtmaktan uzaktır. Zira biliyoruz ki bugün bile halkımızın küçümsemeyecek bir bölümü, İç Anadolu daki (Konya, Kırşehir, Kayseri, Ankara, Karaman vs.) bu kalabalık Kürt nüfusun varlığından habersizdir. Yazılı Kürt medyası açısından da bölgenin konu edilmeye değer, özelliklerini tanıtıcı çalışmalar yapılmamıştır. Yapılanlarda son derece yetersiz ve bölge halkının beklediği düzeyde değildir. Bu noktada bölgede yaşayan halkımızın sitemkarlığına onlardan biri olarak yakından şahidim.

Kürt yazar ve araştırmacılarının da konu hakkında yeterince kafa yordukları söylenemez. Bazı çalışmaların varlıkları elbette kabul edilecektir ve bu memnun edici bir durumdur. Ancak gönül isterdi ki, nüfus yoğunlukları, bugün Birleşmiş Milletler'e üye birçok ülkenin nüfusundan daha yoğun olan Orta Anadolu Kürtlerini konu alan daha kapsamlı, çok yönlü ve gelecek kuşaklara miras bırakılacak çalışmalar ortaya konulabilirdi. Bu ve benzeri çalışmalar, Orta Anadolu kökenli Kürt aydınlardan beklenmeli gibi bir ikilem içerisine girilebilir. Ancak unutulmamalıdır ki bu türden çalışmalar kolektif çalışma gerektirir ve genellikle kurumsal destek bu tarz çalışmalarda önemli rol oynar. Oysa şimdiye kadar, kimdir bu insanlar, nereden ve ne zaman geldiler, 300 yıldır nasıl Kürt olarak ayakta kalabildiler, nasıl bir sosyolojik yapıya sahiptiler ve kültürel değerleri, birikimleri nedir? diye kafa yormamış, araştırma ihtiyacı duyulmamıştır. Var olanlar da, daha önce belirtildiği üzere yüzeyseldir ve beklentilere cevap vermekten uzaktır.

Yazının başından beri sürekli, bölge

Kürtlerinin nüfus ve coğrafik bütünlük olarak hiç de küçümsenecek bir kitle olmadığına altını önemle çizerek dile getirdik. Unutulmamalıdır ki Türkiye 20 bin insan için Kıbrıs'ın kuzeyini yıllardır işgal altında tutmaktadır, yine Güney Kürdistan'daki bir avuç Türkmen nüfusu kendi emelleri için kullanıyor ve onların yegane hamisi gibi davranmaktadır. Yine bir çok Balkan ülkesindeki sözde Türk azınlıkları çoğu zaman bu ülkelerin üzerinde bir baskı unsuru olarak kullanılmaktadır. Doğaldır ki Türkiye burada sahiplenme kisvesi altında kendi çıkarlarını hedefe götürmek istemektedir. Bunu yaparken her türlü şovenist duyguyu kamçulamakta ve provakasyonlar yaratmaktadır. Bu elbette kabul edilemez bir durumdur. Orta Anadolu Kürtlerinin buna benzer bir merkezi güç tarafından sahiplenme gibi bir talep ve beklentileri yoktur.

Konunun çok boyutlu olduğu göz önünde bulundurulursa üzerinde durulması, ya da eleştirilmesi gerekli birçok önemli noktanın var olduğu görülecektir. Orta Anadolu Kürtlerinin kendi aydın ve siyasi kadrolarının bu güne kadar yukarıda üzerinde yoğun olarak durduğumuz konularda neler yaptıkları, üzerinde durulması gerekli yakıcı bir konudur.

Bölge halkının genel Kürt nüfusu ile karşılaştırıldığında eğitim seviyesi daha yüksektir. Feodalizmi de daha erken aşmışlardır. Kent kültürü ve kapitalizm ile tanışmaları da erken başlamıştır, Avrupa ile daha erken ilişki kurmuştur. Tüm bunlar bölge halkı üzerinde belli bir aydınlanma etkisi (bedeli asimilasyonda olsa) yapmıştır. Ne varki bölge halkı kendini örgütlenme konusunda özgün koşullar yaratmadığı için sisteme karşı aynı paralelde bir

duruşu sergilememiştir. Bu durum son yirmi yıllık sürece kadar, böyle devam etmiştir.

UDH Kürt halkının yaşamında yer edinmesi ile birlikte, bölgede bir Kürt rönesansı başladı demek son derece yerinde olacaktır. Bu durum doğal olarak bölge halkını derinden politize etmiştir. Bu politizasyon sürecinden sonradır ki, bölge halkından birçok nefer gerek kadrosal ve gerekse de başka profesyonel düzeylerde bu mücadelenin içinde yer almışlardır. Buraya kadar anlaşılmayan bir durum söz konusu değil.

Ulaşmaya çalıştığım nokta, bu yoğun mücadele süreci içerisinde bölgenin koşulları gözönünde bulundurularak, bölgeyi her platform ve düzeyde temsil hakkına sahip bir temsil zemininin oluşturulmadığı noktasıdır. Kesinlikle yanlış anlaşılmasın. Bölge halkı şimdi de ve gelecekte de genel Kürt sorununun bir parçasıdır ve dolayısıyla Kürt ulusal sorununun çözüm sürecinde elbette demokratik Kürt hareketinin içinde yer alarak mücadele edecektir.

Ancak Orta Anadolu Kürtlerinin kendilerine özgü koşulları vardır. Kürt ulusal sorunu bir çözüme kavuşsa bile, bölge Kürtlerinin şimdiki topraklarından anavatana göç etmelerinin objektif koşulları yoktur ve bu zaten rasyonel bir beklenti de olmasa gerek. Yani bölgede yaşayan halkımızın ulusal kimliğinin yanısıra, yerel bir Kürt kimliklerinin var oluşu da unutulmaması gerekli olan önemli bir özelliktir. O halde bölge Kürtlerinin kendi yaşadıkları topraklarda ve onların doğal koşulları ile örtüşen, özünü genel Kürt sorunu bütününden alan, ama yerel olmasından kaynaklanan versiyon farklılıkları taşıyan çözümler, ya da en sade tanımlama ile çözüm çerçevesi daha

akılcı olacaktır diye düşünüyorum. Bu çözümün ana hatlarını belirlemek ya da spesifik bir reçeteyi gündeme getirmek elbette benim görevim değildir; ancak burada önemli olan bu yönlü bir tartışmayı başlatmaktır. Bu an itibarıyla bu konudaki görüşlerin ortaya çıkışı, gelecek hakkında bazı şeyler söylemek için önemli bir zemin oluşturacaktır. Tam da bu noktada, bölge aydınlarının fikir ve düşünceleri net değildir, ya da tam olarak bilinmemektedir. Bu bağlamda VEGER'in 3. sayısında yayınlanan (Kürtçe) Dilşad Nûdem'in Orta Anadolu Kürtlerinin örgütlenme gerekliliğini işleyen yazısını önemsiyorum. Umarım Veger dergisi bu son derece gerekli fikir platformuna ev sahipliği yapmayı sürdürür.

Örneğin, bölgeyi bir bütün olarak temsil edecek bir örgütlenmeye gidilemez mi? Burada irdelenen nokta elbette bölge Kürtlerinin siyasal anlamda örgütlenme, partileşme ihtiyaçları noktası değildir. Ancak İç Anadolu da yaşayan Kürtlerin legal planda kendilerini bölge olarak temsil edecek bir örgütlenmeye gereksinimleri olduğu bir gerçektir.

Nûdem'in de yazısında belirttiği gibi oluşturabilecek bu tür bir örgütlenme bölge Kürtlerinin tümünü temsil etme misyonunu yüklenemez mi? Yarın bütün Orta Anadolu Kürtlerini ilgilendiren bir sorun ortaya çıktığında böyle bir örgütlenmenin yokluğu hissedilmeyecek mi? 6 Ocak 2003 tarihli Özgür Politika gazetesindeki bir haber iyi bir örnek aslında:

TRT, Kürt potansiyelini araştıracak!

Bir süre önce Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından yayınlanan yönetmeliğe rağmen TRT'nin Kürtçe yayına neden geçemediği ortaya çıktı. Yönetmelik gereği TRT, Türkçe dışın-

daki herhangi bir dilde yayına geçmeden önce tüm Türkiye'de izleyici-dinleyici profili araştırması yaparak, hangi dillerden yayın yapılması gerektiğini ortaya çıkaracak. Kurum, bu çerçevede, önce Türkiye'de ki Kürt potansiyelini araştırarak, ardından Kürtçe yayın izleyici-dinleyici profilini ortaya koyacak.

TRT yetkililerinden edinilen bilgilere göre, RTÜK tarafından bir süre önce yayınlanan Geleneksel Dil ve Lehçelerde Yayın Yönetmeliği'nde Kürtçe resmen geçmediği için, hem TRT hem de RTÜK, değişik kanallardan Kürtçe'nin yayınlığını araştırarak.

Haberdende anlaşıldığı üzere devlet yapmayı düşündüğü Kürtçe yayınları kapsayacak alanları belirlemek için gizliden gizliye çalışmalar yapmaktadır. Devlet gelecekte yapacağı bu tür çalışmaları sadece Kürdistanın birkaç ili ile sınırlı tutabilir. Burada dillendirmeye çalıştığımız örgütlenme, devletin Kürtçe yayın yapılacak bölgeleri belirlerken yapacağı yanlış saptamalara karşı Orta Anadolu Kürtleri adına konuşabilecek bir örgütlenme biçimidir. Bu tarz bir örgütlenme belkide konuya açıklık getirebilecek en marjinal örnektir.

Yine tartışmaya yer bırakmayacak kadar açık bir gerçekte şudur ki, Orta Anadolu Kürtlerinin kendilerini ilgilendiren en temel hedeflere ulaşması için gereken sorumluluk herkesten daha çok, bölgenin kendi aydın ve siyasi kadrolarına düşmektedir. En ufak siyasi çelişkileri bir araya gelememenin nedeni sayma, cüce gerekçeler ile kendini sınırlama, bir türlü muhalif bir duruşu sergileyememe, ben varım ama herşeyin en merkezinde ben olmazsam olmaz egosu ile hareket etme ve buna karşın o sözde siyasi kimlikle-

rini bir türlü halkın hizmetine sunamama hastalığını halkımız artık kabul etmeyecek kadar siyasi tavır ve perspektif geliştirme düzeyine ulaşmıştır.

Bilinen bir gerçektir, ülkede ve Avrupa'da, çok sayıda aydınımız var. Bir çoğu özveri ve emek ile bazı adımlar atmaya çalışmaktadır. Selamlanması, saygı duyulması gereken çalışmalar yapmaktadırlar. Ancak yeterli olmadığı bilinmekte, aksi durumda bu yazının konusu farklı olacaktı. Yoksa Avrupa da biz Kürtler kadar hiç bir ulus, örgüt kurup tüketmedi. Benzeri hastalıkların biz Orta Anadolu Kürtlerinin arasında da mevcut olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Yaşadığımız ülkelerde var olan sosyo-kültürel yapı ile asimile olmadan entegrasyonu yakalamamız elbette önemlidir ve birçok alanda başarı düzeyine ulaşmamız da aynı oranda arzu edilen bir durumdur. Ancak genellikle bölgeye endeksli siyaset yapma iddiasında olan kişi ve kurumların hemen hepsi Avrupa merkezli olunca çoğu zaman bu tür örgütlenmeler, inisiyatifler Avrupa ile sınırlı kalıyor, yansıması bir türlü ülkeye ve halkımızın yaşadığı topraklara ulaşmamaktadır. Oysa genel kanı odur ki siyasi önderlik iddiası olanların yüzlerini, yönlerini ülkeye çevirmeleri halk ile kucaklaşıp birlikte mücadele yolları saptamaları gerekmektedir. Aksi takdirde Kürt sol sosyete özentileri bizleri hiçbir hedefe ulaşturmaz. Burada tek tek bireylerin hayatlarının mahremiyet sınırlarını aşma ya da sorgulama gibi bir aymazlığa düşme zaafiyetinden ziyade belli bir orijinden yola çıkarak kendini kimliklendirmenin kişiye yüklediği sorumlulukları hatırlatmayı gündemleştirme sorumluluğu vardır.

Türkiye nin sadece ve sadece AB ye

girebilmek için vermeyi taahhüt ettiği bazı sözde haklardan bahsediliyor. Ne menem haklar olacağı verilmeden önce yapılan tartışmalardan belli olan bu oyunlara karşı neler düşünüyoruz? Adına demokratik açılım yasaları dedikleri bu yasalar Orta Anadolu Kürtleri adına neyi ifade edecek ya da bu süreci ne kadar sorguluyoruz? İşte kanımca asıl sorun burada. Yukarıda da belirttiğimiz üzere, ileriki süreçte devlet bu yasalar sadece Kürdistan corafyasını kapsayacak derse bizim buna karşı tavrımız ne olacak? Böylesi bir duruma karşı bizim hazırlıklı olmamızı sağlayacak bir çalışma yürütüyor muyuz veya bu türden oyun ve haksızlıklara karşı gerekli mücadeleyi verecek bir örgütlenmeye gereksinimimiz var mı? Kanımca vardır. Ancak böyle örgütlenmelerin zemini hiç şüphesiz Kürt sol sosyetesinin, kendi egolarını tatmin edebilmek için bir araya geldikleri kokteyllerde ve kabul gecelerinde aranmamalı.

Halkın örgütü halkın bağrından çıkar ve bunun da yolu halkın içinde onunla yan yana olmaktan geçer. Halka rağmen halk örgütü ne kadar akılcıdır ya da değildir? Bunun yanıtını bize halk tarafından adı bile duyulmadan ömrünü dolduran birçok hareket/parti ve örgütlerin ulaştıkları sonda aramak yeterlidir.

En büyük temennim, gelecekte bizim de aynı dertten muzdarip eski siyasetçiler olarak bir köşeye çekilme gibi bir son ile karşılaşmamızdır. Zira gelecek kuşaklara onurlu yarınlar hazırlamak için henüz yapabileceğimiz çok şey olduğuna inanıyorum. Böylelikle tarih karşısında sorumluluklarımızı yerine getirmenin haklı gururunu yaşamış olacağız.

Bir sonraki yazıya kadar dostça kalın.

3 Kasım 2002 seçim izlenimleri

HASAN BOZLAK

e-mail: has_boz@hotmail.com

1995 ve 1998 seçimlerini İsveç'ten takip etmeye çalışmışım. Ülkeden binlerce kilometre uzaktan seçimi takip etmenin sıkıntısını iyi bildiğimden; 3 Kasım 2002 genel seçimlerinde bu kez bizzat giderek, orada halkın arasında, onlarla birlikte, seçimin coşku ve heyecanını yaşamak, karınca kararınca destek vermek istedim. Bu fırsat ve imkanı bulabildiğim için kendimi şanslı ve bahtiyar hissediyorum. Benim için çok anlamlı ve dolu dolu geçen bu seçim seyahatin-

den edindiğim duygu ve izlenimlerimi sevgili Veger okuyucuları ile paylaşmak isteğimden bu yazıyı yazma gereği duydum.

ANKARA

Seçim gezimi, seçimi kazanma ve kutlamalara da katılma ihtimaline binaen 2 ay olarak planlamışım. 10 Ekim günü Ankaraya indim. Ertesi gün büyük bir heyecanla, HADEP genel merkezine uğradım, daha sonra Diyarbakır'a gidecektim. Yeğenim Rukan ile birlikte önce Kızılayda bir kitapçıya uğradık, Diyarbakır'dan arka-

Leyla Zana 1992 yılında, Ankara'da Orta Anadolu'lu Kürtlerle...

daşların istediği iki kitabı satın alıp, genel merkeze uğrayacaktık. Arabayı park edip, Konur Sokağa daldığımızda elimize bir seçim bildirisi uzatıldı. Bildiriyi uzatan 15-16 yaşlarındaki genç kız, "barış ve demokrasi için oylar DEHAP'a!" diye bağıyordu, bir anda şaşkırdım. Oraya gelene kadar seçimi anımsatacak herhangi bir şeye rastlamamıştım, seçimlere ilgi yok gibi bir düşünceye kapılmıştım ki, bana uzatılan ilk seçim bildirisi DEHAP'tandı. Hemen arkadaşı soru yağmuruna tuttum, adı Berfin, güzel mi güzel, kararlı ve dik duruşu ile insana güven veren, ikna kabiliyeti olan, propagandist bir Kürt kızı. Mamak İlçesi DEHAP gençlik kollarından gelmiş. Arkadaş DEHAP'ın seçim bürosunun açılışı olduğunu, yerini, saatini söyledi ve ayrıldık. Kitapları alıp döndüğümüzde açılış yapıla-

cak büronun önünde 1000'in üzerinde insan toplanmış, adaylar ve genel merkezden arkadaşlar gelmişti. Selamlaşma, hoş beş derken, cıvıl cıvıl, renga renk, dinamik 3000'inin üzerinde insan sokağa dolmuştu.

Açılış konuşmaları, davul-zurna eşliğinde Kürtçe-Türkçe kılamlar, türküler, halaylar, zılgıtlar, hep birlikte yüksek sesle atılan; halkların kardeşliği, barış, demokrasi, insan hakları ve özgürlükleri istemli sloganlar, alkışlar, çevre binalardaki işyerlerinden insanların pencerelelerden sarkarak aşağıdaki insanlara eşlik etmeleri, bende insanların barış ve demokrasiye ne kadar susadıkları intibasını uyandırmıştı. Manzara görülmeye değerdi. Ankara kitlemizi iyi biliyorum, böyle bir coşku ve heyecanı Ankarada yaşamak gerçekten zordu, işte DEHAP zoru başarmıştı.

YILLAR SONRA DİYARBAKIR

DEP döneminde bir heyetle, Diyarbakır'a gitmek istemiştim, ama güvenlik nedeniyle gezi iptal edilmişti. Yıllar sonra ilk kez Diyarbakıra gidecektim. Hele hele seçim çalışmalarına gitmenin verdiği heyecan da eklenince, Diyarbakır'a gitmek hayli heyecan veriyordu. Ertesi gün saat 12.00 civarında Diyarbakır havaalanına indim, uçaktaki yolculara doğru söylemek gerekirse pek ısınmamıştım, halktan insanlar yoktu, resmi görevli veya bölgenin kaymağını yiyen zengin kesimden insanlar vardı. Kapıdan çıkar çıkmaz dışarıda yolcu karşılamaya gelen insanlara baktım, içlerinden birini bizimkilere benzettim. Beni karşılamaya gelen arkadaş budur hesabı ile yaklaştım, hafif yana dönüktü. Afedersiniz! Kimi

bekliyorsunuz? Dediğimde; Hasan Bozlak mısın? diye karşılık verdi, tanıştık, merkez ilçe yöneticilerinden bir arkadaştı; arabaya bindik, hal hatır sorduktan sonra, arkadaştan izin isteyerek yol boyunca, hiç bir şeyi kaçırmamak üzere etrafa baktım. Her şeyi görmeye çalışıyor, bir taraftan da arkadaşla konuşuyordum. Evet, her şey ve insanlar bana tanıdık geliyordu...

Arkadaş beni DEHAP İl Başkanlığına bıraktı. Bir apartmanın ikinci katında, karşılıklı iki dairenin biri Diyarbakır HADEP İl Başkanlığı, diğeri DEHAP İl Başkanlığıydı, bir çay içtikten sonra sağı solu kolaçan etmeye başladım, 30-40 civarında insan vardı, afişler, resimler, seçim bildirimleri, broşürlere bakıyor, bu arada oradakilerle tanışıyor, merhabalaşıyordum. Biraz sakindi, oradaki arkadaşlarda 22 derece sıcaklığın verdiği etki ile mayışmışlardı, tam da

Diyarbakır milletvekili adayları Seycan Bozlak, Leman Azizoğlu ve Mahmut Şakar

sakinliğin sebebini soracakken, içeriye bir grup girdi. Arkadaşlar esnaf ziyaretinden geliyorlarmış, yaklaşık 60 kişi civarındaydılar, hepsi neşeli, coşkulu ve hareketliydi. Belli ki görevlerini layığı ile yerine getirmenin ve halkın gösterdiği youn ilginin verdiği mutluluğu yaşıyorlardı.

Gelen grubun bir bölümü mutfağa geçerken, ben birkaçıyla tanışıp sohbet etmeye başlamıştım. Derken milletvekili adaylarından Sayın Abdurrahman Turhallı, köy ziyaretlerine çıkacağız bir şeyler atıştır, seni de götüreceğiz dedi. Memnuniyetle yerimden fırladım ve beraber mutfağa gittik. Kimi çay içiyor, kimi ekme domates ve üzüm yiyor. Biraz üzüm ve ekme yedim, bir çay alarak yurtseverlerin arasına katıldım. Kendimi evimdeymişim gibi hissediyor ve seçim anonscusu olan arkadaştan seçim programı ve çalışmalarını hakkında bilgi almaya çalışıyor, bu arada herkesle merhabalaşıyor, selamlaşıyor ve o güzel insanlarla ta-

nışmaya, onları tanımaya çalışıyordum. Saat 13.30 civarında yaklaşık 15 araçlık konvoy ile yola koyulduk.

İLK ZİYARET VE BÜYÜK BİR MUTLULUK

İlk ziyaretimiz, yol kenarında tarlada çalışan işçilere oldu. Seçim konvoyumuza gören ve daha öncesinden öncü aracın haber verdiği 70-80 civarındaki işçi grubu bir anda yola yakın bir yerde gayet disiplinli ve tertipli bir şekilde toplandı. İçlerinden bir sözcü vasıtasıyla bize hoş geldiniz dediler, başarı dileklerini, imkanları çerçevesinde seçime nasıl destek verdiklerini kısa ve öz bir şekilde belirttiler. Adaylar da hal hatır sordular. İşçiler zaten halka şeklinde toplanmışlardı. Birlikte stranlar söyleyip halay çekmeye başlayınca bizim grupta halaya katıldı. 12-20 yaşları arasında, çoğu kızlardan oluşan grup, işçiden ziyade, bir gerilla grubu

gibi davranıyordu. Bir an yaşamın acımasız koşullarına ramen, insanlarımızın siyaseten böyle bir bilince ulaşmış olmalarına hayret ettim. Kısa bir süre sonra ayrıldık. Çalışmalarımıza köylerde devam ettik.

Köy gezileri anlatmakla bitirilemez. Her yerde görmeye değer şeyler yaşadık. Bunları topluca belirtmeden önce Diyarbakır DEHAP'ın çalışmalarından bahsetmek istiyorum. Seçim çalışmalarını bir üst koordinasyon planlıyordu. Beş grup oluşturulmuştu; her grup iki milletvekili adayı (dönüşümlü), grup sorumlusu, öncü araç grubu, bir din adamı (imam, şeyh, seyda), analar, yaşlı erkekler, genç kızlar, genç erkekler, bir il genel meclisi üyesi, 10-15 araçla yaklaşık 50-60 kişiden oluşuyordu. Her sabah 5 koldan köy gezilerine çıkılıyor, gece dönülüyordu. Merkezde oluşturulan gruplar ise, kurum ziyaretleri, esnaf ziyaretleri, seçim bürosu açılış ve ziyaretleri ve basın-yayın ile ilgili çalışmaları yürütüyorlardı.

Diyarbakır halkı teyakuz halindedi, günün ilk ışıkları ile partiye gelip çalışmalara ve gezilere katılmaya çalışıyordu. Halk birbirini kontrol altına almıştı. DEHAP'lı olmamak ihanetti. Diğer partiler halktan açık destek alamıyorlardı, bu nedenle de meydanlara çıkamıyor, kitle gösterisi yapamıyorlardı. Bir gün sabah erkenden köy gezilerine gitmek için partide beklerken içeriye yaşlı bir amca girdi, 70-75 yaşlarında gösteriyordu. Nefes nefese kalmıştı, kendisine yer verildi, oturdu. Biraz kendine gelince konuşmaya başladı. "benim komşum Hamit ile ardarda gelirken, onun başka bir sokağa daldığımı gördüm ve takibe başladım, namussuz herif ANAP'a gidiyordu, hemen seslendim, beni görünce kafasını eğip, uzaklaşmaya çalıştı, küfür ettim,

utanacağın şeyleri yapma, alnın açık, başın dik olsun istiyorsan kendi partimize gel dedim" diyerek kavga hikayesini anlatıyordu ihtiyar. Yine birçok kez halktan insanların kendi tanıdıklarından ve çevrelerinden tek tük insanların DEHAP'a oy vermeyecekleri şüphesini görevlilere ilettiklerini ve onları ziyaret ederek ikna etmelerini istediklerine şahit oldum. Halkın ciddi anlamda bir çalışma ve çabası vardı, müthiş bir otokontrol sistemi oluşturulmuştu. Bu anlamda halk yöneticilerden bir adım öndeydi.

Bir hafta süre ile köy gezilerine gittik, köylere giderken öncü araç haber veriyor, heyet sonradan gidiyordu. Gittiğimizde köylülerin hemen hemen tamamı belli bir alana toplanmış, alkışlar ve zılgıtlarla karşılıyorlardı bizi. Kadınlar, kadınların arasına, erkekler erkeklerin, gençler gençlerin arasına katılıp, toplantı düzeni alınıyordu. Daha sonra sözcü arkadaş ve adaylar kısa konuşmalar yapıyor, varsa sorulan sorulara cevaplar veriyorlardı. O köyden de yeni katılımlarla başka köylere gidiliyordu. Bazı köylerde miting havasında toplantılar yapılıyordu. Bu mitinglerin birkaçında halkımıza hitap etme mutluluğunu ben de yaşadım. Anlatılması güç bir duyguydu.

Gidilen köylerden tam destek vardı. Korucu köylerinde de ciddi anlamda bir ilgi vardı. Ancak belli etmekte bir çekingenlik yaşanıyordu. Korucuların hali içler acısıydı. Yaşlı ve saçları ağarmış, ak bıyıklı, yüzleri kırış kırış ama asker elbiseli insanlar...

ÖNCE ÖZGÜRLÜK

Bölgede tam anlamı ile bir açlık yaşanıyordu. Yaşanan savaşın sıkıntı ve izleri gözle görülür gibiydi. Boşaltılan

köyler, tarıma kapatılan araziler, korucu ve ağaların boşaltılan köylerin arazilerini işgali, üretim dışı kalmış köylülerin çalışabilecek durumda olanları mevsimlik işçi olarak köyden çıkmış, köyde kalanlar ise aç-sefil bir yaşam içerisindeydi. Bir iki defasında konvoydaki arkadaşlara açıklarını gidermek için sadece ve sadece tandır ekmeği verilmişti. Paylaşmasını bilen Diyarbakır köylüsü eminim ki evde yenilebilecek bir şeyi olsaydı, katık olarak verirdi. Herşeye rağmen onlar, iş, aç, ekmek değil, özgürlük ve demokrasi istiyorlardı. Bu konuda DEHAP onlara umut veriyordu, bu umutlarını koruyup geliştirmek istiyor ve bunun için azami çaba sarfediyorlardı.

DİYARBAKIR'DA ORTA ANADOLU'LU BİR KÜRT ADAY

Diyarbakır'da seçimlere damgasını vuran isim tabii ki LEYLA ZANA'ydı. Onun adı anıldığında müthiş bir tezahüratta bulunuluyor meydan hep bir ağızdan atılan sloganlara boğuluyordu. Bir anda sloganlar, alkışlar, zılgıtlar, duyuluyordu. Sevgili Leyla Zana'nın Orta Anadolu Kürtleri arasında da ayrı bir yeri vardır, o milletvekili olup Ankara'ya yerleştiğinde; her fırsatta Orta Anadolu Kürtleri ile ilişki geliştirmeye çalışıyor, onlarla ilgileniyor, gecelere, düğünlere, cenazelere mümkün oldukça katılmaya, onlarla dostluklar oluşturmaya ve onları tanımaya çalışıyor, özellikle köy gezilerine bayılıyordu. Sayın Leyla Zana ile bu tür etkinlik ve gezilerin bir kısmına beraber katılmıştık. Gittiği her yerde Kürt kadınının onuru olarak büyük bir ilgi görüyordu. Orta Anadolu Kürtleri olarak

bizler onu çok seviyoruz. Diyarbakır'da da bu ilgi ve sevgiyi görmek çok güzel bir olaydı.

Diyarbakır birinci sıra adayı sevgili yengem Seycan Bozlak'ın çalışmalarını dikkatle izliyordum. Gayet yoğun, görevinin bilincinde, mükemmel ve titiz bir çalışma sergiliyordu. Özellikle mitinglerdeki, coşkulu, anlamlı ve kitle ile bütünleşen konuşmaları harikaydı. Keza, diğer bayan adaylar Şükran Aydın ve Leman Azizoglu'nun çalışmaları ile, Leyla'nın yerinin boş kalmadığı herkesçe görüldü. DEHAP'ın 103 kadın adayı ile, bir değil yüzlerce Leyla'larla geliniyordu.

Genelde köyleri gezdim. Bir kaç seferinde esnaf ziyaretlerine katıldım. Geceleri de seçim bürolarını ziyaret ettik. Her seçim bürosunun önünde gece saat 23.00'e kadar binlerce insan bulunuyordu. Diyarbakır'ın her tarafı demokrasi gülleri ile bezenmişti, batıdan da gelen iyi haberlerle herkes başarının mutlak olduğunu düşünüyordu. Sonuçta Diyarbakır da % 56'nın üzerinde oy alınmıştı. Bana göre oy oranımız, Diyarbakır'daki 30 binin üzerindeki resmi görevli sayısı, seçim öncesi önlem olarak seçmen kütüklerinde yapılan karışıklık sonucu kullanılamayan ve iptal edilen oy sayısı dikkate alındığında % 90'dı. Diyarbakır halkı üzerine düşeni ve kendisine yakışanı yaptı diyebilirim.

Evet, ben de genelde halkımızın özelde Diyarbakır halkının verdiği haklı ve onurlu mücadelenin yarattığı imkanlar sayesinde bu mutluluktan nasibimi almıştım.

Gelecek sayıda Orta Anadolu ve batı izlenimleri ile Orta Anadolu'daki seçim sonuçlarını okuyabilirsiniz.

Canbeg (Cîhanbeylî) – Kolik (Kahta) – Xorasan

ŞOREŞ REŞÎ

e-mail: sores@swipnet.se

Di nivîsên berê de me pê îşaret kiribû ku parçên Kurdên îro li Anatoliya Navîn: li Xorasan; Qafqasya; li rojavayê Kurdistan: Ji Qersê bigre hetanî Meraş, Edenê, Hama û Humusê belav bûne. Lewma me xarîteka taybet jî çêkir û di hêjmara

Vegerê I-II'în de hate çapkirin. Di hêjmara sêyemîn de em li ser Kurdên Semsûrê rawestîyabûn, lê me giranî dabû Reşîyan û navça Kolikê. Xêr ji Reşîyan êlên li wir yên ku parçên xwe li Anatoliya Navîn henî jî: Canbeg, Cêlikan û Mirdêsîn.

Lê, êlên li navenda Semsûrê parçê xwe li Anatoliya Navîn, Xorasan û Surîyê jî hene :

Semsûr(1)	Anatoliya Navîn	Xorasan
Berkatî	Berkatî	---
Kawî	---	Kawî
Komur Kawi	---	Kawî
Payamli Huseyin	---	---
Reşî	Reşî	Reşî
Rumyan	---	---
Turkoglu	Têrika(?)	---
Bilikan	Bilika	Bilika
Dimişkan	---	---
Hidir/Hizir-soran	---	---
Mûsirkan	---	---
Rûtan	Rûtan	Rûtan

Li navçên Semsûrên jî hinek êlên din hene, ku parçên wan li Anatoliya Navîn in; wek mînak:

kes li der û doran tatîlên xwe derbas dikin; dikarin mehekê herin wan mintiqana û lêkolînan bikin.

Navçên Semsur

Êl/Eşîr

Anatoliya Navîn

Çelîkhan
Gerger/Kahta/Samsat
Golbaşi
Sincik
Kahta

Çelîkan
Mirdês
Nasiri/Nasirli
Xelika
Canbeg

Cêlikan
Mirdês
Nasûrli
Xelikan
Canbeg

Di wan tabloyan de jî vekirî xûyadike ku, xêr ji êla Şêxbizinî ya li Anatoliya Navîn, pîranîya êlên li Semsûrê îro li Anatoliya Navîn jî hene. Bi wan re girêdayî, li Xorasan, Qafqasya, Dêrsîm û Sûrîyê jî parçeyên wan êlan hene. Ev jî îspat dike ku xarîta me çêkirî ne tiştêkî xeyalîye.

Di her nivîsekê de emê li ser Reşîyan dadiwestinî; mumkûne hinek xwandewan ji wê aciz bibin, lê wekî tê zanîn li ser êlên din zêde jêder (kaynak) tûnene. Êla ku li ser herî zêde belge û jêder hene Reşîyanê û ji ber wê sedemê em jî ji neçarî qala Reşîyan zêde dikinî. Lê mirov dikarê bi dilrehetî bêje ku: rastnivîsa li ser dîroka êlekê jî, dikare dîroka êlên din jî kêm zêde eşkerê bikê”

Di vê nivîsê de emê hewl bidin ku li ser Canbegan rawestin; lê dibe ku hîn kêmanîyê me derkevin hole ji bo ku di destên me de belge û materyalên pir zêde tunen û lêkolînen di cîh de hatî kirin jî wek me xwestî nînin. Bê guman ji bo wê jî îmkanên maddî û ciwakî, kadro û wext pêwîste...Lê emê wek gaveka yêkemîn binivîsînî û hêvîdarim gavên din jî, ji xelkê li wan herêmana dijî û kesên ku derfetên (îmkan) xwe heyî werin. Gelek

Wek zanîna me îro kurdên Canbegê; li Anatoliya Navîn, Sêvas, Semsûr, Meletî, Dêrsîm, Serhat û Xorasanê hene. Canbegên li Anatoliyê, xwe bi Gawêstîyan va giredidin; lê ew dîtina gerege were kolandin. Tiştê ku ez lê ecêb dimînim evê ku: dengkirinê Sêvikên (li Anatoliyê ew êla giredayî Reşîya yê) li Xorasanê (gotin 60 gundê) nêzikî Canbegên li Anatoliyê, lê min tu girêdana wan bi hev re nedît.

Li Anatoliya Navîn, ji Cîhanbeylî bigre heta Yunak, Polatli û Haymana Canbegê henê. Tê texmîn kirin ku nêzikî 30-40 gundin. Lê pîranîya wanê li Yunak û li gundên giredayî wirin. Wek kêmasîyeka me (Kurdên Anatoliya Navîn) derdikevê holê ku li ser gund û navçên Canbegan lêkolîneka baş heta niha nehatiyê kirin. Emê hîna jî nizanin tam çend gundin. Li wir ez dixwazim çendikan bidim ku xwendawanên li cîhên dûr agahiya xwe li ser hebê: Yunak (nêzikî 15 hezar nûfusê), Kelhesan (4-5 hezar), Hecomeran, Gundî Xofê, Civikan, Galikan (Sûlûklû), Çayirbaşi, Sina, Turana, Qêyîşoxlu, B-K Hasan, Sarikaya, Qadioxlu, Bo-gel (Boyalî), Gundî Tirko.

Jineka ji Gundî Tirko

Dîroka Canbegan /Qeramanliyan

Ahmet Refîk di pirtûka xwe bi navê: 'Anadolu'da Türk Aşiretleri' de, dest nîşanê nuqteyeka balkêş dike: 'Ferman ji begên Enqerê û qadiyên li wî bajarî kar dikirî re! Tu serokê bajerî û ji min re mektûbê dişîni û dibêji ku: 'Cîhan Bexlu yê girêdayî Qeramanlu û Bozcalu yê girêdayî tayîfê Haymana yê ku di nava sînûrên Aksaray û Enqerê de niştêcîhê (wêrbûnî) diziyê dikine û rîyan dibirinê. Bi vî awayî wan kesên li wê herêmê rûdinin û kesên rêwitîyê (yolcu) dikin, tûccar û mîvanan dikûjinê û gûh nadin ser emirên hûkûmdaiya min û bi berdewamî şer dikine. Ew gelek êl bûne û yên li ser wê axê rûdininê. Wextê emra min ji te re hat hema bi şer here ser wan...Fî Gurreî Muharrem- 998' (7).

Eger hesabkirina min rastbe (998+592=1590) li 1590'an Canbeg li Enqerê û Aksarayê bi war bûnê û ewê girêdayî konfedarasyona Qeremanliyên bi nav û deng in. Li Xorasan, Qeremanli ye girêdayî konfedarasyona êla bi nav û deng Çemişgezek in. Li Xorasan bi wan re dibêjin Zaferan-lo. Di dema Sefewîyan de konfedarasyona êla herî mezin ya Xorasan bû û ji 32 êlên mezin pêkdihat.. Êla Zaferanlo ji aliyê kesekî bi navê Îlhan ve dihatê bi rêvebirin û 32 êlbeğî di bin fermana wî de hebûn. Her êlbeğ yan jî xan, serokê êla xwe bû. Ew sîstema di nav Kurdên Anatoliya Navîn de jî berê hebû. Êla herî biçûk hezar mal bû ku hîn ji wana wek êlên: Kîkan, Şêxkan, Qereman, Kîvan, Sofîyan û Topkan bûn ku ji 5.000 mal bûn(8).

Di dema Abbasîyan de (P.M 750) gelek Mîrîtî li Kurdistan çêbûn, yek ji wan jî Çemişgezek (a. Mencîkurd, b. Pêrtek, c. Sekman) bû. Wan mîrîtiyan bi avakirina kelan (kale) xwe ji êrîşên Moxol, Tatar û Tirkan diparastin, lê gelek jî xwe nikarin biparêzin û wenda bûne (9). Ji ber wê sedemê tê zanîn ku Qeremanliyên li Azerbeycan gîştik bûne tirk. Şerefxan jî dibêje: "Wexta Kurdistan dihatê gotin Mîrîtiya Çemişgezek dihatê bîra xelke.î Mîrîtiyêka pir mezin û bi hêz bû û heta sala 1514'an bi serê xwe û azad bû. Em îro dikarin bi cesereteka hîn zêde bêjin ku Canbeg jî di nav vê mîrîtiyê de bûn.

Di dîroka Osmaniyan de Dûlqadirî, yan jî bi gotina wan Dûlkadirogullari (di jêderên Misir û Sûriyê da jî Zûlqadirê) wek kok ji Xorasan hatine, derbasdibe. Balkêşe. Lê ji ber ku ev Xorasan welatê tirka dibînin û ewên ku ji wir hatine jî tirk dihesibînin. Li gor wê mantiqê bi wî şiklî dîtin jî normalê. Wekî min berê jî nivîsî, gelek êlên di

Jineka Qeremanan li Mazenderan

nava coxrafya ku me di xarîtê de dîyar kiri de ji Xorasan hatine û çûne wir. Ev çûyin û hatin çend caran pêk hatiyê û emê di demên pêş de li ser binîvsîn. Dûlqadirî jî ji Xorasan hatine, lê îro em nizanine ku ev kîjan konfedarasyona êlên Kurdê. Mumkûne ku konfedarasyona êlên Canbegan be jî, lê îro ew dîtina tenê texmînê. Ewê berê li aliyê Meraş û Elbistanê rudiniştine. Bi dewleta Memlûk re girêdayî, berve Meletî, Xerpûtê fireh bûne. Hukumdarê wan yê yêkemin jî Zeynedîn Qerece ye. Serokê eşîrê jî, ji sedema qehremaniya wî sultanê Memlûkan Melîk Nasir, ev wek serokê hukumetê naskir. Li diji Ermenîyan serkeftû bûye. Li nivîsa li ser kela Zamanti de Emîr Halil bin el merhûm Emir Zeynuddin el Zulqadir Xorasanî” hatiyê nivsandin. Wekî prof. Y. Yücel dinivîse: “Dûlqadiriyê li dora

Haleb û Entabê jiyane (1335). Bi teşwîqa Sultanê Memlûkî û bi daxwaza wan bi xwe, ew êrişî ser Dewleta Eretna (Sêwas, serokê wê dewletê Qadi Muhammed jî bi eslê xwe ji Xorasanê) dikin. Ji bo ku Eretna xutbê li ser navê Memlûkiyan naxwînin, Sultan Melikû'n-Nasir piştgiriya Qerece Begê Dûlqadir dîke. Ji êrişên Dûlqadirîyan şunde, Darende dikevê destê Qerece, Dûlqadirî berve Meraş û Meletî ye belav dibin û Sultan bi vê yêke kef xweş dibe û mîrîtiya Qerece qebûl dikê. Di sala 1341/42'an de walîyê Helebê ji Sultan re dibêje: 'Qerece û Eretnê dixwazine êrişî ser Helebê bikin.' Bi ser vê fitneyî de Memlûk êrişî Qerece dikin û ew jî xwe davêje bextê Memedê Eretna. Ew jî, ji ber zorra Memlûkan neçar dimîne ku Qerece teslîm dîke û di sala 1353'an de li Qahirê tê kuştin(4).” Di şûna wî de kurê wî Xelîl bû serok û Memlûk du caran têk birin. Tirkmenên girêdayî Memlûkan jî têk birin. Lê hezar car mixabin, Memlûka bi rîya birayê wî Îbrahîm ev kuştin, 1386. Di wan salan de em dibînin ku, Dûlqadiriyê birayê serok Xelîl, Osman dişînin alîkarîya Qadî Bûrhaneddîn. Di şerê li Kazabad (nêzikî Amasya) de Qadi ji çembera dujmin rizgar dîkin. Îtîfaqa Xelîl û Qadi, Darende û Dîvrîxî ya girêdayî Memlûkan talan dîke. Bi ser vê de Yelboxa, li Darende û Sêwasê Dûlqadir bi tirkmenên Harranê û Ras al-Aynê di îttîfaqê de têk bir(4). Serokê Memlûkan Berkûk, Xelîl kuşt; bi ser vê de Qadi dujminatîya wî kir. Mîntaşê Meletiyê jî ji Qadi îttîfaq xwest.

Di sala 1388'an de arteşa Memlûkan bi hêzeka mezin erîşî Qadi kir û heta Sivasê hat. Di vî şêrî de eşîretên cîran jî bi Qadi re alîkarî kirin û arteşa Memlûkiyan şunde revîya. Ji wî şerî bi şundê, Yelboxa (Heleb), Mîntaş, Sulî Begê

Dulkadir, Qadi Burhaneddîn li diji Berkuk ê Memlûkî ittîfaq pêk anîn.

Kurê Xelil Nasiruddin, Qeraman û Ramazan oxullari têk birin, 1419. Paşê dujminê Memelûkan Canbey Sofû girt lê teslîmî wan nekir. Ji ber vê, bajarê Keyserî yê ji dest hate girtin û danê Qeraman Oxullari. Canbey î, Canbegî ye û ne ihtîmaleka dûre ku wê êle navê xwe ji wî serokî girtibê. Ev seroka di sala 1442'an de mir. Kurê wî keçika (Siti) xwe da kurê Muradê II.'an, yek jî da Memlûkan. Uzûn Hesen ji wan Xerpût stend û dewleta Osmanîyan bi Memlûkan ve jî, li ser Dûqadiran li hev xist. (5)

Êlên Çemişkezek zivistanê diçûn Xerpêt, Meletî, Arapgîr û bi taybetî jî mintîqa Qerayazî, Nazarûşaxi. Mîrîtiya wan paşê bû dû beş: Dêrsîma Rojava û ya Rojhilat. Li mintîqa Lêrtika Ovacixê bi cîh bûn. Îro jî li Dêrsîmê Canbeg di-jîn; wek mînak li Kixî ye:

Walîyê Erzincanê Kemal îddîa dike ku, Canbeg girêdayî Şadiyane (10). Bê guman Şadî ne konfedarasyona êlan bûn jî, ew dewlet bûn û ne dûre ku demêkê Canbeg jî ketibin bin sîwana (kontrol) wan. Piştî belawbûna Şadiyan jî mumkune ketibin bin baskên Çemişkezek û Qeremanliyan.

Di dema Padişahê Osmanî Murat ê I. (1362-1389) in de belawbûna Dewleta Osmanî giheşt dora Konya yê. Li wê derê Beyliğa Karamanoxullari hebû ku gelek bi hêz bû û di şerê sala 1387'an de Qeramanan têk çûn (11). Her çiqas diroknaşên tirk bi vê mîrîtiyê re dibêjin Turkmenin jî, bi dîtina min ew Kurdin û bav û kalê Qeremanliyên ku em niha qal dikine. Di wê demê de bêşek tirk tevlî wan mîrîtiyana bûne ji normale, lê ne desthilatdarin. Eger ew turkmenin çima Osmanîyan ew bi şer ji holê rakirine?

Canbegên ku li KIXI yê rûdinin:

Navê Eşîretê	Nûfûs	Gundên lê rûdinin
CANBEK	41	Başkoy
	55	Cibo
	114	Geylan
	65	Kolanli
	45	Qizil Çubuk
	174	Hunzan
	72	Kari kom
	50	Sanucak
	114	Şarûk
	118	Şilikan
	162	Zirzanos
	321	Dimlek
	95	Dizmorî
	276	Karaliyan

(Bira warê zanîn ku ew hêjmarê 80 sal berê ne.)

Dema Pezreş (Qereqoyûnlû) belav bûn (1403) eşîrên ku nexwastin bikevin bin desthilatdariya Pezgewran (Akqoyûnlû) beşek jê çû Xorasan û ketin bin desthilatdariya Tîmûr û beşekî jî berve rojava koç kir (12).

Şerefxan di Şerefnamê de dinivîse: Yek ji mêzinên êla Rojkan Derwîş Mahmûd Keleşerî bû ku, çû qesra Sultan Sulêyman. Mirovekî zane, şair, bi terbiye û dûristbû, ku baveriya Sultan pê hat. Sultan sancaxa Palû yê da bira-zîyê wî yê bi qehramanî û dûrbîniya xwe dihate nasîn yê bi navê Haydar Aka. Ew ji kar, bar û bi rêvebirina êla Canbegan berpîrsîyar kir û mulkiyêta Palû da wî (9). Li wir derdikeve holê ku Canbeg, yan jî bêşekî wan wê demê (texmînî: 1550-1566) li Palû yê bûne...

Di sala 873'an (1465) da yek ji emîrên Qeramanliyan tere ba Hesênê Dirêj yê Pezgewran ku, di navbera Osmanîyan û Tebrîzê (paytextê Safewîyane) warên xwe yên zivistanê (qışlax) danîbû û ji wî destek xwest. Lê, Hesên bi xwe re nedidît ku bi Osmanîyan re şer bike û daxwaza Qeramanliyan red kir. Bi wî avayî Qeramanliyan ku hêviya wan bi Îranê re nema bû, tev li artêşa Osmanîyan bûn. Di sala 877 (1469) 'an da ku şerek navbera Hesênê Dirêj û Romîyan de çebû, beşdar bûn û Hesên şer winda kir. Bi derketina dewleta Sefewîyan re piraniya Qeramanliyan gi-hêştine Şah Ebbas û bûne xwedî hêz. Yek ji kesên herî binav û deng yê wê demê Bîram Begê Qeramanîyê ku bi xwişka Şax Ebbas re zevicî. Bîram Begê Qeramanli, Xorasan ji destê dagirkerên Özbek rizgar kir û tixûbên berê yên Xorasanê carek din çêkir û dest danî ser Herat û Belxê. Di sala 967 (1559) an da ji ber mîrxasî û bêtirsîya xwe ku çûbûn nav dilê dijmin û li wir hate kuştin. Nivîskarê diroka Qizilbaşan nivîsiye

ku 'Emîr Qeraman di dema Qera Yusu-fê Pezreşan de ji hemûyan mezintir bû. (8).

Dewleta Pezgewrê ku li cîhe Pezreşa û li Amedê (1403) damezirî, bi emîrat û beyligên kurdan re dest bi şer kiribû. Dora Amedê û Çermîkê şevitandin û gelê Çermîkê qir kirin. Sedama wê jî alîkarîya kurdan ya didane Pezreşa dihatê nîşandayin. Wek mînak, eşîrê Çemîşkezekê bi fêlika Pîr Hesên li hember eşîrê cîran derdixist bi hev didane kuştin. Serbazê Hesên Sofû Xelil û Ereş Şax eşîrê Çemîşkezekê xapandin û ajot ser eşîrê Botan (12).

Qeramanliyên Xorasanê gelek jêhatî û mîrxas bûne. Ebolfezl Qasimî dibêje: 'Xorasan serokê êla Qeramanli yî alîkar û piştvanê Nadir Şah bûye. Berê ku Nadir bibe Şah, serokê dawî yê Qeramanliyan Welî Xanê Qeramanli bû, ku gelek bêtirs û jêhatî bûye. Welî, yek ji wan kesane ku hem bû sebeba kuştina Ceco Xanê Zaferanli û hem ji bû sebaba serkevtina kurdên Xorasanê li hember Kolonel Mohemmed Teqî Xanê persîyan. Êla Qeramanli bin çiyayê Şaycanê dijîn. Nivîskarê diroka Qizilbaşan bi şaşî 'Qeramanli yan, ji Qewmên Tirk yên Selçuqî yên Akqoyunlû bi nav dike, lê tê zanîn ku di kurdbûna wan da tu cihê gumanê nîne û ji ber ku ji herêma Qeraman ku di bin desthilatdariya Osmanîyan da bûn li Qeramanê, piştî ku ji bo alîkarîya Şah Îsmail çûne nav Îranê lê tim bi navê welatê xwe yê eslî Qeramanli hatine bi nav kirin (8).

Di sala 1700'î de Canbegan xwestin derbasî bakûr; yanê bervê Xerpût û Kixiyê bibin lê ji ber êlên li wir bi cih bûnî nîkarîn. Bi ser vê de li mintîqa ku dikeve hundirê zikê Qizilirmaxê ku nexweşî û ta (sitma) lê digêrî Canbeg bi cih kirin. Sala 1704'an de, Canbegê li

Qeremanliyên li Çiyayê Şaycanê-Xorasan

dora Mêrdîn, Riha û Adiyaman; bi taybetî jî bêşê li Gergerê ji xwestin derbasî mintîqa eşîreta Dêrsîme ya bi navê Şeyx Hesên bibin. Bi ser vê de şer derket û qadîyê Çemîşkezek hukûmet agahdar kir û wan jî di sala 1705'an de fermanek derxistin ku Canbeg herin Rakka ye(6).

Fermaneka mîna wê jî di sala 1691'an de ji bo Reşîyan derxistin û ew mecbûrî koça Hama, Humus û Rakka ye kirin (Ji bo agahdariya berfireh hûn dikarin li kovara Avaşîn hejmara 7'an de Em ji Kurdistan Hatînî bixwînin), lê ev 1697'an vegeyriyan Anadolê.

Êla dinê ku Osmaniya dixwestî ji pîstî xwe bikî jî Millî bûn. Ew jî şandin cîhe kû bi xwaşî bimirin. Ji ber ku li nava pîyê çemê Fîrat (Sûriye) avgenî (batkî) û nexweşî gelek bû, şeş salan

piştî Canbegan Millî jî li Rakkayê bi cîh kirin; lê ew di sala 1724'an de dîsa vegeyriyan. Ew yê din jî di şûna xwe de man.

Lêger Cersten Niebuhr dema di sala 1766'an de li Anatolîyê geriya wiha dinivîsî: Ji 1766'an wir de ji Dîyarbekir, Mêrdîn û heta Başûrê Musul 10 hezar konên Canbegan hebûn.î Canbegê li Agirî, Arapgîr, Golê, Qersê jî xuya dikine. Neyê zanîn ku ev jî yê hatine şandinî Rakkayê ne an bêşekî dinin. Wana li wê mintîqê jî xêrê bi der û dora nekîrîne û ji ber wê yêke ewê li Konya, Kîrşehîr û Sêwasê bi cîh kirîne.

M. E. Zekî bêşekî Canbegan di nav Millîyan da nîşan dide, lê zedê tu agahdariyê li ser wan nadê. Li gor wî Canbegên li Enqerê û Konyayê 5000 malbatin(12). Dîsa li Gor deftera Osmaniya Tahrir, eşîreka bi Kurmancî

dengdike û êrîşkare ku gelek zirar daye der û dora xwe. Ji bo vê jî, ev eşîreta berê: li Amed û Xerpûtê û dû re jî: li Çankiri, Çorum, Kutahya, Enqerê û Kirşehîrê bi cîh kirinê. Dîsa ev jê bi Millîyan ve girêdidine. Gor Kazim Yeşilgoz jî ev berê li Agirî, Arapgîr, Golê, Qersê dijîyanê û jî ber êrîşkarîya wan ev rakirin Konya, Kirşehîr û Sêwasê(6). Derzin/Deranli û Dirêjan jî Canbegî ne û berê li Mêrdîn, Mûsûl û Amedê dijîn û rakirin Sêwasê.

Wekî te zanîn, yek ji konfedarasyona êlên li Kurdistanê ya herî mezin jî Milane (Millî). Ji Serê Kaniyê bigre, heta Enqerê, Qoçgîrî û Xorasanê ev konfedarasyona êlan (eşîr) belav dibê. Mirov dikarê di her dera ku xarîta me çêkirî de bibîne. Serokê wê yê bi nav deng Îbrahîm Milî Paşê bû ku bi Osmanîyan re şer kir û tu nema mabû ku bibe dewlet, lê mixabin bi ser neket. Di nivîseka din de emê fireh li ser dawestî. Lê niha ji me re tiştê balkêş ewe ku di nav êlên Milan de gelek êlên em li Anatoliya Navîn nasdikin jî hene. Ji nêzwa em lê mezekin; êlên Milan:

Mîna ku di vê tabloyê de jî xûya dikî Canbegê di nava Milan de ne. Li aliyê din, li Anatoliya Navîn Canbeg konfedarasyonekî bi serê xwe û qeza Konya Cihanbeylî (Esbikeşan) jî navê xwe jî wê êlê girtiyê. 'Di dema Selçûqiyê Anatoliyê de navê xwe Espikeşan bû(14). Esbikeşan jî kelîmeka Kurdî ye ku, te mana hesp kişandin, yan jî cîhê hespan...Selçûqîya çima ev nava lêdabûn? Gotina rast ne ewê ku dema Selçûqî hatin mintiqê Kurdên Canbegê li wir bûn û navê wir kirin Cihanbeylî? Dora salên 1880 jî kirin Înevî-mala şikefte..Di sala 1928'an de jî resmî bû Cihanbeylî(14). Di nav Milan de jî mîna dû êlên cûda Canbeg û Canbeylî derbas dibe. Îhtîmale ku bêşa Canbeylî, ya jî Anatoliya Navîn vegerî be...Mirdês, Molikan û Têrikan li Anatoliya Navîn wek êlên bi serê xwe te nasîn; Nasûrlî (Încov, Hecîlera, Şereflî, Qeregedîk) û Omerî jî girêdayî Reşîyan tînan zanîn. Li Kurdistan jî ew di bin sîvana Milan de xûyadikinê. Ew jî îşareta tevlihevbûna êlanê. Li Anatoliya Navîn gundekî bi navê Hêcîba (Bala) heye, lê ez nizanim

Alkewat
Bakûran
Bûcak
Beglîyan
Canbeglî
Canbeg
Cacîmanlî
Çêmikan
Çiyareş
Çiwan
Çeqalî
Dodikan
Derîcan
Etrekşî
Hoşîna

Hacîbanlî
Heci Beyrem
Hesenikan
Seyîdan
Kuyran
Iski
Kumreşan
Kassiyânî
Kawî
Kalindan
Mendan
Meşkinî
Matmîyan
Molikan
Merdîsî

Maxatî
Nasirîyan
Osîyaxan
Omranlî
Xelean
Sertan
Şerefîyan
Zibrovîkan
Taxbaş
Wana
Yîstadan
Têrikan
Xatûnoxlî
Qeregeçîyan

girêdaneke xwe bi Hacîbanliyan re he-
ye an na. Xatunoxli jî bi wî rengîyê...

Wexta G. Perot di sala 1861'an de te-
re gundê Tirko û Taburoğlu çavkanîyên
xwe wiha dinivîsîne: "Serê jina wek gu-
lokek mezin hatiye girêdan, mîna biro-

bakûr: bêşekî ji navça Gergerê digrê û
berve rojhilat dirêj dibe; li başûr jî:
gundê Geldîbuldu dikeve nav û li roj-
hilat jî: heta sînûrê Riha yê dirêj dibe.
Nifûsa xwe bi texmîn 20 hezar kesin.
Gundên xwe yê têne zanîn ewin(2):

Kurdî	Tirkî	Serhêjmar
---	Kefeyrî	---
---	Akgun	---
Tomak	Îkizce	1.300
Hinç	Adali	250
---	Akçaveran	500
Kêtîş	Bostanli	1.500
---	Yaprakli	1.200
Tezenut	Ekincî	500
Kêlilan	Kapili	1.000
Arga	Bozpinar	700
Gerbû	Samanli	200
Hud	Balli	600
Çepek	Eceler	600
Hunî	Dumlu	1.000
Pîrhak	Kavakli	700
Êncuz	Eskîtaş	2.000 (Giredayî Gergerê û gundê
----	Uçek	200 Canbegayî navêndîye)
---	Dîkmetaş	150
Kûdan	Teknecik	100

şekê nuxumandî. Xavîkek spî bi ser wê
qelafetê kofiyê de girêdayî bi ser milan
de dadikeve. Kincên mêra dibiriqîn û ji
qutikên sor yê bi tayên zer neqîşandî
hez dikin. Dênikên(tas) serên wan ko-
vikî ne. Dema ku kurd li welatê jêr bi
cih û war bûne, wan dev ji tasên qera-
se berdane. Jinên Haymanê bi me re
vekirî û bê fedî diaxivîn. Di odê de mê-
ran re rûdiniştin û rûye xwe venedîşar-
tin. Wek gundiyan Fransa bûn (13).

CANBEGÊN LI SEMSÛR

Li Semsûrê sînûrên Canbegan li roja-
va: ji belda Akincilarê destpêdike; li

Rûsipiyên Canbegî yê li Kolikê dibê-
jin: 'Texmînî, di dema êdî firehbûna
xwe sekinî, yan jî dema ku ev êdî parçê
bûn, emê ji Haymanê-Enqere hatinî î
hinek ji wan jî dibêjin: 'Em heft bira bûn
û ji Cihanbeyli-Konya hatin vira. î Rûsi-
pîyên Reşîyan û Mirdêsan jê dibêjine
ewê bi sedan salan berê li wir bûnê; lê li
Canbega dîtîneka bi wî rengî nîne(2).

Ji famîlya Dirêjan (Semsur) pîrêmê-
rekî wer dibêje: î Sala 748'an piştî zayî-
ne (PZ), bi destê Eba Muslîm Xorasanî
vê 24 êlên Kurd ji Xorasan berve Ker-
kûk, Erbil û rojava ve tên şandin. Eba
bi hêza wan Emevî gêrkirin û şûna
wan Abbasî hatin karîne (îktîdarê). Di

sala 754'an de jî, Eba Muslim Xorasanî ji alî Ebû Cafer Mansûrî bi qeleşî tê kuştin. Bi ser vê de 24 eşîret, ji bo kû heyfa wî bigrin terin ser Abbasîyan; sê mehan şer dikin, lê têk terin û vedigerin Heleb, Riha û Meletîyê. Heta sala 1164'an li wê mintiqê û li deştên Hama, Amik û Maraş dijîn. Canbegan, Cêlikan, Bilikan, Molikan, Galerîyan, Qerecêlikan, Manogrîyan, Mîrîdostan, Nermikan û Sinanan êrîşî ser Beyliga Ramazanoxullarî ya li Edenê kirin û konên xwe li Çûqurovê vekirin. Di sala 1165'an de jî ji ber germa li wir barkirin Konya, Qeyserî, Kirşehîr, Enqerê, Haymana û Polatliyê... (Filmê Dirêjan) Ev teorîya di film de bi ya jor va hev digre, bê guman xelkê eynê herêmêne û ji wê teorîya hevbeş (ortak) jî senor ya filmê hatiye nivîsin. Rastîya ku îro em dizanin jî evê ku, wê çaxê, yanê dema Eba Muslîmê Xorasanî (PZ. 740) ew êlên îro li Anatoliya Navîn, Rojava-yê Kurdistan û Suriyê li Xorasan bûn...

Birêz Evîn Çiçek jê dinivîsine ku, li Kangal 3.215 kesên Canbegî henê, ew Elewîne û li gundê Davutoglu û obê (mezra) mîna: Pinarozu, Kulekli, Karamehmetlî, Kabakçevlîgî, Killîk, Karagol, Gebelîkatran, Îgdêlî, Mînarekaya, Kîrlangiç, Sultanpinari, Kapikaya, Kûrkçû, Dîpoglu belavbûne(3).

OL (DÎN)

Canbêgên li Anatoliya Navîn û yên li Semsûr û Kolîkê ye Sunnî û ji mezhebê Henefî ne. Lê ewên li Qoçgîrîye Elewî; yê li Xorasan jê Şîinê. Gor hevalê hêja M. Çoban radigîhîne di nav Canbêgên li Semsûrê de, kesên ji mezheb û olên din dîtin zahmetê û ew bi kesên ji olên din re zêde tekîliye dinanin. Ji alî din de jî rojê Çarşem û Îne bi şev jî ewê, devî şîjîngê dişevtîninê û pê hundir

odê rêşdikinê ku ma cin ji malê derkevin... Di dawêtan de, di şevê henê de, li malê bûke govendê te kişandin û paşê jî ewê lambê wedimirîninê û mûma wedêxinê. Di ronahîyê mûman de ewê semahê dikşîninê û di dor bûkê re çexdibîninê... Di wê navberê da xasiyê bûke ji bo ku henê di dest bidê ê dikevê hundir, lê evê hetanî ku dîyarîyeke negre destî xwe wenakê(2)...

KOÇBERÎ

'Di nava êla Canbeg de zêde Koçberî nayê dîtin. Gorî me ji kalan bîhîstî, dor salên 1910-20'an de ji bo ku gundên mîna: Siver, Givdiş û Rûzirî baca (vergî) xwe nedane, ew ji alî Qer Osman Paşa (axa) vê gundê wan hatine şewitandin. Lê dîsa jî wana dev ji gundên xwe bernedane û koç nekirinê. Gundên xwe ji nû ve avakirine. Hêza (kuvvet) Qer Osman nagihê wan gundana û gundê Gerbû (Gerbas) dişewitîne û gundî terin Wêranşehrê. Dema Barajê Ataturk di salên 1988-1990'an de hat çêkirin 10-15 gund di bin avêde man û xelkê koça der û doran kir. Ekonomîya Canbegan ji êlên din xirabtirê lê ev narin Awrupa(2).

Jêder:

- 1 - Adiyaman, îli ve ilçeleri-Mustafa Sucu
- 2 - Muhittin Çoban-Rojnemawanê herêmî
- 3 - Koçgîrî Ulusal Kurtuluş Hareketi-Evin Aydar Çiçek
- 4 - Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar II. - Prof. Yaşar Yücel, Türk Tarih K. - 1991
- 5 - Batlı Seyyahların Gözüyle Kürtler ve Kürdistan-I, Şerif Vanly-Avesta-1997
- 6 - Kürtlerin Tarihi ve Coğrafyası Hakkında bir Araştırma-Kazım Yeşilgöz- 1996 Ankara
- 7 - Anadolu da Türk Aşiretleri-Ahmet Refik-1930, Devlet Matbaası, İstanbul
- 8 - Dîroka Kurdên Xorasan-Cild I, II- Kelîmullah Tewa-huddî
- 9 - Şerefnamê
- 10 - Erzincan, Ali Kemali
- 11 - Osmanlı Devleti Tarihi, cilt 1-Zaman
- 12 - Kurdistan Tarihi- M. Emîn Zekî-Beybûn
- 13 - Kurdên Haymanayê- George Perot, Apec
- 14 - Cihanbeyli-1991

Göç ve göçmenlik

ALİ FUAT GÜRSEL

e-mail: alifuat@t-online.de

Göç olgusu, onun yol açtığı neden ve sonuçları özellikle bizler yani Orta Anadolu Kürtleri için önemini bugünde yitirmemiştir. Tarihi araştırma yapan bilim adamları, akademisyenler bu göçlerin hangi amaçla yapıldığını, hangi tarihte, hangi koşullarda, hangi bölgede kaç kişiyi kapsadığını araştırıyorlar. Hatta bunun bugünde yol açtığı sonuçları üzerinde de ayrıntılı durmayı gerektiren bir konu. Çok iyi biliniyor ki geçmişini bilemeyen topluluklar geleceğininide doğru kuramazlar. Bu yüzdendir ki

ulusların eğitim sistemlerinde tarih diye bir ders yer alır. Amaç gerek kendi gerekse dünya tarihini birbirleriyle bağlantılandırarak yeni nesillerin geçmişten dersler çıkararak, geleceğe daha doğru yönelinmesini sağlamaktır. Pek tabiidir ki bunun objektif olması yani doğruların aktarılması bilimsel yaklaşımın olmazsa olmaz koşuludur. Yoksa kendi tarihinin katliamcı yüzünü saklayarak sadece olumlu yanları aktarmak tarih olmadığı gibi yaşanan süreçte yada ileride tekrar aynı acı olayların yaşanmasına neden olabileceği gibi bu anlayışa sahip olan toplumların kendisini daha ileriye taşımalarının mümkün olmadığını ör-

nekleri bir hayli fazladır.

Egemen güçler bir toplumun yada halkın topraklarından kopararak benliğinden, kişiliğinden, kimliğinden uzaklaştırıldığını bunların artık tanımaz hale geldiklerini bildikleri için zor olayını devreye sokarak bunu gerçekleştirmek istemişlerdir. Ne zaman ki yerinde yurdunda yaşayan halklar yada topluluklar onurlu, özgür bir yaşamı kendilerine esas almayı seçmişler o zaman egemen güçlerin hışmına uğramışlar, yaşadığı doğup büyüdüğü topraklardan kopararak çok acımasız bir şekilde bilmedikleri yerlere sürgün edilmişler. Sürgünle amaçlanan topraklarından koparılanların artık hayatın hiç bir alanında verimli olmaması. Bir anlamda insanları hiçleştirme ve bu duygularla insanların üretkenliğini öldürme, köksüzleştirme adeta acayip, tanınmaz varlıklar haline getirme. Hasta bir toplum yaratarak ne toplumsal ne kültürel ne de ekonomik olarak herhangi bir şeyler yaratmasının önüne bu şekilde geçileceğinin hesabını yapmışlardır.

Özellikle kendi topraklarında onurlu, özgür başkalarının baskısı altında yaşamayı red eden halklar yada toplulukların zorunlu bir göçe maruz bıraktığını belirtmiştik. Bunun trajedik bir örneğini maalesef bizler Orta Anadolu Kürtleri yaşadık. Henüz tam anlamıyla açığa çıkarılmamasına rağmen yaklaşık 250-300 yıllık bir geçmişe sahip bu göç olayında her ne kadar tam olarak bir asimile gerçekleştirilemediyse de aslında önemli oranda bunun egemenler açısından başarılı olduğundan söz etmek abartı olmayacak sanıyorum. Bugün yaşı 35 ve onun üzerindeki olan nesil bunu belkide en fazla yaşayan kesim oldu. Bu kesimlerin şehirle tanışması oralarda okuma ve sa-

nata giderken yaşadıkları henüz hafızalarda tazeliğini korumaktadır. Okulda, mahallede, alışverişte, askerde, kısaca yaşamın her alanında aşağılanmaları, alaya alınmaları bu kesimler üzerinde derin izler bırakmıştır. Örneğin kıyafetlerinden tutun(xeftan yada türkçe 3 etek kast edilerek; kuyruklu Kürt) yaşadığı yerlere kadar (mağara Kürtleri) denilerek bu insanların kendilerinden, ailelerinden, kimliklerinden, dillerinden, kıyafetlerinden kısaca kendisine ait ne varsa ondan uzaklaşmaları hatta bundan nefret etmeleri sağlanmıştır. Köylere gelen öğretmenler okul dışında bile ispiyonculuk(ihbarcılık) yoluyla Kürtçenin unutulmasını sağlamak maksadıyla öğrencileri Kürtçe konuşmayanları ödüllendirerek yada Kürtçe konuşmaya devam edenleri cezalandırarak bu uygulamayı derinleştirmişlerdir. Ayrıca devlete ait kurumlarla ilişkilerde Türkçe bilenler ayrıcalıklı hale gelerek gerek kredi alımı gerekse diğer farklı olanaklardan yararlandırılmıştır. Bunların sonucunda egemen güçler özellikle de Orta Anadolu'da asimilasyon politikasını çok ta fazla kaba anlamda şiddet politikasını devreye sokmadan önemli mesafeler kat etmişlerdir. Çok değil bundan yaklaşık 35-40 yıl önce abartmasız gidilen her Kürt köyünde Türkçe bilen insan sayısı hemen hemen hiç yokken bugün artık bir çok köyde maalesef Türkçe konuşulmaktadır. Burada yanlış anlaşılma olmasın. Türkçeye elbette karşı değiliz işaret etmek istediğimiz Kürt'e ait ne varsa onun aşağılanması, alaya alınması bununla da kendisine yabancılaştırmanın sağlanması. Düşünün bir kez insanın kendisine, anasına, babasına, atasına, toplumuna, değerlerine düşman edilmesini. Düşünün, sizin çocuğunuz

sizden yani babasının yada anasının Kürt olduğundan utanç duymasını. Düşünün ki siz kendinize “ben niye Kürt doğdum” diye içten içe söylenmenize. Hatta bu duygular içinde çaresizliğinize. Kuşkusuz bunlar utanç verici duygular. Ama “bunun asıl sorumlusu kim?” diye sormak doğru cevabı bulmamızı sağlayacaktır sanıyorum. Hatta burada göç içerisinde göçten bahsetmek gerekiyor belkide. İnsan bir kez topraklarından koparıldı mı kendine yabancılaşmayı hatta kendisine ihanete kadar bunu vardiıyor. Bugün Avrupanın hemen hemen her ül-

kesinde özellikle Orta Anadolu’lu Kürtleri görmek olası. Özünde bir arayış olduğu kuşku götürmez belki fakat yinede traji-komik bir gerçeklikten bahsetmek gerekiyor. OrtaAnadolu’lu-Kürt gençlerinin (özellikle’de Kulu, Cihanbeyli, Haymana, Koçhisar gibi ilçe ve bunlara bağlı köyler) ekonomik nedenlerden yada macera gibi gözükse de kendilerini Avrupa ülkelerine ata-

rak, ki bunların içlerinde evli olanlarda var buralarda yaşlı yada sorunlu bayanlarla evlilikler gerçekleştirmelerinin özünde yaşadığı topraklarından yüzlerce yıllık koparıma gerçekliğini görmek gerekiyor. Bu evlilikleri boyunca tavizkar davranışları aslında hiçte insan onuruna yaraşır olmadığını söylemek sanıyorum abartılı olmasa gerek. Aslında bu evliliklere her ne kadar geçici gözle de bakılsa (ki buda ayrı bir yazı konusu) işin özünde ülkeden uzun yıllara dayanan koparıma gerçekliğini görmek gerekiyor diye düşünüyorum.

Aslında altını çizerek belirtmek gerekiyor ki bu kadar ince bir asimile politikasına rağmen çok köklü bir dil ve kültür yapısı olsa gerek ki özellikle hiçte küçümsenmeyecek kadar uzunca bir süreye rağmen İçAnadolu Kürtleri belli oranda bu yapılarını korumuşlar.

Dil, gelenekler, görenekler büyük oranda korunmuş. Bütün bunlar aslında her ne kadar kendini koruma gerçekliği gibi görünsede asimilasyon politikasının çok derin olması nedeniyle Orta Anadolu Kürtlerinin kendi gerçekliğinden kopma isteği egemen güçlerin kirli politikalarının kısmen başarılı olduğu gerçeğini çok açık gözler önüne sermekte. Ancak bugün için bu kirli politikaların yavaş yavaş önemini yitirdiğini görüyoruz. Ulusal Demokratik Mücadelenin, bütün bu ağır asimilasyon politikalara rağmen süreci sadece Kürdistanda değil bizlerin yaşadığı Orta Anadolu’da da tersine çevirdiğini görüyoruz. Yaklaşık 250-300 yıllık bir göçe rağmen çok değil bundan 10 yıl öncesine kadar bizlerle yani Orta Anadolu Kürtleri ile ilgili herhangi bir araştırma yada yazı, makaleye rastlamak mümkün değilken bugün OrtaAnadolu Kürtlerinin Veger, Birne-

bun gibi dergilerin yanında bir çok çeşitli özgün kurumlara hatta yurt dışın-da KNK , MEDYA tv , ülkede HADEP ve DEHAP ta dahil olmak üzere bir çok kurum ve partide temsilcilerinin aktif olarak yer almakta olduklarını görüyoruz. Elbette bu kadar ağır asimile politikasına karşı durabilmek büyük başarı. . Bize dayatılan bunca zulme, aşağılamaya, hor görmeye karşı durmak bizler için onurlu insan olmanın temel kriteri olsa gerek.

Bugün artık çok iyi bilinmekte insan toplulukları örgütlü olduklarında sorunlarına çözüm gücü olabiliyorlar. İnsan hakları, demokrasi, halkların özgür ve bağımsız yaşaması çağdaşlığın temel kriterlerindendir. Uluslararası bir çok antlaşmayla da Paris şartı, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı , Cenevre sözleşmesi, Kopenhag kriterleri gibi-yukarıda saydığımız kriterler güvence altına alınmış. Gerçi bunun biz Kürtler açısından geçerliliği de ayrı bir konu fakat burada ki gerçeklik bu yasaların yada antlaşmaların toplumların örgütlülük düzeyiyle bağlantısı. Burada çarpıcı bir örnek vermek istiyorum;

Amerika'da yaklaşık olarak 8-9 milyon Musevi(yahudi) yaşıyor. 280-300 Milyonluk Amerikan nüfusunun yüzde 3'ünü oluşturan bu kitlenin etkisi olağanüstü. Bu 8-9 Milyonluk Musevi nüfusun siyaset ve ticarete yüzde 11 oranında temsil ediliyorlar. Amerikada ki Üniversitelerde her 5 öğretim görevlisinden biri Musevi. Medya nin yüzde 25 oranında gücü elinde bulunduyorlar. Senato üyelerinin yüzde 10'una, Amerikan Kongresinde ise yüzde 6 oranında temsilleri var. Amerikanın 32 şehrinde 50 bin üyesi olan Amerikan Yahudi Komitesi 1994 yılı lobi faaliyeti için 16 milyon dolar harcamış. Burada

dikkat çekmek istediğimiz konu kuşkusuz örgütlülük. Yoksa bu gücün elbette halkların kardeşliği için kullanılması bizcede malum. Bu arada unutulmaması gereken en önemli hat-ta can alıcı nokta bu hakları güvenceye alınmasının tek yolu örgütlü olmaktan geçiyor. Biliniyor ki egemen güçlerin istisnasız her gün üstüne basa basa örgüt, eşittir yasa dışılık haberleri onların örgütlü mücadeleden ne kadar korktuklarının somut göstergesi. Egemenler bu nedenle toplumu örgütsüz, dağınık bırakarak çok daha kolay yönete gelmişlerdir. Bireyin tek başına bir hiç olduğunu bu nedenle de kendi başına hiç bir şey yapamayacağını bildikleri için kendilerince atasözleri de icat etmişlerdir. "Gemisini kurtaran kaptan" ya da "bana dokanmayan yılan bin yıl yaşasın" gibi. Tabi bu örnekler çoğaltılabilir. Kısaca bugün gelinen aşamada örgütlü mücadele bizler açısından hayati önem taşımaktadır. Günümüzde üçüncü alan teorisi denilen bireyin ve toplumun ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel kısaca hayatın her alanında kendi kaderlerini belirlemesi çağımızın yükselen değerleri olmakla birlikte, demokratik uygarlığın temellerini oluşturmaktadır. Örgütlü toplulukların en önemli özelliği dinamik bir dönüşüm gücü olmasıdır. Hukuksuzluğa karşı çıkarak yaşadığı alanda etkili bir güç konumundadır. Kısaca barışın teminatı olmak ve yaşanılır bir ülke kurmanın tek yolu örgütlü olmaktan geçiyor. Bu anlamda en çokta bizler Orta Anadolu Kürtleri olarak hayatın her alanında kendimizi örgütleyerek demokratik bir ülkede barış ve kardeşlik içinde yaşayabilmek için gerek vicdani gerekse ahlaki sorumluluğumuzu yerine getirmek zorundayız diye düşünüyorum.

Veger

Kovara Kurdên Anatoliya Navîn

Friedhof str. 3 · 47877 Willich/Deutschland · Tel.&Fax: 0049(2154)814598 · e-mail: alpavut@t-online.de

VEGER ABONE FORMU

Name _____

Vorname _____

Adresse _____

Kreditinstitut _____

Konto Nr.: _____

BLZ _____

Telefon _____

Fax _____

E-Mail _____

Abone sürem bitmeden 15 gün önce haber vermediğimde abonelik süresinin otomatikman uzatılmasını ve ücretini ödemeyi taahhüt ediyorum.

Abonnementspreis:

1 Jahr 20,- EURO

2 Jahre 40,- EURO

Hiermit ermächtige(n) ich /wir Sie widerruflich, die von mir/uns zu entrichteten Zahlungen bei Fälligkeit zu Lasten meines /unseres Kontos mittels Lastschrift einzuziehen. Wenn mein/unser Konto die erforderliche Deckung nicht aufweist, besteht seitens des kontoführenden Kreditinstituts keine Verpflichtungen zur Einlösung. Teileinlösungen werden im Lastschriftverfahren nicht vorgenommen.

Ort, Datum

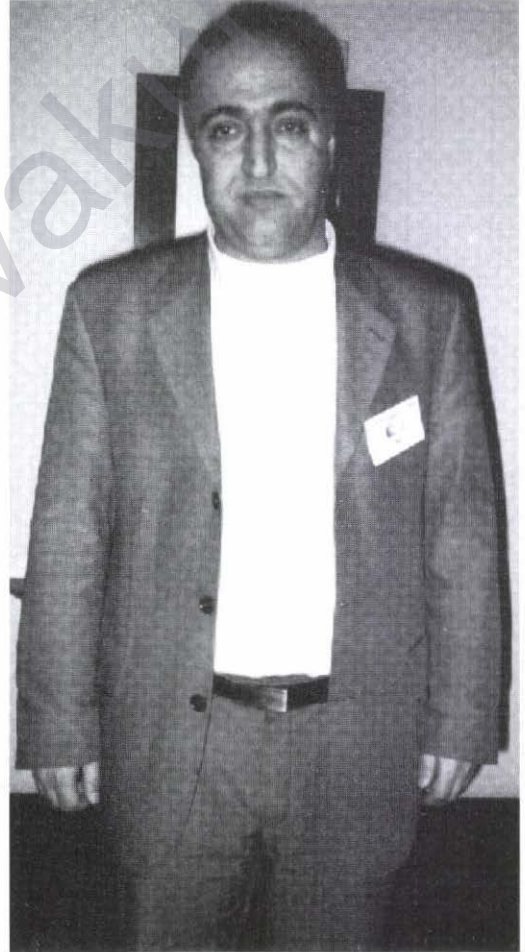
Unterschrift

İç Anadolu Kürtlerinin ekonomisi üzerine söyleşi

İç Anadolu Kürtlerinin ekonomisi üzerine KARSAZ üyesi ve Ekonomist Nebi Kesen ile arkadaşımız Mecit Tarhan'ın yaptığı söyleşiyi sunuyoruz.

Veger: Kendini tanıtır mısın? Ne zaman ve nerede doğdun, eğitimi nelerde yaptın ve şimdi ne yapıyorsun, yayınladığın kitap vs. var mı?

Nebi Kesen: Adım Nebi Kesen, 1962 yılında Cihanbeyli ilçesine bağlı Yenicoba'da (Incov) doğdum. Liseyi Yenicoba'da bitirdikten sonra, 11 Eylül 1980'de Almanya'ya geldim. Burada 1985 yılında Ekonomi ve Politik Yüksek Okulu'nu ve 1989 yılında Köln Üniversitesi İktisat bölümünü bitirdim. 1993 yılına kadar Wuppertal Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak çalıştım ve Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) üzerine araştırma yaptım. 1994 yılından beri Hamburg'ta vergi danışmanlığı alanında Yeminli Mali Müşavir olarak çalışıyorum. Kürtler ve Kürdistan üzerine birçok dergi ve kitapta politik ve ekonomik içerikli yazılarım çıktı. Önümüzdeki aylarda Türkiye'nin Vergi Sistemi konusunda bir kitabım Almanca yayınlanacak. Bunun yanısıra vergi hukuku konusunda Almanca dergiler için makale yazılarım çıkmaktadır. Vergi konusunda ayrıca doçentlik yapıyorum.

KARSAZ üyesi ve Ekonomist Nebi Kesen

Veger: *İç Anadolu Kürtlerinin ekonomik durumunu tarihsel açıdan bir değerlendirir misin? Yani göçebelikten günümüze kadar.*

Nebi Kesen: İç Anadolu Kürtlerinin Kürdistan'dan göçe yöneldiği dönemlerde Kürtlerin içinde yaşadığı ekonomik formasyonu feodal toplum idi. Aşiret yapısı ve Ağa-Irgat ikilemi ekonomik üretim ilişkilerini belirleyen başlıca öğeler olarak sayılabilir. Şeyhlik ve dedelik gibi dini kurumlar ne sosyal yönden ne de ekonomik yönden İç Anadolu Kürtlerinin yaşamında bir rol oynamıştır. Halkın temel üretim alanları ve geçim kaynakları tarım ve hayvancılıktı. 1800'lü yıllarda İç Anadolu hayvancılık için oldukça uygun koşullara sahipti. Yerleşik yaşama geçildikten sonra Kürt köylüleri giderek tarıma yöneldi. Bilindiği gibi, Türkiye'nin tahıl ambarı olarak İç Anadolu, özellikle Konya ili gösterilir. Bu nedenle, İç Anadolu Kürtleri tarımsal üretime yöneldikçe ekonomik konumlarını da düzeltme olanağını yakaladılar. 1950'li yıllarda yapılan tarım reformu buradaki Kürt köylerinin ekonomik yaşamında bir dönüm noktası oluşturdu. Halkın büyük kesimi toprak sahibi oldu. Bundan dolayıdır ki, İç Anadolu Kürtleri Adnan Menderes ve hükümetini yer yer minetle anarken, CHP'yi devletçi ve aalardan yana bir parti olarak hafızalarda tutarlar.

Tarımsal üretimin artması ve devlet kurumlarının köy ve beldelerde yaygınlaşması, köylü İç Anadolu Kürtlerinin kentlerle ve sanayi toplumuyla tanışmasını yarattı ve hızlandırdı. 1970'li yıllarda İç Anadolu Kürt toplumu gerek tarım gerekse hayvancılık alanında iç tüketimden pazar için üretime yöneldi. İlk sanayileşme hamleleri un fabri-

kaları ile yaşandı. Bunun yanısıra ticaret ve nakliyatçılık gibi hizmet sektörleri yerleşmeye başladı. El sanatları alanındaki (tamircilik, kunduracılık, marangozluk vs.) ekonomik etkinlikler giderek güçleniyor. Son yıllarda hem beldelerde hem de kentlerde sanayi üretimi yaygınlık kazanıyor. İç Anadolu Kürtleri arasında eğitim düzeyi, Kürdistan ile kıyaslandığında oldukça yüksektir. Türkiye kıyaslamasında bunun geri düzeyde olduğunu söylemek yanlış olmasa gerek. Buna rağmen, kamu sektöründe (devlet idaresi, bürokrasi ve diplomasi) İç Anadolu Kürtlerinin hemen hemen hiç yer almadığını görüyoruz. Sonuçta İç Anadolu Kürtleri tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde gelişme ve büyümeye açık bir toplum kesimini oluşturuyor. Yurtdışından gelen döviz gelirleri İç Anadolu Kürtlerinin ekonomik refah düzeylerinin daha da yükselmesini sağlamaktadır.

Veger: *Bizim yörede dışarıya yoğun bir göç var, yakın gelecekte köylerin boşalması bile gündeme gelebilir. Bu Yahudilerin durumunu hatırlatıyor bana. Ama Yahudiler büyük bir sermaye ve güçle tekrar döndüler, bizde de böyle bir durum yaşanabilir mi?*

Nebi Kesen: Kesinlikle, İç Anadolu Kürtleri niteliksel ve niceliksel olarak herhangi bir tehlike ile karşı karşıya değildir. Nüfus artışı ve ekonomik refah düzeyinin yüksek olması gibi faktörlerden dolayı İç Anadolu Kürtleri bu bölgede konumlarını koruyacaklardır. Türkiye ve Kürdistan genelinde ekonomi ve istihdam piyasalarının gelişimine paralel olarak önümüzdeki yıllarda da bir işgücü göçü yaşanacaktır. Avrupa ülkelerinin getirdiği sınırlamalardan dolayı işgücü akımı günümüzde

aile birleşimi düzeyinde gerçekleşiyor. Bunu bir riziko olarak görmemek gerek. Dünya ekonomisindeki dengesiz gelişmeler (Kuzey-Güney-İkilemi) doğal olarak işgücü göçünü yaratmaktadır. Ayrıca ülkede kırsal kesimlerden kentlere doğru bir aşırı göç yığılması sözkonusu. İç Anadolu Kürtleri açısından yaşanan da budur. Kaldı ki, Kürdistan'dan Avrupaya yaşanan göçmen akını bunun oldukça üstündedir. Türkiye'de politik ve ekonomik düzenin düzelmesi, işgücü göçünü durduracak ve belkide geri dönüşü yaratacaktır. Avrupa ülkelerinde hızla yayılan bir ırkçılık ve hoşgörüsüzlük sözkonusu. Avrupa Birliği ülkeleri bir ekonomik kriz ya da durgunluk sürecine girmiş bulunuyor. Yabancılar, örneğin Almanya'da Türkiye'liler ve Kürdistan'lılar toplumun en alttakilerini oluşturmaktadır. Bunun uygarlık ve çağdaşlıkla hiçbir ilgisi yok ve olamazda! Avrupa ırkçılığı biz Asya ve Afrika ülkelerinden gelen insanlar için ciddi bir tehlike oluşturuyor. Bundan tek çıkış yolu eğitim ve ekonomik düzeyimizi yükseltmektir.

Veger: *Bugün Avrupa'da çalışan İç Anadolu Kürtlerinin büyük bir sermayesi oluşuyor, ama bunu akılcı kullandıkları söylenemez. Köyde büyük bir ev yapma, araba alma dışına gidemiyor ve paraları Türk bankalarında yatıyor, bu durum ne olacak? Halkımız bu parasını nasıl kullanmalı?*

Nebi Kesen: Gerçekten öyle, burada yaratılan sermaye ve tasarruflar çoğunlukta ölü sermayeye dönüştürülmektedir. Geriye dönüş isteğinden kaynaklanan bir yanlış yatırım yaşanıyor. Avrupa'da binbir güçle biraraya getirilen sermaye Türkiye'de emlak alımı için kullanılmakta ya da bankalara

tasarruf hesabı olarak yatırılmaktadır. Bu, bir nevi emeklilik güvencesi düzeyinde biriktirilen ve fazla randımanlı olmayan bir tasarruf anlayışıdır. Gerek ücretli kesim, gerekse işverenlerimiz büyük bir çoğunlukla artık ülkeye geri dönmeyeceklerdir. Böyle olunca, İç Anadolu bölgesinde yer yer sahipsiz bina ve arsa sayısından geçilmez olmuş. Burada akraba ve hemşeriler arasında gereksiz ve sağlıksız bir rekabet itici bir rol oynuyor. Oysa, biriken tasarruflar ve sermaye yaşadığımız ülkelerde emlak alımına ve yatırımlara yatırılrsa daha iyi olur. Örneğin, burada kiraya verdiğimiz parayı ev alımı için kredi taksitleri olarak ödeyebilir ve süreç içinde sermaye edinmiş oluruz. Çocuklarımızın geleceği için bu önemli bir yatırımdır. Aynı şekilde işyeri olan kimselerin, yeni alanlara yatırım yapmaları için de Türkiye'ye aşırı para transferi yapmamaları tavsiye olunur.

Yurtdışındaki Kürtlerin sermaye ve bilgilerini birleştirmeleri ve ortak şirketler kurmaları ilk atılacak adım olmalıdır. "Birlikten güç doğar" söylemi ekonomik yaşam için de geçerlidir. Burada hangi alanlarda ekonomik yatırımlara gidilmesi gerektiği konusu canalcı bir önem taşıyor. Ticaret, inşaat, et üretimi, gastronomi vb. gibi emek yoğunluklu branşlar önemlidir ve Kürtlerin burada konumlarını güçlendirmeleri gerekiyor. Çünkü, bu işyerleri çoğu kez aile şirketleri olarak çalıştırılıyor ve bundan dolayı fazla personel masrafı bulunmamaktadır. Diğer yandan seyahat acentaları, temizlik firmaları, taşıma ve nakliyat şirketleri, hotel işletmesi vb. alanlarda piyasa koşulları uygundur. İç Anadolu Kürtlerinin yurtdışındaki üçüncü ve dördüncü kuşakları ayrıca dil ve eğitim düzeyleri ile bir önceki kuşaklara

göre oldukça iyi konumdadır. Ayrıca danışmanlık hizmetleri ve telekomünikasyon geleceği olan alanlardır ve gözardı edilmemelidir.

Veger: *KARSAZ bu insanlara öncülük edebilir mi? Yani bu yastık altında bekletilen paranın yatırıma dönüşmesinin güvencesini verebilir mi?*

Nebi Kesen: KARSAZ, kendisine Kürt işverenleri arasında diyalog ve işbirliğini güçlendirmeyi birinci hedef olarak tespit etmiştir. Güç ve işbirliği temelinde ortak şirketleşmeleri yaratmak için böylesine bilgi, altyapı ve strateji hizmetleri sunan bir kurum gerekliydi. Ne var ki, Kürtler ekonomik alanda da bir inkar ve dışlanma politikası ile karşı karşıya. Özellikle, KARSAZ gibi bir kurum ile işbirliğinin tica-

rım olanakları sunamaz. Ama bu yönde danışmanlık yapar ve belki de, sermaye sunabilecek Kürt işverenlerinin bulunmasında yardımcı olur. KARSAZ, bilgi ve ilişki konularında önyak olabilir ve bu anlamda bir güvencedir. Böyle olunca da, Kürt işverenlerimizin KARSAZ'a destek vermesi ve o'nun çatısı altında çalışması gayet doğal olmalıdır.

Veger: *Kürt sermayesi daha kısır bir döngüde dönüyor ve fazla açılım sağlamıyor. Daha doğrusu sanayi alanına giremiyor, bu ne kadar devam eder? Bununla beraber uluslararası alanda da bir varlık göstermiyor, bunun nedeni sermayemizin daha küçük olması mıdır?*

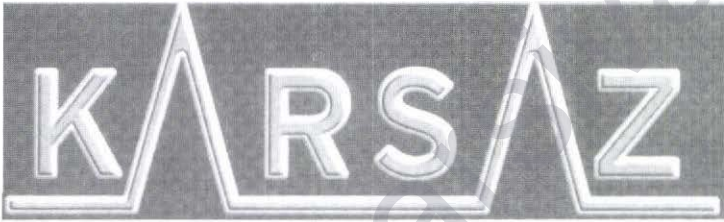
Nebi Kesen: Şüphesiz, Kürt sermayesi oldukça küçüktür. Banka ve sigorta sektörleri gibi ulusal ve uluslararası para ve sermaye piyasalarının önemli aktörlerinin içinde bulunduğu alanlarda bir Kürt kimlikli şirket bulmak olanaksız gibi. Aynı şekilde ticaret ve diğer hizmet sektörleri dışında, direk üre-

ri ve özel anlamda kendisine zarar gelebileceği düşüncesiyle işverenlerimizin bir bölümü bu oluşumun dışında kalmayı yeğlemektedir. Oysa bu, hele hele yurtdışında, Kürtler için utanç verici bir durumdur. Kürt sermayedarları ulusal kimliklerini sakladıkları ölçüde uzun vadede kaybedeceklerdir. Buna karşılık ortak ve örgütlü davranmak, tek tek işveren açısından da önemli avantajlar sağlıyor ve sağlayacaktır. Kürt tüketicileri başlı başına önemli bir piyasadır.

KARSAZ, bir mali kuruluş olarak anlaşılmalıdır. O, iş dünyasına kredi ve yatı-

timde bulunan işyerlerimizin sayısı yok denecek kadar azdır yurtdışında. Et ve ekmeğin üretimi yanısıra, su, bira ve gıda üretimi önemli başarıları da gözardı edemeyiz. Zelal suları, Zozan ürünleri, Keko birası, Avaşın salça ve gıda maddeleri vb. Kürt markalı mallar İç Anadolu kökenli Kürtlerin de kıvanç kaynağıdır ve olmalıdır. Bu malları çeşit, isim ve sayıları ile daha da zenginleştirmeliyiz.

Kürt sermayesinin sanayi üretimine geçebilmesi herşeyden önce sermaye bulmasına bağlıdır. Kürtler siyasi ve sosyal alanda olduğu gibi, ekonomik

alanda da destek bulmada zorluk çekiyor. Ne bir devlet kurumu ne de herhangi bir uluslararası mali kuruluş Kürt sermayedarlarına destekte bulunmuyor. Para ve sermaye piyasalarında kredi bulmak ve bununlada yatırımlara gitmek Kürtler için oldukça zor. Bu nedenle Kürt işverenlerinin uluslararası etkinlikte bulunması ve rekabet gücünü yakalaması biraz zaman alacak. Ama bu, olanaksız değildir. Ayrıca Kürdistan ve Türkiye'de olumlu siyasi gelişmeler Kürt işdünyasının önünü de açacaktır. Güney Kürdistan'da iktisadi gelişme ve bu bölgenin uluslararası ticaretini artırması yurtdışındaki işverenlerimizin dikkatle izlemesi gereken konulardır. Ekonomi ve ticaret yaşamında da büyük vizyonlara sahip olmak ve bu yönde çalışmak gereklidir. Kürtler ve işverenleri ilk sınavlarını son on yıllarda başarıyla verdiler. Yeni program ve perspektiflerle hakettiğimiz yeri er ya da geç alacağımıza inanıyorum.

Yurtdışındaki Kürtlerin sermayesi ile Kürdistan'daki ekonomi ve işdünyası arasında bir bağlantı olmalı. Karşılıklı yatırımlar ve ortak ticaret, dünya Kürt ekonomisinin kendi içindeki bütünleşmesini hızlandıracaktır.

Veger: *Kürtlerarası ortak iş yapma veya şirketleşme pek kullanılan bir yöntem değil, bunun bize zararları ne, bu ne zamana kadar böyle gider?*

Nebi Kesen: Ortak ve büyük şirketleşmelere gitmek, herşeyden önce işverenlerimizin rekabet gücünü artıracaktır. Bunun yanısıra pazarda fazla pay sahibi olmak ve yeni pazarlar kapmak için de iş ve güç birliği zorunludur. Buna en iyi örnek et ve gastronomi branşlarıdır. Et üretiminde ortak şirket

kurulduğu zaman, ilk başta et piyasasında Kürt işletmelerine masrafları düşürmek ve artan para ve kaynak olanaklarıyla mal sürümünü artırmak gibi avantajlar sağlar. Düşük maliyetli üretim sonucu uygun fiyat ve iyi kalite, et talebinde bulunan lokanta, kasap, bakkal vs. Kürt işletmelerinin hem Kürt et üreticilerinin mallarına talebini artırır hem de kendi müşterilerini ve ticari ciro hacimlerini artırma şansını kazandırır. Sonuçta et üreticileri ve onların müşterileri pazar güçlerini artırmak ve sermaye biriktirmek yoluyla yeni talep yaratma ve yatırımlarını artırma fırsatı yakalamış olurlar. Bu nedenle, ortak iş ve güç birliği olmalı.

Tek tek işletmenin pazarda ulaştığı tüketici kitlesi sınırlıdır. Ayrıca modern işletme kurallarına göre çalışan bir işletmenin üretim kapasitesini artırması için bilgi ve sermaye altyapısını sürekli yenilemesi ve artırması zorunludur. Bunun küçük ve orta ölçekli işletmelerde gerçekleşmesi için ise iyi bir pazar araştırması ve sermaye planlaması gerekiyor. Büyük çaplı yatırımlar ve sermaye ancak büyük şirketleşmelerle ve holdinglerle olur. Yoksa, Kürt işverenleri uluslararası alanda bugün sağladıkları olanakların dışında ileri ve kalıcı bir konumu yakalayamaz. Kürt işletmeleri ve özel girişimcileri sadece kendi tüketimleri için özel sermaye dünyasına girmediler. Böyle olunca da, sermaye sınıfının ilke ve gerekleri neyse onu yapmak gerekiyor. Bu aynı zamanda tüm Kürt halkının çıkarına olacaktır. Bundan kuşku duymamak gerek.

Veger: *Veger Dergisi adına bize zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.*

Nebi Kesen: Ben de teşekkür eder ve size başarılar dilerim.

Çîroka kevîrêkî goristên

ALANÊ OSE

Min çend salan berî vê bihîstibû ku li gundekî tirkîan kevîrêkî goristana heye û dîsa li gor gotinên min ji bo vî ezêlî bihîstibû li ser kevîr bi alfaba erebî nivîseka wiha “serokê Reşîya li wir raketîyê” hebû. Min gelek hli ber xwe da û di dawîyê de hevalê hêja Mecît Tarhan li ser rica min zahmet kir û çû Axabeylî“ yê û ji

goristana tije mar, çend wêneyên (foto) wî kevîrî ji me re anîn. Em spasiya wî hevalî dikin. Destên wî saxbin.

Resimê Kevîr û resimê kesê ku cîh nişan dayî (du resim) hene di destên me de. Ji bo ku bi nivîsa kevin hatibû nivîsin gelek zahmet bu ku em tercûmêya Kurdî bikin. Ji gelek hewldanan bi şûnde mamê min yê hêja, xortê 70 salî Mellê Hesên Nozhatzadê ji xwendewanên VEGER ê re tercume kir. Di wergerandina çend herfan de zahmetî hatê kişandin, ji ber ku baş xûya nedikirin, lê tercume wihayê:

Ew (Xwedê) herdem dimîne

Rehmeta, xwedê lê xweş bûyî
Navdar wefat kir.

Êzzet Axazadê yê ji binemala Mihemmede

Têkilî bi mezinê min (Mewla) hebûye
Wekî Seyîd Silêmanê Birîreş

Fathê jê ra bixune

Hicrî: 1283. C. 27

Mîladî: 1283+579=1862-2002= 140
sal berî wê rojê

Tercûma ji Erebî: Hesen Nozhatzade

II

Xûdê tenê baqîyê

Rehmetîye navdar xûdê jê hezkir û wefat kir

Êzzet Axa yê ji mala Mihemmedê

Seyîd Silêmanê Hemereş ji xûdê re îbadet dikir

Ji rûhê wî re fatîha ke bixwînin

1862/ 140 sal berî wê rojê

Me ji Êncovê bi torinê torinê Silêmanê Hemereş, Memedê Elîyê Hecesên re li ser vî kevirî hevpêyînek çêkir, ka bu-
yer çawa qewîmîyê:

Apo emê şubikin ku te nasbikin?

Ez li sala 1929 an li Êncovê ji dayka xwe bûme. Navê min Memede, Memedê Elîyê Hecesên im û 37 salin li Swêd dijîm.

Te ji min re şubikî ku bavê xwe heldî (bêjmîrî)?

Erê. Bavê min Elî ye; ewê Hecesên ê; Hecî efendî (li Axabeylî ye vefat kir); Mam; Dûm, Hemê. Bi malê me re HEMEREŞAN (Malê Ecîyan in. Wana jî malê gmerê tevê ne, malê Kelê tevêne, Yildizê tevêne) dibêjin.

Ew kesên ku te heldanî gîştik li gund mirin û wexta mirin ewê çend salî-bûn?

Erê, bavê min mir î 78 salî bû û li sala 1969 mir; Hesê Ecî jî li gund mir û ew

jî 80 salî jîya; Hecî Efendî jî 63 salî bîyê û axê gund bû û li Axabeylîye mir; Mam jî li gund mir, lê ezî nizanîmê kîngê mir; Dûm jî dema koçberîyê miriyê.

Axê gund çima li Axabeylî ye dimirê?

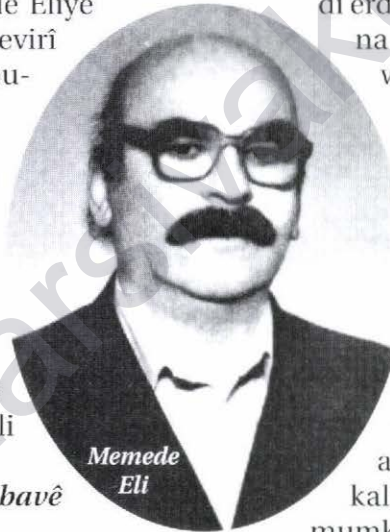
Erê axê gund bû û ji gund re temam çel salî axatî kir. Lê wexta gundê Hecî-lera dixwazin ji gundê me veqêtin, kalê me dixwazê vê qîrara wan bide sekinanandin û tere qeza me Qadinxanê. Li hespê sîwar dibe terê. Dema vedigere li Axabeylîyê nimêj dîke û di camîyê de wefat dîkê. Axlerên me ji gund terin ku cenezeyê kalê me hunîn. Lê tirkên Axabeylî ye bi wê razî nabin û dibêjin: "Em mîna miriyê xwe qebûl dikin, ne-sîbê xwe wî li vir hebûye û emê li vir di erdêkin" di dawiyê de bi gotina xwe jî dîkin û kalê me li wir dîkin erdê.

Gorî tercuma ku me kirî û li gor bavên te yên ku ji me ra heldayî ew navê li ser kevir bi yê din va hevdu nagre, tu rind dizanî ku evê?

Erê ez rind dizanim. Lê hun jî dizanin ku gelek însanên me navên wan di kûtûkan de ne ayîne. Ez rind dizanim ev kalê me Hecî Efendîye, lê mûmkûne ku di kûtûgda navê wî Seyîd Sileyman be. Gelek mîsalên mîna wêjî hene.

Te got 40 salî ji gundre axalixi kiriyê, ev gelek salin. Tiştê ku ez meraq dikim ev axalix-îya çawa bi dest wî ketiyê? Gundîyan dayê, bi zore stendiyê yan jî dewletê dayî ye?

Na, kalê mene axakîzilimkarbiye, axalixî jî dewletê dayîye wî. Osmanîya didaye Kirşehrê, wan jî didaye axên mintiqê me. Kalê min jî "Hewran" î dayîne.

Memede
Eli

Ew çiyê?

Ew kurke, yan jê re post digotin ku dewletê ev didan û ji Stenbolê dihatin.

Ji eşîretê we re çi dibêjin, çend gundên we hene û hûn kîngê û ji ku derê hatine tu dizanî?

Eşîretê me re Nasûrli dibêjin û emê giredayî Reşîyanî. Gundên me jî: Êncovê, Hecîlera, Qerê Gedîk û Bûrimsizê. Axê wana jî Hecî Efendiyê. Gor gotinê mezinan emê ji Adiyamanê dorê salên 1805-6 hatinî. Mezinên me berê li şûna Gundê Buldix îro ewirîne; Gundê Buldix jî li şûna me bûye. Paşê çi bûye nizanîm, lê şûna xwe guhartine. Gundê Buldix berve jor çûye û yên me berbi jêr daketine. Dewecîne, maldarin; ji bo

wê jî hatine çola dûz.

Încov wexta tê werî dunê çend malbûne?

Bi texmînê min 60-70 mal bûyê û hîn wê demê Gundê Hecîlera teva Êncovê bûye. Paşê ew vediqetin û terî cîhe xwe yê niha. Ji bo hîn paşnavên wan gelek li gûndê me hene.

Ez spasiya te dikim.

Ez jî spasiya te dikim, hezar carî spasiya we dikim ku hûnê tarîxa me derdixîne û didine ber çavên me; ew tiştêkî pir pîroze! Ji 140 salî bi şûnda wê kalê minî derxiste meydana eşkere kir, ji bo wê ji erdê bigre hetan ezman ez spasdarê wê me û serkeftina wê dixwazim.

Veger'in internet sitesi yenilendi!

Zengin içeriği ile yeni sitemizde başta Orta Anadolu olmak üzere bütün Kürt kurum ve kuruluşlarına ulaşabilirsiniz...

Yeni internet adresimiz:

www.kovaraveger.com

E-Mail: malpavut@kovaraveger.com

Kürtler'de namus

SERHAT FIRAT

22 Ocak 2002'de İsveç'in Uppsala şehrinde Fadime Şahindal adındaki genç kız babası tarafından vurularak öldürüldü. Nedeni: ailesinin karşı çıkmasına ramen İsveçliler gibi bir yaşam sürdürme isteği idi. Her ne kadar İsveç medyası bunun nedenini İsveçli bir oğlanla yaşamak isteine bağladıysa da, bunun tek neden olduğunu sanmıyorum. Çünkü, ailesinin rızasını almış olsaydı, ailenin de sırf İsveçli dir diye bu birlikteliğe karşı koyacağını tahmin etmiyorum. Bu olay, İsveç medyasının propagandası ile, politikacıları arasında, halk arasında, psikolog ve bilirkişiler arasında aylarca tartışıldı; ülkenin tek gündemi oldu. Bütün Kürt kurum, parti ve şahsiyetleri olayı resmen kınadı ve çeşitli aktiviteler yapıldı...Ama olay o kadar büyütüldü ki Başbakan, bakanlar vs. cenaze merasimine katıldı; başta İsveç medyası olmak üzere, ABD ve dünya medyası olayı tekrar tekrar verdi ve olay nerdeyse bütün Kürtlere maledildi. Halk arasında korkunç bir Kürt antipatisi yaratıldı. Kürtler bunu hak etmiş miydi? Kuşkusuz hayır, buna bütün benliğimle inanıyorum. Ama bu noktada çok ince bir hesabın/politikanın olduğuna inanıyorum: Uluslararası arenada bazı devletler demokrasi ve insan haklarına olan saygılarıyla ünlüdür; dışardaki biri için

cennet gibi görünürler. Bu devletler işlerini yağdan kıl çeker gibi bitirir ve kimseyede hissettirmezler...Palme öldürülmeden öncede Kürtlere yönelik böylesi bir kampanyayı yakından bildiğimiz için, Fadime'nin öldürülmesinde de aynı sistem devreye girdi ve Kürtler karalandı...Arkasından da bildiğimiz terörist listesi hazırlandı ve İsveçlilerden ciddi bir ses çıkmadı; kesinlikle birbiriyle bağlantılı..

İsveçte sene-
de 40 tane Fa-
dime Şahindal
benzeri olay
yaşanıyor ve
hiçbirisi buka-
dar büyütül-
medi ve bir
halka mal edil-
medi...Ama
hedef tahtası-
na konan

Kürtlerin en ufak bir olayı hemen 'Namus Cinayeti' olarak lanse edildi. Biz Kürtler de, diğer uluslar gibi bu tür olayları tasvip etmeyiz; ne tür olursa olsun öldürme ve yaralamaya karşıyız. Ama bizi öcü gibi göstermeye çalışan zihniyetlere de her platformda karşı durmalıyız. Şüphesiz, ne isim takılırsa takılsın bu tür ölümlerin yaşandığı da bir gerçek, ama biz 40-45 milyonluk bir halkız, münferit olayların halklara mal edilmesi yanlış. Fadime olayından sonra İsveç, geçen sene Güney Kürdistan'a seyahat amacıyla götürülerek amcaları

tarafından öldürülen Pelin Ertuşı olayının arşivden çıkarılarak tekrar ısıtılması da düşündürücü.

Peki namus nedir, namus anlayışı ne olmalı? Türkçe Dil Bilgisi Sözlüğünde şöyle tarif ediliyor: " Bir toplum içindeki ahlak kurallarına karşı beslenen bağıllık, dürüstlük ve doğruluktur." Tabiki bu toplumdaki topluma, kültürden kültüre değişen, farklı yorumlanan ve istenildiği şekle bürünen ve farklı anlamlar yüklenen sosyolojik bir kavramdır. Birde unutmamak gerekir ki namusun sadece kadın şahsında düşünülmesi çok ilkel bir düşüncedir ve bunun çerçevesi daha geniş tutulmalı.

Her ulus gibi Kürtlerin'de kendine has bir namus anlayışı vardır. Senin toplum içindeki kötü veya ters gelebilecek bir davranışın, diğer toplumlar için normal olabilir; tam terside mümkündür. Belirleyici olan toplumların coğrafik konumları, dini inançları, tarihi, etnik yapıları, ekonomik gelişmişlik düzeyi vs. dir.

Bundan 20-30 yıl önce, İç Anadolu Kürt aşiretleri arasında boşanmalar hemen hemen hiç olmazdı. Kimse buna cesaret etmez, çok ayıp tutulur ve her iki aile mensupları için insanların arasına çıkmaya yüzleri olmazdı. Hata bunun etkisi çevre köylerde de hissedilirdi. Ama günümüzde neredeyse normal bir olay gibi karşılanıyor. Eğer, neden böyle oluyor? Sorusunu kendimize sorarsak, onlarca gerekçe bulabiliriz. Avrupa, Tv, ekonominin etkisi, kültürün dar sınırlardan çıkması ve kadının ekonomik olarak erkeğe bağlantısının azalması vs. sayılabilir.

Kürtlerde namus anlayışı çokmu katıdır? Eski kafada olanlar ve Ulusal Hareketle tanışmayan ve onunla aydınlanmayanlar için evet. Bu tipler kendilerini hapsedtikleri dar kalıplardan dı-

şarıya çıkma cesaretini gösteren kişiyi çok rahatlıkla dışlarlar; zarar verirler. Kendilerine göre çizdikleri bu dar çerçevedeki değerlere söz söylemezler, yorum getirtmezler, çerçeve oldukça dardır: Varsa yoksa ailesidir, mahallesidir, köyüdür, aşiretidir, merasıdır, tarlasıdır, sahip olduğu hayvanıdır vs.. Bir komşu Kürt köyünden bir çobanın hayvanlarını onların merasında otlatmasına izin vermezler; senin tarlana komşunun 10 cm tarlasını genişletmez; senin hayvanlarına hiç kimse zarar vermezdi; yoksa bütün bu olayların sonucu karşılıklı zarar vermelerle sonuçlanabilirdi. Gözümüzü kırpmadan karşdakine zarar verebilirdik.

Acaba namus derken başka önemli olgularında namus diye sahiplenmemiz gerekmiyormu? Evet bugüne kadar yasaklanmış dilimiz, kültürümüz, HADEP, MEDYA TV ve diğer kurumlarımız da bizim için namus olmalı ve sıkı sıkıya sahiplenmeliyiz. Kürdün kültürüne ne kadar sahip çıktığını en iyi İsmail Beşikçi hoca anlatıyor: "Diyarbakır zindanında sömürgeci güçler 'bundan sonra Türkçe dışında bir dilin konuşulmasına izin vermeyeceklerini' söylemişlerdi, bütün Kürt arkadaşlar: 'Boşver, o kadar önemli değil, zaten Türkçe birbirimizle anlaşıyoruz' dediler. Bir süre sonra herkesin bıyıklarını kesmelerini istemişlerdi; işte o zaman Kürt arkadaşlar ayağa kalktılar 'vay nasıl olur? Bıyık bizim namusumuzdur, biz kesmeyiz' dediler. Ben bu olayı unutamıyorum ve bütün arkadaşlara: " Arkadaşlar, bıyık nihayet bir kıl yığındır, kesersen tekrar gelir, fakat dilin yasaklandımı sen hiçbirşeyin diye onları uyarmaya çalıştım." İşte tipik eski bir Kürt namus anlayışı. Tabiki en önemli varlıklarımız olan çocuklarımızın korunması gereken en önemli de-

ğerler olmalı. Çünkü, onlar yarın namus saydığımız bu değerlere sahip çıkacak, geliştirecek ve ilerletecektir. Eğer namus anlayışını içini zamanın şartlarına göre doldurarak sahiplenirsek çok iyi sonuçlara ulaşabiliriz.

Avrupa da yaşayan halkımız, eğer çocuklarının buradakiler gibi büyümesini istemiyorsa veya buradaki yaşam modelinin kendisine uygun olmadığını düşünüyor ve çocuğunu bundan korumak istiyorsa, çocuklarının ulusal kültürü ile donanmasını da sağlamakla görevlidir. Çocuğun beyinsel, ruhsal, sosyal olarak güçlenmesi sağlam bir kültür vermekle olur. Yoksa, sıkça gördüğümüz gibi çocuklarımız çok lümpen bir taklitçi olur. Örnek: Çoğu kadın makyaj yapar ama bizimkiler bir kilo boyayı yüzüne çamur gibi sürerek çarşıya çıkarken bu kültürün kötü bir taklitçisi olur. Herkesin kendi çocuğuna, ailesine karşı hassasiyeti normal karşılanmalıdır, fakat aşırıya kaçmadan; acaba biz Avrupada yaşayanlar çocuklarımıza gereken hassasiyeti gösteriyormuyuz, yoksa gösteriyor gibi yapıp ihmal mi ediyoruz? Ülkede anne babalar boğazından kırparak çocuklarını okutmak için her türlü zahmete katlanırken, Avrupada herşey ücretsiz, üstelik yardım alınarak hizmetine sunulan okul imkanından kimse yararlanmıyor. Yada, niye çoğu insanımız genç çocuklarını restoran, pizza veya daha tortu işlerde çalıştırıyor? Bunun sonucunda bulunduğumuz ülkenin yönetiminde söz sahibi olamıyoruz. Söz sahibi olanlarda bizim hakkımızda istediği kararı verebiliyor, bizim payımıza da sadece bakmak düşüyor.

Hassasiyet gösterdiğimiz konularda belirleyici olan çevredir. Yani "Namusu, halk arasındaki saygınlığını korumak için katlanılan sıkıntıdır" Eğer

çevrenin onu dışlamayacağını, kınamayacağını, dedikodusunu yapmayacağına İsveçte ki babanın inancı olsaydı hiçbir zaman kızını öldürmek diye bir niyeti olamazdı. Hiç kimse çocuğuna kıymaz. Sorumluluğu babaya atarak kurtulmak kolay, ama biz akrabalar, arkadaşlar ve çevre olarak ne kadar destek, ne kadar teselli verdik? Hiç. Hiç kimse çocuğunun, istemediği biriyle yaşamasına razı olmaz, ama bu tür karşı çıkmalarda işi çözmediği gibi, daha da içinden çıkılmaz hale sokuyor. Onun yerine: Günde 15-16 saat çalışıp para kazanma isteğimizden feragat edip, çocuklara yol göstermeli, okutmalı, yardımcı olarak onlara sağlam bir kişilik kazandırırsak bunlardan hiç biri olmaz.

Peki bütün bu olumsuzluklara rağmen hiç olumlu yanımız yokmu? Elbette çok, onlar bizimdir ve bugüne kadar yaşatandır. Dünyanın en eski uygarlıklarında harcı olan, kadına dünyada belkide en erken özgürlük veren, onları lider yapan bir milletiz. Meziyetlerimizi yazmakla bitiremeyiz, ama önemli olan, olumsuz yönleri olumlu yöne aktarmasını öğrenmek ve onun için çaba harcamaktır. Kürt Halkı artık eski tarzda değerlendirilecek bir halk değildir. Bugün Kürt kadını dünya kadınlarına öncülük edecek seviye ye gelmiştir. Tarihimizin en büyük devrimlerinden birisidir ve övünç kaynağımızdır...

Sonuç olarak: unutmayalım ki başkaları ne der yada ne diyecek bizim için, dediğimiz sürece gereksiz, küçük şeylerle daha çok uğraşacağız demektir. Hassasiyetlerimizi daha geniş alanlara yönlendirelim, olumsuzlukları olumlu yönlerle kanalize etmeye çalışalım, göreceksiniz hepimiz kazanacağız!

Zarokê Kolanan

XIZAN ŞILAN

Zarokê kolanan
 Zarokê kolanên xemgînan
 Tevî zarokên sewî û bêkes
 Stûxwar û belengaz
 Navê te Alîşan
 Xizan û perîşan
 Digerîyayî li kolanên xemgînan
 Tu hêj nû ketibûyî sala şeşan
 Li ber pozê te koma mêşan
 Rapêçandibû canê te kul û
 keder û êşan
 Wekî ku jî xwe derbas bibî
 Ketibûyî xewa kûr li ber
 dîwar û koşan

Zarokê kolanan
 Zarokê kolanên xemgînan
 Tu dîsa digeryayî
 Bi tena serê xwe
 Di tenetîyê de
 Bê bav û dayik
 Bê xwişk û bira
 Bê xal û bê APO
 Bê nasname
 Bê welat
 Bê cih û bê war
 Bi dengê qêrîn û hawar

Te dikir barre bar
 Tazî û birçî
 Lingxas û rût
 Dilê te yê mîna barût

Dê ê biteqîya
 Bipijiqanda çîrûskên xwe
 Biçiranda tarîti ya şevê
 Biçirisanda kolanên xemgînan
 Kolanên zarokên bê welat

Zarokê kolan
 Zarokê kolanên xemgînan
 Di destê te de şîşê şereb û tînerê
 Di devê te de izmarîten cixarê
 Te hilmeke kûr dikişand cîgerê
 Gewrî li te dişewitî
 Cîger li te diperitî
 Bîhna şîrê sipî ku ji devê te dihatî
 Li te herimandi bûn
 Li wî welatî
 Welatê serdestan
 Welatê kevneperestan
 Tê kengê azad bibî ji bin destan?

Zarokê kolan
 Zarokê kolanên bêwelat
 Te digot;
 Min bêriya te kiriye dayê
 Bes hêviya min bi te heyê
 Bawêrî ya min a mirovan nemayê
 Ji bilî betalî û pêrişaniye çi mayê?
 Li ber bayê felekê ya xayîn
 Diqefilim û dicirifim ji sermayê
 Zarokê kolan
 Li kendalan
 Li ber quncik û dîwaran
 Mîna kurahîya newalan
 Disa ketîbûyî
 Nava xem û xeyalan
 Alîşan
 Tu hêj nû ketîbûyî sala şeşan
 Li ber te pozê te koma mêşan
 Feqîr û belangaz û perîşan
 Rapêçandibû canê te

Kul û keder û êşan
 Wekî ku ji xwe derbas bibî
 Ketîbûyî xewa şîrîn li ber
 dîwar û koşan

Zarokê kolan
 Zarokê kolanên xemgînan
 Tu tî dibûyî
 Dev û lêv li te zîwa dibûn
 Te qultek av hêvî dikir
 Ji mîrovahî ye
 Lê ava kanîya te miçiqandin
 Gul û çiçekên te çilmisandin
 Jîyan li te herimandin
 Û cendekê te bi axa
 pîroz nuxumandin

Tu birçî dibûyî
 Te parîyek nan hêvî dikir
 Ji mirovahî ye
 Te bi destên qirej
 Ji bo parîyek nan
 Êrîş dibir ser çopan
 Te bi destên dirêj û zirav
 Êrîş dibir ser firinan
 Carnan awîrên çavên te
 Yên tûj, bi rik û nefret
 Te digot
 Ka ew jîyana bi qedr û qîmet
 Carnan awîrên çavên te
 Yên melûl bi kelûgirîn
 Te digot
 Çima em zarok li ber dîwaran
 Digîrîn û dimirîn
 Zarokê kolanên bêwelat
 Alîşan
 Tu hêj nû ketîbûyî sala şeşan
 Li ber pozê te koma mêşan
 Lingxas û birçî û perîşan
 Rapêçandibû canê te
 Kul û keder û êşan

Wekî ku tu ji xwe derbas bibî
Ketîbûyî xewa kûr li ber
dîwar û koşan

Zarokê kolanan
Zarokê kolanên xemgînan
Zarokê kolanên bêwelat
Te digot;
Ka li ku maye rastî û durustî
Ka xweşîtî û tenduristî
Bi azadî û serbestî
Li ser axa min a çar parçe bûyî
Bi zimanêkî qedexê kirî
Hûn dikarin dîrok û çîrokekê
Ji min re vebêjin
Hey mirovahî!
Te digot;
Li bax û bostanan
Li nav goristanan
Li havîn û zivistanan
Lingxas û tazî
Dikir hawar û gazî
Hûn dikarin germahîya
Hembêza dayîkekê bidine min
Hey mirovahî!
Te digot;
Ez mîna mirtibekî
Di nava berhevkirina parsê de
Di nava heyecan û tirsê de
Di nava qehr û hêrsê de
Hatime fetisîn
Hûn dikarin pê bigrin
Bişeqînî û tune bikin
Hêrs û tirs û canêşa min
Hey mirovahî!
Te digot;
Lê ew hêstir û rondikên çavên min
Ew ken û qîrîna dev û lêvên min
Ew hezkirin û eşqa dilê min
Ew hesreta strana xezala min
Tevî bayekî xayîn ya maha gulanê

Firîya bûn û çûbûn
Hûn dikarin wî bayî
Paşve bizîvrînî
Û li min bibexşînin
Hey mirovahî!

Zarokê kolanan
Zarokê kolanên xemgînan
Ev tenetî ya te
Ev bedbextî ya te
Ev dilşikestî ya te
Ev milşikestî ya te
Ev bêkesî ya te
Ev lingxasî ya te
Ev stûxwarî ya te
Ev kelûqîrîna te
Ev hewar û qêrîna te
Ev mirîna te
Wek dîmenekê
Mîna xeyale kê
Hêj li ber çavên min
Mîna şewqa agirê Newrozê
Vêdiket û diçirîsî
Min bi heyecanekê
Bi hesteke kovanbar
Bi dilekî birîndar
Bi hêvîyeke stûxwar
Min çavên xwe li te digerand
Û li te temaşe dikir
Zarokê ciwan
Zarokê kolanan
Tu herdem mêvanê
kolanên xemgînan
Zarokê kolanên bêwelat
Ji tere hat mizgînî
Ji te re hat aşitî
Ji te re hat azadî
Ji te re hat serbestî
Ji te re hat xweşîtî û rihetî
Heey zarokê kolanên bindestan
Heey zarokê kolanên Kurdistan

SANATÇI DOĞAN BIÇEN:

“Amacımız Kürdistan ile sürgün Kürtleri arasında köprü rolü oynamaktır!”

MURAT ALPAVUT

e-mail: alpavut@t-online.de

Busayımızda, Konya'lı sanatçı Doğan Biçen'i konuk ettik. Doğan Biçen 1964 yılında Konya ili Cihanbeyli ilçesine bağlı Kütükuşağı köyünde dünyaya gelir. Celikan aşiretine mensup olan sanatçı ilk öğretimi köyde bitirir. Köylerinde ortaokul olmadığı için Yeniceoba'ya okumaya gider. Şartların zorluğundan dolayı ortaokulu yarıda bırakır. Müziğe ilgisi küçükken yayladayanında kaldığı dedesi ve babasının Billurvanlığı ve söyledikleri kıamlardan gelen Biçen annesininde kaval eşliğinde evde sık sık türküler söylediğini belirtiyor.

Müzik çalışmalarını halen Almanya'da sürdüren sanatçının ilginç olan yanı müzik çalışmalarını Dersimli iki arkadaşıyla birlikte kurdukları Grup Gül Dersim adlı toplulukla sürdürmeleri.

Sanatçıyla, müziğe ilgisi, başlangıcı, çalışmaları ve Kürt müziği ve sanatçıları hakkında konuştuk.

Veger: Ailenizde ki müzik sevgisinin siz etkilediğini söylüyorsunuz. Siz Müzik çalışmalarına nasıl başladınız?

D. Biçen: Benim ilk olarak saz eşliğinde müzik yapmam Dayımın oğlu Memed Ali ile birlikte oldu. Dayıoğlu güzel saz çalıyordu. Ben de ona türkü söyleyerek eşlik ediyordum. Biz kendi aramızda akrabalara ve yakın tanıdıklara çalıp söyleyerek bir teyibe ses almak suretiyle kaset dolduruyorduk. Hatta yurtdışından akrabalar bizden kaset istiyorlar, biz de doldurup gönderiyorduk.

Veger: Ne tür müzik yapıyordunuz?

D. Biçen: Yörede söylenen türküleri daha çok söylüyorduk. İşte Çıma çıma vb. Türküler köyde söylenen kıamlar bir de o zamanki sanatçıların söyledikleri türküleri söylüyorduk.

Veger: O dönemde seni etkileyen sanatçılar var mıydı, kimlerdi?

D. Biçen: O yıllarda daha Koma Amed, Agirê Jiyan gibi gruplar yoktu. Kürt Remzi, Ayşe Şan, gibi sanatçılar vardı o yıllarda.

Veger: Müzikle profesyonel anlamda tanışman nasıl oldu?

D. Biçen: Ben 1988 yılında Almanya'

ya gelene kadar müzikle uğraşım amatörce oldu. 1989 yılında Köln'de bir koro ya girdim. Türk halk müziği korosuydu. Burada türküler söylemeye başladım.

Veger: *Köyde kılamlar daha çok Kürtçe söylenirken neden Türk halk müziği ve koro?*

D. Biçen: Bizlerde o dönemde Kürtlük bilinci zayıftı, Kürtçe vb. konularda çok yetersizdik. Şartlar da oluşmamıştı. Hunerkom vardı. Onlarla da fazla bir ilişkimiz yoktu. Bu koroda bir sene çalıştım. Fakat baktım bize, müziğimize yönelik bir şey yoktu ve ben de bıraktım. O dönemde zaten Böngöl'lü bir arkadaşla tanıştım. O da saz çalıyor söylüyordu. Şimdiki grubumuzun temelini ta o zaman attık.

Veger: *Siz Orta Anadolu'lu bir sanatçısınız. Ama kurduğunuz grubun adı Grup Gül Dersim... Nasıl oldu bu?*

D. Biçen: Evet. Aslında grubu 1993'te kurana kadar Bingöl'lü Burhan, Dersim'li Ali ve Ahmet arkadaşlarla birlikte çalışmalar yaptık. Daha sonra grubu kurmaya karar verince gittik aletler aldık. Grubumuzun ismine gelince bunu ben önerdim. Kürdistan'ın değişik illerinden gelen arkadaşlar ve ben de sürgün Kürdüydüm. O anlamda bizi bütünleştiren bir isim olmalıydı. Dersim'in Kürdistan tarihinde direnişleri ile bir yeri vardı. Ve biz de Grup Gül Dersim olsun dedik. Amacımız Kürdistan ile sürgün Kürtleri arasında bizim pratiğimizde oluşacak bir bütünleşme ve ülke ile sürgün Kürtleri arasında bir köprü rolü oynamaktı. Nitekim türkülerimizle de bunu gerçekleştiriyoruz.

Veger: *Dinlediğimiz kadarıyla grupta hepiniz söylüyorsunuz ve Orta*

Anadolu Kürtçesi zazaki ve diğer lehçelerde türküler söylüyorsunuz. Bu farklılık çalışmalarınızda sizi zorlamıyor mu?

D. Biçen: Hayır. Aksine bir zenginlik katıyor. Grupta solist benim ama diğer arkadaşlar da söylüyor. Kurmanci parçaları ben, zazaki parçaları o arkadaşlar, Türkçe parçaları ise birlikte söylüyoruz.

Veger: Kürtçe söylediğin türkülerde Kürdistan şivesi kullanıyorsun. Neden Orta Anadolu Kürtçesi ile söylemiyorsun?

D. Biçen: Doğrudur. Bu bir eksiklik aslında. Kendi yöremizin şivesiyle söylemeliyiz. Ben de zaten son parçalarım da artık Orta Anadolu Kürt şivesi ile söylüyorum.

Veger: Sürgün Kürtleri yazılı anlamda bir tarihe sahip değiller. Daha çok büyüklerin anlattıkları ve ağızdan ağıza söylenen, okunanlar var. Onlarda eski nesille birlikte kayboluyor. Bu kültür mirasımızın kaybolmaması için sanatçıya düşen rol nedir?

D. Biçen: Bu anlamda özellikle Orta Anadolu sanatçılarının halkının türkülerine, ağıtlarına, söylencelerine sahip çıkarak onları eserlerinde işleyerek gelecek kuşaklara taşıma gibi bir sorumlulukları var. Özellikle 90'lı yıllardan sonra ulusal demokratik mücadelenin de etkisiyle sanatçılarımızda bir kendine yöneliş başladı. Orta Anadolu'da da son dönemde bir çok sanatçı çıktı. Ve onlar da kendi yörelerinin türküleriyle başladılar. Bu da güzel bir gelişme.

Veger: Başlangıcından bugüne kadar Orta Anadolu Kürt müziğini nasıl değerlendiriyorsunuz?

D. Biçen: Bundan yaklaşık 40 yıl önce insanlarımızın -metropollere, Avru-

pa'ya göç etmeden önce- köylerinde daha kapalı bir yaşamları vardı. İşte köyde bir genç bir kıza sevdalanır tepeye çıkar türkü söylerdi. Bu da halkın arasında ağızdan ağıza dolanırdı. Onun yanısıra dedelerimiz, ninelerimiz meclislerde eski kıamlar okurlardı. O süreçte ulusal anlamda fazla bir uyanış yoktu. Fakat 80 faşizmi insanlarımızı perişan etti. Avrupa'ya göçler oldu. İnsanlarımızın çoğu bizler gibi Avrupa'da Ulusal Mücadele ile tanıştı. Buda onların çalışmalarına yansdı.

Veger: Bu yeterli mi sence ?

D. Biçen: Hayır. Kesinlikle değil. Orta Anadolu Kürtleri ulusal hareket içerisinde artık azımsanmayacak ölçüde yer edindiler. Bir çok değerimiz, şehitlerimiz var. Biz sanatçılar bu değerlere sahip çıkmalı onlar üzerine ürünlerde ortaya koymalıyız. Onlar bizim onurumuzdur. Hatta, Kürt toplumunun bir parçası olarak sadece bölgeye yönelik değil bütün Kürdistan toplumuna hitap edecek eserler de üretmeliyiz.

Veger: Yeni çalışmaların var mı?

D. Biçen: Grup çalışmalarımız devam ediyor. Bu arada "Nerdesin" isimli yeni bir kasetim çıktı.

Veger: Dergimiz aracılığı ile vermek istediğin son bir mesaj var mı?

D. Biçen: Bütün sanatçılarımız aydınlarımız kendi çaplarında uğraşı vermeli, geleneklerimizi, kültürümüzü gelecek kuşaklara aktarmalıdır. Özellikle yeni nesil onları dinlediğinde ya da Veger gibi yayınları okuduklarında kendi kültürlerini tanıyıp öğrenebilmeliler.

Veger: Söyleşi için teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz...

D. Biçen: Ben de teşekkür ederim...

Xale Dendar

(1) Xale Dendar ji Gundê omê“ ye û şexsiyeteka gelek rengîne. Bi henek û hazîr cewabiya xwe tê naskirin. Wî di jî-yana xwe ya heta îroyîn de pir bûyerên cûrbecûr derbaskirine û bîranînên wî yên ji van bûyeran gelekî balkêşin. Em hevî dikin ku di rojên pêş de bi Xalê Dêndar re hevpeyvîn û sohbeteka dor-fîreh bikin û di VEGER” de biweşînin.

Niha emê ji we re çend meseleyên Xalê dêndar pêşkeş bikin.

Xalê Dêndar wî zemanî hîn pir gence. Karê li gundan tê kirin şivanî û palletîye. Dêndar jî, ku kar hebe tere berxa diçêrîne da ku ji xwe re xerclixê derbixîne.

Rojekê Mamê Îbe bang li Dêndar dike û jê re dibê:

Dêndar ezê berxên xwe bibim û bifroşim. Lê gerege em berxan biçêrînin û di gundan re derbaskin. Eger tu bixwazî were min re û ezê heqî re bidim te.

Dêndarê feqîr jî zatek li firsendeka weng digere. Hema vê teklîfê qebûl dike.

Berxan diçêrînin û di gundan re derbas dikin. Dema tîn gundeki, kûçikekî kelp (bî sal)

Li van dibe bela. Kûçik bi bengekî qaling lê dikeve û xwe berdide wan. Mamê Îbe yekî henekçîye hema berve Dêndêr çexdibe û dibê

Dêndar meske va kuçikî han bang li bavê te dikê, dixwaze ji te re tiştêkî bêje.

Dêndar siftê fêhm nake û pirs dike:

Çima xalo, yanî çîng?

Lawo navî bavî te ne Heb“e, êêê meske kûçik jî dibê heb heb heb.

Gavekê terin dighên gundekî din. Vê carê jî kûçikekî jarik û bi çûk (zexer) xwe berdide her du şivanan. Dendar bi hazîr cewabiya xwe hema vê firsendê digre û berve Mamê Îbê çex dibe û dibêje:

Xalê Mamo va kûçika jî bang li bavî te dikê.

Çima xwarzî çî bû.

Xalo navî bavî te ne Îbe?

Erê

êê, guh bidê, kûçik bi dengî xwe yê zirav bang li bavî te dike, dibê Îb Îb Îb

(2) Xalê Dendar rokê tere mala yekî ji Urfê ku ew jî mîna Xalê Dendar li Swêd di-jî. Xalê Dendar û xwedîyê malê nasên hevin. Xalê Dêndar guh Didê ku ji mutfexa malê dengê billûrê te. Berva xwedîyê malê çexdibe û jê dipirse.

Ew kasêta billûrê ya keye, kê ew billûra lêxistîye?

Xwedîyê malê cewabê didê.

- Xalo min tije kir ew kasêt, ez carna billûrê lê dixim, her çiqas ne pir başe jî lê heta ji destên min tê billûrê lédixim.

Xalê Dendar bi lêxistina billûra mêrik qaîl nabe û dibe

Mala te ava, ev çî billûre lawo te qet guh nedaye billûrê di heyata xwe de.

Xalê me dike axa ax û keserên kûr dikşîne. Rojên berê tîne bîra xwe û xwe mîna billûrwanekî mezin û navdar di-de nîşan.

Lawo berê wexta min li billûrê dixist dunya alem li serî min dicivîya, xelkê erebe dişandin pey min da ku ez herim jê re, yanî li civatê mezin li billûrê xim. Ka ew rokên berê.

Lawik li xwe sar dibe û bi xwe bi xwe dibê:

Welle hostekî mezin hatîye mala me. Fersend ew fersende de ez jê re billûra xwe bînim bila ji me re çend ziraveyan pêşkeşbikekuxemûxeyalênmebirevin.

Dikeve odê hema ji nuh ve dertê te ba xalê. Xalê Dêndar çi bibîne di destê mêrik da billûreka ji bejneke. Dibîne ku danî îro bi kevrin. Vê carê kêr li kêvir xist.

Ji xwe re dibê

Lawo ew çi xaltbû te kir. Devo çima tu nasekinî?

Lawik ji Xalê re dibê

- Ustad da ka ji me re ziravê mîya reş pêşkeş bike ku em xemên li nav dil bawên.

Xalo mêze dike çare tune lê gerek ji nav vê tofanê jî bi derkeve. Li serê billûrê dinêre li binê wê dinêre ji nuh ve dide dest mêrik

Xalo ew çîye çima tu lê naxî?

Xalo:

Kurro de herre, ma va jî billûre, tu nabînî qulê wê çiqas girin? Ez billûrên bi vê şiklê nikarim lêxim.

(3) Yekî ji gundê xelikên jêrî dibîze ku toliyê li zevîyan xistîye. Feqîrê feqîr hema bi lez baz dide tere keta gund. Dibê ez zevîya xwe sax bikim ka çi hatîye serê genim. Mêrikê xizan ji zevîyan pêve tiştêkî din di destên wî de tune; ku ew jî nebe zarok birçîne.

Dema xwe dighîne ba zevîya xopan dibîne ku toliyê genim giştik bi erdê re ramedandîye. Xizanê feqîr şewat bi dil

dikeve. Berê xwe ber ve alîyê çepê dike ku çi bibîne, zevîyên din yên alîyê dinê rê tiştêk pê nehatîye. Bi çavên xwe bawer nabe. Di nav zevîyên din re tere. Wana tiştêk pê nehatîye û yên vî alî rê ku zevîya wî jî di nav de bi erdê re rast kirîye.

Şewata dilê wî hîm jî zêde dibe. Dibê ma ev çi edelete, ew çi qedere, dike nake bi tiştê ku ditiye bawer nabe. Berê xwe berve ezman dike û dibêje:

- Mal xerabo, ew çîye, Her ro ji te re pênc wext nimê dikim tu pê nehatî ser. Li şûna te ez bim minê wer bikira. Yan zevîyan giştika xera bike yan ji te ev belaqet neanîya serê me.

Ez niha bi xerabûna zevîyê naşewitîme, ew bînemûsê han ku zevîya xwe li alîyê dinê rê tu caran ji te re nimê nekîr, rokê rojî negirt tu piştî wî digrî. Ji îro şunde tê bibînî.

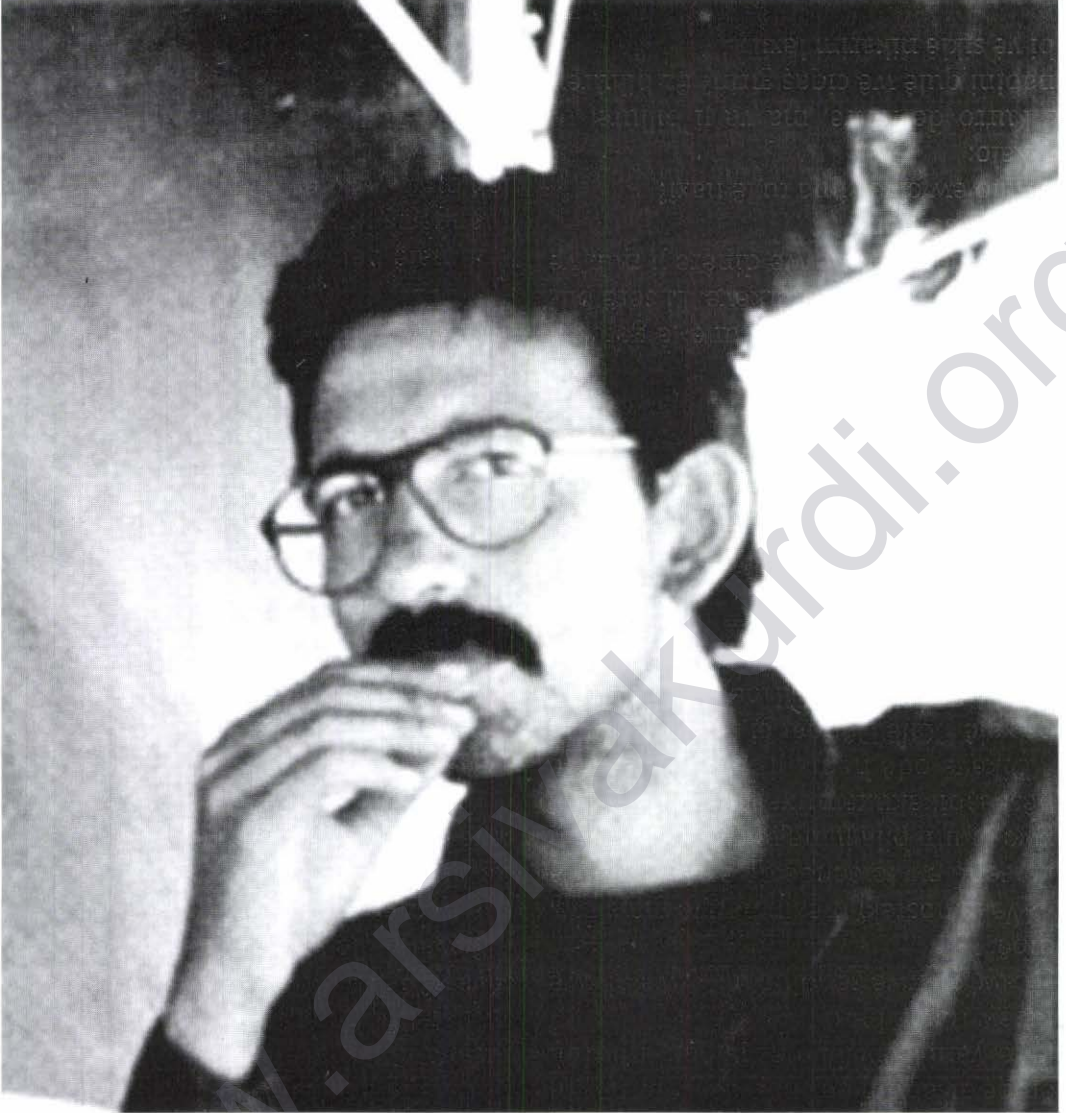
(4) Gundîyekî ji Xelikên jêrî rojekê sibe zû radibe tere goma malê. Dibîne kukera malê benê xwe qetandîye û yême mangêgiştik xwarîye. Kera malê ya çilek bi vê yekê êr bi zike xwedîyê malê dixê. Mêrik bi hemdê xwe li kerê dixê û di dawîyê de jî çi nifir hebin lê dike.

Ji qehran re bi lez ji gome derdikeve. Dora dina roje destê berbangê dîsa tê gome ku çi bibîne manga belek mirîye. Hawar dike qirîn dike lê bê feydeye. Mange îro jî mirîye sibe jî mirîye. Hema nifirê wî li kerê kirî tèn bîra wî. Lê tiştêkî fêma nake. Bi xwe bi xwe dibê:

Min nifir li kerê kir çima mange dimire?

Dû re ji berjor dinêre û pirs dike.

- Min jî digo qey tu xwedêyî û bi her tiştî dizanî. Malxirabo ma tu nizanî mange kîjane û ker kîjane. Min ji te xwest ku tu canê kerê bistînî.

HÜSEYİN ÇELEBİ ŞİİR VE ÖYKÜ YARIŞMASI — 2002

Her yıl Hüseyin Çelebi adına düzenlenen şiir ve öykü yarışmasında, dergimizden şiirleriyle tanıdığımız Dilşad Nûdem'in şiiri "Dêma li bate" Kürtçe şiir dalında birinci seçildi... Arkadaşımız Mazlum Pir'in Dilşad Nûdem üzerine yazdığı yazıyı yayınlıyoruz. **Veger**

DEŞTE REŞİYAN'DAN BİR SES

MAZLUM PİR

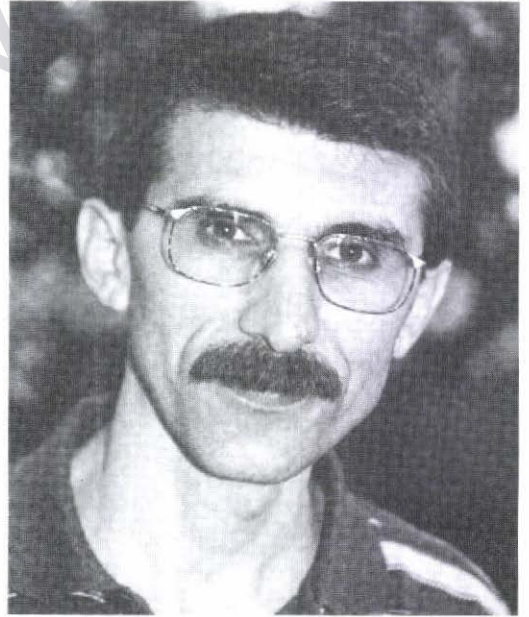
Medya TV'den “**Hüseyin Çelebi etkinliklerinde, Kürtçe şiir dalında İsveç'ten Dema Li Ba Te şiiriyle Dilşad Nûdem in birincilik ödülünü kazandığı**” haberini dinlerken, İsveç'ten yerine, Orta Anadolu'dan denmeliydi diye geçirmiştim içimden, çünkü doğrusu da buydu. Ve haklı bir gurur duymuş, yaşanan hiçbir şeyin boşuna yaşanmadığını düşünmüştüm. Çünkü Kürt halkının bütün dünyada savrulmuş olduğu coğrafyalardan, bizim de yaşadığımız, en fazla asimile edilmiş olanından bir arkadaşımız, dilin en ustalık gerektiren edebiyat türünde birincilik ödülü almıştı. Aynı zamanda bu dergimizin adında ifadesini bulan zihniyet anlamında **Veger**'in bir ifadesiydi.

Tabii alınan ödül ile bu yazının dili arasındaki çelişkinin de farkındayız. Elbette Kürtçe şiir üstüne bir yazının dilinin Kürtçe olması gerekirdi ve yazı da öyle başladı. Ancak maalesef dergideki Kürtçe yazıların çok az bir kitle tarafından okunduğunu biliyoruz ve son olarak üçüncü sayının dağıtım sırasında okuyucularımızdan aldığımız sinyaller bu yöneydi. Biz de daha fazla okunabilmek ve yazının amacının

daha fazla insan tarafından anlaşılabilmesi için, Türkçe kaleme aldık. Elbette daha fazla okunan Kürtçe bir dergi amacımızdan vazgeçmiş değiliz.

Deşta Reşîyan'dan İsveç'e...

Dilşad Nûdem'in şiirini, anadilinde kendisini geliştirmesini belki onun ha-

Dilşad Nûdem

yatından bazı kesitler vererek anlatmak en doğrusu.

Henüz altı yedi yaşlarındayken, Alê

Bekoğolu Dilşad Nûdem'i cemaatlere götürmeye başlar. Alê Beko öyküleme usta ve ondan çok hoşlanan bir insandır. Ve Dilşad Nûdem ilk olarak babasından ve cemaatlerden etkilenir. O zamanlarda televizyonun da belki bu kadar yaygın olmaması dolayısıyla, cemaatlerde Kürt sözlü kültürüne ilişkin hikayeler ve olaylar sohbet konusu olmaktadır. Dilşad Nûdem'in Veger'de yayınlanan "Meta Edûl" ve "Sivare Dešta Reşıyan" öykülerinde bunların etkisi açık bir biçimde görülmektedir. Öykülerin konuları klasik Kürt anlatılarının çoğunda olduğu gibi ayrılık, sılaya duyulan özlem ve yiğitliktir. Meta-Edûl hikayesinde, Dilşad Nûdem hikayenin kahramanlarından biri olarak olayları kendi ağzından anlatsada, Sivare Dešta Reşıyan hikayesinde Kürt anlatıcı-dengbej geleneğinin güzel bir örneği verilmektedir. Kullanılan kelimelerde dahi bu görülebilir. Hikayenin giriş cümleleri belki her şeyi anlatmaya yeter: Mirê sîwaran bû di dešta Reşıyan de. Bi egîti û merxweziya xwe di hata nasîn. Rûken û rûgeş. Alîkar û piştbaz bû. Xortekê cansivik û pehlewana. Govendkêşekî di ser pozê xwe re bû Hesê Bîrê...!

Dilşad Nûdem'in ilk Kürtçe metinle tanışmasında ilk okul yıllarında olur. Bu bir arkadaşının verdiği karşılıklı Türkçe-Kürtçe kelimelerin bulunduğu bir kağıt, belkide bir sözlüğün bir sayfasıdır. Bu yazılı ilk Kürtçe sözcükleri gördüklerinde hem Dilşad Nûdem, hem de babası Alê Beko büyük bir heyecan duyarlar. Maalesef bu ilk yazılı kaynağın sonrası Alê Beko için hiç olmayacaktır artık. Çünkü, Dilşad Nûdem daha ilkokulu bitirmeden Alê Beko ölür. Bu diline ve kültürüne düşkün güzel insanın ölmesi Dilşad Nûdem'i derinden etkiler. Ama o oğluna bırak-

ması gereken mirası bırakmıştır: Kürtçe sevgisi. Dilşad Nûdem ise 1980 li yılların başında İsveç'e gelene kadar bir daha yazılı kaynaklara ulaşamaz.

Babadan ve sonradan okumak için aileden ayrılış, tema olarak Meta Edûl hikayesine yansır. Meta Edûl aslında baba, aile ve köye duyulan özlemin sembolüdür.

Dilşad Nûdem'in o zamanki düğünlerde söylenen türkülerden, ölümlerde söylenen ağıtlardan çok etkilendiği, bazı şiirlerinde çok açık bir biçimde görülmektedir.

İsveç'te yazılı Kürtçe kaynaklara ulaşmakla başlar Dilşad Nûdem, konuştuğu Orta Anadolu Kürtçesinin üzerine akademik bir Kürtçe yi inşa etmeye. Başarır da bunu. O kadarki İsveç'te her coğrafyadan Kürtlere resmi düzeyde tercümanlık yapar. Dilşad Nûdem dil konusunda oldukça yetenekli ve meraklı. Ve her Orta Anadolu Kürdün, şu anda konuştuğu Kürtçesinin üzerinde akademik bir Kürtçeyi inşa edebileceğine inanıyor. Ne kadar asimile edilmiş olursa olsun, ORTA ANADOLU Kürtçesinin bunun için sağlam bir temel oluşturduğunu söylüyor. Biz de onun aldığı ödülün aslında bunun bir kanıtı olduğunu düşünüyor, bütün insanlarımız için anadillerini geliştirmeleri konusunda özendirici bir durum yaratmasını diliyoruz.

Şiir

Dilşad Nûdem şiir yazmaya geç başlıyor. Belki de Kürtlerin, kendilerini keşfetmelerini engelleyen hayatları, erken yazmasına engel olmuş. Denilebilir ki Kürt Rönesansı onun kendisini keşfedip yazmasına neden olmuş.

Yukarıda Dilşad Nûdem in o zaman-

ki düğünlerde söylenen türkülerden, ölülerde söylenen ağıtlardan çok etkilendiği, bazı şiirlerinde çok açık bir biçimde görülmektedir demiştik.

*Yarê stêrka ezmanan
Strana li ser zimanan
Were dîsa em bi hev re bin
Mîna berê li zozanan
dizelerinde, ya da*

*Binê mala kon vebûne rêz bi rêz
Govend gerya qorek xorte qorek qîz
Malê dunyê ne xuyaye jî min re
Tu bistirê ez jî bigrîm bi dilê zîz*

dizelerinde olduğu gibi.

Bu dizeler, 'klamlar' kadar liriktirler ve onlar gibi aşkı anlatırlar. Bu kilam formunda yazılmış şiirler, bir etkilenme yanında klamların ne kadar iyi özüksendiğini gösteriyor.

Tabii burda asıl bakılması gereken şiirler, modern tarzda yazılmış olanlar. Bu şiirlerde de klamların ve sözlü Kürt kültürünün büyük etkisi vardır. Ki böyle olması da normaldir. Örneğin aşağıdaki dizeler bir klamın ya da Dengbejin dizelerinden alınmış gibidirler:

Heliyam li van diyarana...

Nedihat kes di hawarên min...

Hesabê min û felekê hîn xelas nebûye...

Bu şiirlerde konular genellikle ayrılık, hasret, dostluk ve kaybedilmiş dostlara duyulan hasrettir. Ama öyle bir ayrılık ki insana ayrılıktan öte bir yerden ya da insandan zorla koparılmayı hissettiriyor. Ayrılan yer ya da insan için her şey bitmiş gibidir:

*De tu jî here
Tu jî wenda bibemînayên di berte çûyî*

Bi xwe re bibe biharên rengîn

ya da

*Ji çûyîna te bi şunde
Ken revîya ji ser lêvên zarokan
Keser û hêsrên çavan hev dixemlînin
Hêvî cemidîn hêvî di çavên dayîkan de
Gul vebûn tu caran
Bulbul ji evîna xwe bêzare
Heyv û stêrk xeyidîne li esmanan...*

Bu şiirler elbette bu kadar yoğun bir sürgün hayatı yaşamış olan Kürtlerin, geride kalanlarının acılarını anlatıyor. Tabii,

*Ez tim li vê derê me
Li benda hatina we me*

dizelerinde olduğu gibi bir bekleyiş ve umut vardır kopup gidenlerin geri dönüşü konusunda.

Birbirini süsleyen 'keser û hesren çavan', Çocukların dudaklarının üzerinden kaçan gülüş gibi imge ve anlatım zenginliği var bu şiirlerde. Dizelerde arka arkaya gelen kelimeler hem anlam hem ses olarak bir uyum içinde olup aralarında kulak tırmalayana yoktur.

'Li Xwe Digerim' şiirinde ise ayrılanların duyguları anlatılır. Çoğunlukla Orta Anadolu'nun geldikleri soğuk Kuzey Avrupa ülkesi İsveç ve ordaki arayıştır anlatılan.

*Li xwe digirim çendi zemanê
Binêre li van kolanên li min xeyidî
Malên dergeh girtî, mirovên awir tûj*

İsveç'in modern zamanlarda ki yaşamı böyle tasvir ediliyor. Küsmüş sokaklar, asık suratlı insanlar, kapalı kapılar... Aslında burda da eski yaşama duyulan özlem var. Çünkü orda şiirde

yokluğu duyulan şeyler var: Açık kapılar, gülen insanlar...

Ve bu 'modern zamanlar' içinde insan 'hawar'sız boğulur, "Çend caran xeniqîm bê hawar" çünkü şiirin ilk mısralarında tarif edilen ortamda 'hawar' a çağrılacak kimse yoktur. Ve o zaman, gurbet bir hancer olur: "Xerîbî hîngê dibû xencer"

Dema Li Ba Te

Hüseyin Çelebi etkinliklerinde, Kürtçe şiir dalında birincilik ödülünü kazanan 'Dema Li Ba Te' şiiri için gerçekten söylenecek çok bir şey olmadığına inanıyoruz.

*Straneka bêdawî bû
Ji zar û zimanê min re heval*

dizeleriyle, 'heval'i tanımlamakla onun ne anlama geldiğini anlatmakla başlayan şiirde, sonuna kadar dostluğun ve arkadaşlığın neleri çağrıştırdığı anlatılıyor. Hemen yukarıdaki dizeleri izleyen dizelerde olduğu gibi.

*Birînek bû li nav dil
Dergûşa kul û xeman kû xwên jê der tê
Hêviyeka di asoyên dûr de veşartî
Ken û şabûneka nexuyayî*

Şiirde, Evdalê Zeynikê'nin ünlü 'sit-rana quling'mı çağrıştırarak, qulingin kanatlarında gönderilen bir selamdır dostluk.

*Silavek bû li ser baskên qulingan
Ji dildar û evîndaran re bi rê ketî*

Baharın yıldız yağdıran bir gökyüzüdür dostluk.

*Şevêk bû ji şevên buharan
Stêrk dibarandin bi ser te de*

İnsanın koynunda sakladığı gizli biraş-kın simgesi, ipek bir mendildir dostluk.

*Neqşên li ser desmaleka herîr bû
Min di paşila xwe de veşartî*

Kürtlerin son 20 yıllık savaş ve siyaset gerçeğine işaret ederek 'egît'lerin tüfeğinden çıkan barut kokusudur dostluk.

*Bêhna barûdê bû
Ji lûlê tivinga destên egîtan*

ya da faili meçhul bir ölümdür ya da bir dostun faili meçhul ölümüdür ya da yakılan üç bin köyden yükselen bir hawardır dostluk. Ya da yaralı bir coğrafyanın acılarından biridir.

*Mirîneka bê zeman û navnişan bû
Li ser piştâ çiyayên berz
Hewarek bû ji nav pêta şewata gündên sêwî
Janek bû ji coxrafyeka birîndar*

Ve son mısralarda tarif edildiği gibi, dostla olmak 'var olmanın' kendisidir. Aksi halde insan kendi yokluğunda tutsaktır.

*Ger kû kin were gotin
Dema bi te re, hebûn bi xwe bû
Lê niha bê te girtî mame di tenêbûna xwe de*

Sözlü kültürümüzden, yaşadığımız savaş gerçeğine kadar geniş bir imge zenginliğini içinde barındıran şiiri üçüncü sayımızda okurlarımıza sunmuştuk.

GILGAMESH DESTANINI KİL TABLETLERE GEÇİREN KASSİTLİ ÜNLÜ OZAN SİN LEKKE İNNÜNÜ'YÜ TANITAN TARİHİ GERÇEKLER

Dr. CEMŞİD BENDER

Anadolumuzun eski uygarlıklarıyla ilgili ilk bulguların kaynaklarından biri olan kil tabletler 1907 yılında bulundu. Bu tabletlerdeki dil çözümü ise 1917 yılında yapılabildi. O güne dek sözlü yoldan intikal eden bilgilerin dışında akademik bir bilgi birikimi yoktu. Ama ne var ki başlangıçta ele geçen tabletlerin tümü de Hitit uygarlığına mal edildi. Bu yanlışlık Hitit dilinin sanat ve edebiyat dili olarak yazılı eserlerde kullanılmasından ileri gelmiştir. Bu nedenle bazı tarihçiler Hititlerden öncesi ve sonrası deyimlerini genel kavram olarak kullanagelmüşlerdir. Ama batılı tarihçiler böylesi bir yanlışlığa düşmediler.

Bu önemli açıklamamızdan sonra şimdi gelelim Sin Lekke Ünnini'ye.

Bu ozan Gutiler'in ve Huriler'in ardılları olan ve egemenlikleri M.Ö. 1176 ya kadar süren (Arkeolog Maurice Meleau ya göre 1160 a kadar) sürmüş olan Kassit imparatorluğu halkındandır. Sin Lekke Ünnini takriben ve tahminen M.Ö. 1250 yılında Gilgameş destanını söylendiği şekliyle halk arasında derlemiş ve kil tabletlere geçirmiştir.

Bu tabletlerde mutlu bir tesadüf sonucu yukarıda sözünü ettiğimiz tarihlerde bulunmuş ve incelenmiştir.

Elbette ki aradan geçen 3250 yıl kadar bir süreden sonra tabletlerin tümü eksiksiz olarak ele geçirilmiş değildir. Ancak mevcut olanlar tümü hakkında yeterli bilgiler verecek boyuttadır.

Türkiye'de Gilgameş destanı –Yazarı Sin Lekke Ünnini'den de söz edilerek ilk kez Milli Eğitim Bakanlığınca Dünya Klasikleri serisi içinde 1943 yılında yayınlandı. İkinci baskısı ise aynı bakanlıkça 1944 yılında basıldı. Bu yayının basımında da ilginç bir nokta yakalıyoruz: Kitap Muzaffer Ramazanoğlu tarafından hazırlanmış. Çeviri için bu konuda uzman ve araştırmacı olan A. Schott'un Almanca çevirisi esas alınmış. Bununla da yetinilmemiş, o tarihte Ankara'da görev yapan ve Türkçe'yi çok iyi bilen Danimarka'lı profesör Landsberger de yapılan Türkçe çeviriyi Almanca asıyla karşılaştırarak uygunluğunu onaylamış. Bu titizliği şükranla karşılıyoruz.

Gilgameş destanı Gutiler ve Sümerler dönemindeki Tufan efsanesinden sonra yazılı olarak bulunmuş olan en eski ikinci destandır. Nuh Tufanıyla il-

gili anlatılar sözlü yoldan semavi dinler dönemine ulaşmış ve oradan Tevrat, İncil ve Kuran'a girmiştir.

Yeri gelmişken Gilgameş Destanının bir özetini sunmak istiyorum:

Bu eser, ölümsüzlüğü arayan fani bir insanın çabalarını anlatır. Ölümsüz ilahların varlığı karşısında yerleşik düzene geçmiş ve parlak bir uygarlık yaratmış olan Mezopotamya ve Zagroslu sakinler, ölüm denen olayın acılarıyla acılanmışlar ve bu sorunu ilahlarla pazarlığa döküp bir çıkış yolu aramışlardır. Ama sonuç bir türlü değişmemiştir.

Destan ölümünden sonraki dünyanın iyi ve kötü yönlerini vurgulayarak biter. İnsan ölüncü bedeni toprak olur. Savaşta ölenlerin ruhu ölü perisi olarak yaşar. Yatakta yatarlar. Akrabalarıyla birlikte olurlar ve onlardan yardım görürler. Temiz su içme hakkına sahip olurlar. Doğru dürüst yaşayanlarsa öbür dünyada da huzur bulur. Kötü olanlarla bakıcısı olmayanlar huzur bulmazlar, sokağa atılan yemekleri yemek zorunda kalırlar.

İşte cennet ve cehennem düşüncesinin en ilkel şeklini anlatır bir yönüyle Gilgameş destanı.

Üç bölüm halinde anlatılan olaylar destan olarak adlandırılmışta olsa ilk masalın, ilk romanın, ilk şiirin izlerini taşır. Destanda doğa sevgisi, güçlü olmanın gerekliliği, haksızlığa karşı başkaldırma, dostluk, sevgi, aşk gibi temalar işlenmiştir.

Konu mitolojik dönemde Urukular arasında geçer. Uruk Gilgameşin yönetimindedir. Bu kral gürbüz, dinç bir boğa gibi tüm kahramanların üstünde ve ülkeye egemendir. Engidu ise doğa adamıdır. Ceylanlarla dolaşır, onlarla otlar, hayvanlarla yalıklardan su içer, beraber yaşadığı hayvanları avcılarının tuzaklarından korur.

Gilgameş ile vücudu kıllı postlarla örtülü olan Engidu pek çok kahramanlıklar yapar ve kendisini Gilgameşe çok sevdirebilir. Sonunda ölür. Gilgameş arkadaşının yokluğuna alışamaz. Ölüm korkusuna kapılır. Ebedi yaşama kavuşmak için pek çok çareye başvurursa da hiç bir sonuç alamaz. Sonunda insanları seven Eridi Mabudu Enki (Ea) ya başvurup arkadaşı Engidu ile konuşmasına izin verilmesini ister. Mabud onun dileğini kabul eder. Engidu'nun ruhu Gilgameş'e ölümden sonrasını yukarıda özetlediğimiz şekilde anlatır.

Bu destan, Nuh'un Tufan efsanesi gibi antik Anadolu uygarlıklarına büyük etki yapmıştır. Ancak tek tanrılı dinlerin Nuh efsanesine verdikleri önem ölçüsünde Gilgameş efsanesi Semavi dinlerin literatüründe yer almamıştır. Çünkü bu metinde ki cennet ve cehennem düşüncesindeki ilkellik alıntıları engellenmiştir.

Tarihin şafak vaktinden günümüze çıkıp gelen bu eser insanlık tarihinin geçmişine ışık tutuyor. Bununla da kalmıyor, bizlere tarihin en eski ve en yaşlı ozanını da tanıtmış oluyor.

Biz bu yazımızda eserin yorumuna girmedik. Amacımız eserden çok onu kil tabletlere geçiren şairliğin babası ve önderi Sin Lekke Ünnini'yi tanıtmaktı. Ne yazık ki O'nun gerçek yaşamını bilemiyoruz. Bu ozanımız Kürtlerin de ataları olan Kassit imparatorluğunun kuşku yok ki en sevilen ve sayılan aydınlarından birisiydi.

Kimbilir daha neler yazdı ve çizdi?

Ama biz tarihin karanlıklarından günümüze ulaşan Gilgameş destanına O nun aracılığı ile kavuşmuş olmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Günümüzden 3250 yıl önce yaşamış bu Kassitli ozanımızı saygıyla anıyoruz.

Demsal kela kela havin ê

AHMET GEZER

Demsal kela kela havin ê
Germe dilê ma di kijilin ê
Telefona te na ji hêre ra ye
Em tev da desta giradanê

Mek e mek e wê ye mek ê
Xam û hayalê min ra mek ê
Huso hin tu sandze sali yê
Be wê awayê ma koma ser hev mek ê

Malê xwe ji gund barker
Qadêr û kêmatê de û bave nakêr
Te xwe ji malbatê dur hist
Hesabi rojê giran nakêr

Dijminati ji hav ra nakin
Kenciye ji bo insaneti bikin
Ma dini islame ji wi yekê nabê
Cima tedbirê û tetbik nakin

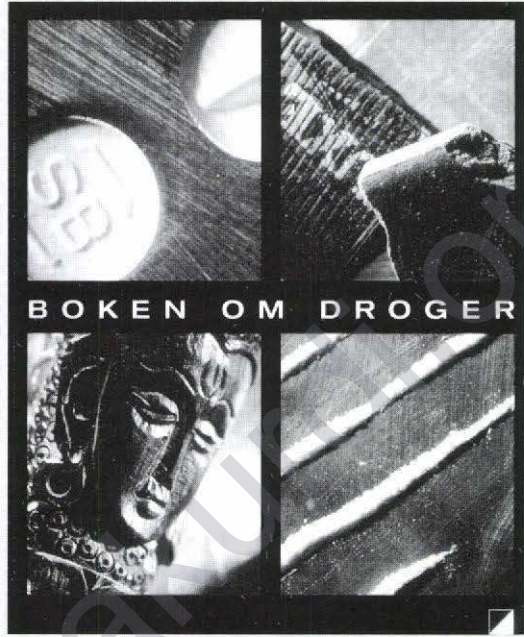
Bejna te mina dare cinare
Dev û ruye te mina hanare
Xortê Kurd zeriye zelale
Te em histin li ber duvare

Felakê mala te na awa
Te roj bir e beriyê awa
Lawkê bi cuk hing civan bu
Te nihist bi ba zawa

Uyuşturucu yaşamı zehirliyor!

Bizim ve dünya gençliğini tehdit eden uyuşturucunun yakından tanıtılması için, Narkotiğe Karşı Aileler Derneği Federasyonu'nun (Riksförbundet Förelldrarförenigen Mot Narkotika-FMN) hazırladığı "Narkotik Hakkında Kitap – Boken Om Droger" kitabı dernek yönetiminin iznini alarak tercüme etmeyi uygun bulduk. Umarız insanlarımız bu konuda duyarlılık gösterir ve Türkçe bilmeyen gençlerimizi bu konuda bilgilendirir.

Dünyamız artık çok küçük; bunu bir-kaç saat içinde başka bir yere uçmakla hepimiz biliyoruz. Ulaşım olanakları iyi imkânlar doğurduğu gibi, beraberinde çok tehlikeler de getirmekte. Bu tehlikelerin üstesinden gelmenin tek yolu da onu tanımaktan geçer. Çocuklarımızı bekleyen tehlikeleri önce kendimiz bilmeliyiz ki, onları aydınlatarak, yardımcı olarak ve izleyerek koruyabilelim.

Uyuşturucu

2. BÖLÜM

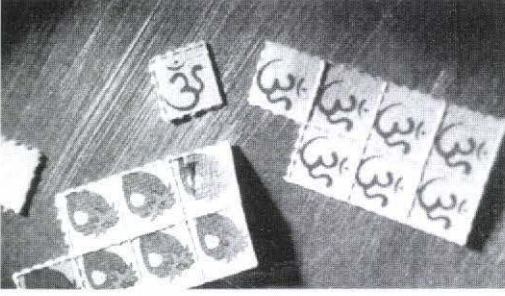
İsveççeden Çeviren: NACİYE BİÇEN

GHB ve GLB

GHB (gama hidroxun buturat) veya GLB 1980 li yıllardan 1990'a kadar sağlık malzemesi olarak satıldı ve pozitif etkisi ile bilindi. 1990'ın ortalarından itibaren gençler GHB'yi festlerde kullanmaya başladı. 2000 Yılına kadar bir sürü genç baygın bir şekilde hastaha-

nelerin acil servislerine kaldırıldı; içlerinden bir kaç gençte yaşamını yitirdi. 1 Şubat 2001 tarihinde de bu madde narkotik maddeler arasındaki yerini resmen aldı.

GHB, naylon poşetlerde beyaz bir toz, hap veya sıvı şeklinde piyasaya sürülür. Evlerde üretilen ise çoğunlukla renksiz bir su halindedir. Etkisi, içildikten 5-10 dakika sonra başlar ve 3-4 saat devam eder. Az alınması halinde

alkol sarhoşluğu gibi bir etkisi olur ve hoş bir duygu verir insana.

GLB ise daha narkotik olarak sınıflandırılmıyor ama vucuda alındığında GHB'nin etkisine dönüşür. Böylece GHB'nin verdiği bütün zararları GLB de verir.

LSD

LSD (Lusergsuredietulamid), 1960 ve 70'li yıllarda Hippi Kültürü ile dağıldı, ama madde ağır dozda idi ve içenler bir treni durdurabileceklerine ve yüksek bir binadan uçabileceklerine inanmaya başlayınca bu maddenin popülaritesi kırıldı. Bu nedenle 1980'li yıllarda ortadan kayboldu, ama son yıllarda tekrar bir parti(fest) uyuşturucusu olarak popüler oldu. Şimdiki LSD-trippar şeklinde dozu daha iyi ayarlanmış.

LSD mektup pulu büyüklüğünde içecek(cola) kağıt parçaları, ufak haplar şeklinde satılır. LSD hallucinogener ve psikolojik grup narkotiklerine girer. Ufak miktarda alınması halinde bile çok güçlü bir etkisi vardır.

Vücuda alınması durumunda, insanlar gerçeklikten uzaklaşır ve büyük bir değişiklik meydana gelir. Başta duyma ve görme duyuları değişir ve güçlenir; insan tam manasıyla bir hayal alemine girer. Bazen sesleri gördüğünü, renkleri duyduğunu ve sesin kokusunu aldığına inanır ve duygular çözülür. LSD'nin etkisinden kurtulmak bazen günler, bazen de haftalar alır.

AMFETAMİN

Uzun zaman narkomanlar tarafından kullanıldı. Son yıllarda oda-parti narkotiği olarak yansıtılıyor ve disko, restoran ve büyük festlerde satılmaya başlandı. Çok fazla yayılmaya başladı, fiyatları düştü ve gençler arasında yaygınlık kazanmaya başladı. Çoğunlukla 18 yaşındaki gençler amfetamin kullanmaya başlar.

Amfetamin, merkezi sinir sistemi üzerinde etkili olur. Toz şeklinde satılır; buruna çekmekle veya suya karıştırılarak içilir veya enjektörle damarlara verilerek vücuda alınır. Etkisi, dozun büyüklüğüne ve nasıl alındığına bağlı. Alındıktan sonra vücutta bir hareketlilik, gevezelik ve yorulmamak gibi belirtiler görülür. İnsan kendisini dinamik, uyanık hissediyor; uyumak istemez ve kendisini aç veya susuz hissetmek gibi etkileri vardır. Amfetamin speed adı altında da satılır.

Amfetamin alındıktan sonra da çok kötü bir etkisi vardır; önce bir şahlanış duygusu yaşanırken, sonrası ise bir felaket gibidir. İnsan kendisini çok yorgun, çok duygulu, apatik (ilgisiz) ve sınırlı hisseder. Bazıları bunun kötü sonuçlarını başka narkotikler alarak gidermeye çalışır ki sonu felakete biter.

Uzun zaman amfetamin kullanan birinin, ilk zamanki duygularını tekrar yaşayabilmesi için hep dozu yükseltmesi gerekir. Bu da toleransı geliştirir ve bağımlılığı fazlalaştırır. Vücuttaki bütün organları etkiler, en fazla da beyin ve damarlar üzerinde etkisi fazladır; ufak dozlarda bile kalbin çalışması fazlalaşır, soluk sıklaşır, tansiyon yükselir ve yüzde çeşitli çıbanlar çıkar.

KOKAİN

Zenginlerin dünyasında uzun zaman kullanılagelen bir uyuşturucu tü-

rü. Pahalı bir narkotik türü olduğundan gençler tarafından çok seyrek kullanılır. Genelde orta yaşın altındakiler tarafından kullanılır.

O da merkezi sinir sistemini çok fazla etkiler. Kullananlar: Kendilerini mutlu, kendine güvenen ve kral gibi hisseder. Bir duygu ki; kendisini en iyi, en güzel ve en büyük görür. İlk kullanmada insan bazı negatif etkilerini çok nadir görür, ama insan devamlı kullanırsa o zaman kokain depression adı verilen bir duruma düşer ki; insan konsantre olmada zorlanır, pişmanlık,

suçluluk duygusu, uyku zorluğu ve depresyona girer.

Kokain, üzüm şekeri veya deterjana benzeyen beyaz bir maddedir. Genellikle ufak naylon poşetlerde, beyaz zarf veya hapların içine konularak satılır. Kullanıcılar genellikle bir cep aynası, bir jilet ve ufak bir boru bulundurur. Jiletin yardımıyla ayna üzerinde şekil verir ve boru yardımıyla da burnuna çeker. Aynı zamanda insan içebilir veya iğne ile kana karıştırabilir. Bir gram ile üç-dört kişi rahatlıkla kafa bulur ve kendisinden geçer. Kokainin bir diğer şekli de kristalize olmuş olan "Crack"tır, ki bu sigara veya pipoya karıştırılarak içilir. "Crack"ın etkisi daha

fazla, ama tesir süresi daha azdır.

EROİN

Eroin çoğu tarafından narkotiğin korku resmi gibi görülür. Son yıllarda umumi tuvaletlerde sıkça kullanılmaktadır; kahverengi olan eroinin, iğneleme yerine içilmesi adettir. İçenlerin jektörle alınan kadar risk görmeyenler, ama insan sadece içme ile bile alışkanlık kazanır. İğne ile alınan çok yaygınlaştı, bunun nedeni de, tesirini hemen göstermeye başlaması ve beyaz eroinin pahalı oluşudur. Gençler arasında içilen eroin şehirler ve kırsal

alanlar da olmak üzere çok yaygınlaştı.

Eroin, merkezi sinir sistemini bastırır. Eğer uyuşturucu iğne ile verirse, bir dalga gibi takatsızlık, huzursuzluk yerine enerjik bir his verir, sakinleştirir ve sakin bir harmoni yaratır. Bu on beş dakika sürer, ondan sonra insan kendisini normal hisseder. Bu periyot üç ile altı saat arasında sürer. Bütün alıntılar tolerans geliştirir ve birkaç hafta içinde vücut, daha aşırı doz almayı ister.

Elde Etmek ve Fiyatlar:

Narkotiğin bulunması ve dağıtılması çok kolaylaştı, bu da her türlü uyuştu-

rucu fiyatının iyice düşmesine neden oldu. Polisin söylediğine göre şimdiye kadar hiç böyle ucuzda elde edilemedi. Bugün, çoğu satıcı büyük kayıplara uğramamak için, büyük miktarda uyuşturucuyu üzerine almaya korkuyor.

NARKOTİK KULLANMAK NE KADAR ZARARLI?

Doğal bir yanıt vermek zor; bu her sefer ne kadar alındığına, ne kadar sıklıkla kullanıldığına, hangi uyuşturucu olduğuna, nerede ve nasıl kullanıldığına, neyle karıştırıldığına ve kişilere bağlıdır. Bazı uyuşturucular kişilerin duygusal durumlarına, sağlık durumlarına göre ve kim olduklarına göre değişik etkilerde bulunur. Eğer duygusal biri veya psikolojik durumu iyi olmayan biri kullanırsa zararı daha fazla olur.

Her uyuşturucunun bir zarar verici durumu vardır. Alkol ve sigara da dahil olmak üzere bütün uyuşturucular istisnasız beyne zarar verir. Buna bağlı olarak devamlılık oranı ve miktarın da vücut üzerinde çeşitli zararları artırıcı özelliği var. Devamlı bir kullanma ilaç ve psikolojik tedavi gerektirir. Örneğin: burundan çekmeler bazen ölümle sonuçlanır, ilaçların alkol ile karıştırılması da aynı sonucu yaratabilir. LSD ve Kokain kullanımında dozun ayarını iyi yapamama riski çok fazla. Ecstasy vücutta ki doğal ermostatı kapatarak sıcak dalgasının yayılmasına neden olabilir; cannabis psikolojik problemler yaratırken, diğerlerinin de dozajı iyi yapılmadığı zaman çok zararları olur.

ALIŞKANLIK YARATMASI

Uyuşturucuların çoğunluğu fiziki ve psikolojik alışkanlık yaratır; bazıları çabuk alışkanlık yaratır; örneğin toba-kın alışkanlık yaratması ile eroinin

alışkanlık yaratması aynıdır.

Alışkanlık yaratması tabii ki narkotiğin denenmesi ve kullanma miktarının devamlı artırmasını gerektirir ve bir uyuşturucu, ne olursa olsun bir fiziki veya psikolojik hastalığa neden olur. Uyku haplarını hergün aynı miktarda senelerce kullanan insanlar vardır ki, miktarını ne düşürür, nede fazlalaştırır; aynı zamanda arada sırada, festlerde haş içen insanlar vardır. Bu nedenle, insan bunların hangi grupta olduğuna kesin olarak karar veremez.

GENÇLER VE ZARARLARI

İnsan şunu kesinlikle söyleyebilir ki, uyuşturucunun ergenlik çağında kullanılması vücuda büyük zararlar verir. Uyuşturucunun gençlere verdiği zarar büyüklerden fazla. Çünkü: gençlerin vücutları, beyinleri ve diğer vücut uzuvları daha yeterince gelişmemiştir.

Bilindiği gibi bütün uyuşturucular sarhoşluk verir; sarhoşluk gerçeği gizler ve içerde bir sakinlik yaratır. Güvensizlik duygusu, borçluluk hissi ve diğer duygular sarhoşluk zamanında fazlasıyla bastırılır. Bunun için gençler alkol ve diğer uyuşturucular almamalı. Gençler öyle bir dönemde ki kendi kimliklerinin geliştiği bir dönem ve sosyal gelişmesinin üst noktasındadır. Büyüklerle olan ilişkilerle, eğitimle ve çalışma ile kendisine toplum içinde sosyal bir rol bulma zamanıdır. Ama gençler bunların farkında olmayarak, iç ve dış baskılara (zorunluluklara) karşı çıkarlar. Onlar hep duygusal, güvensiz ve caygın olur; her zaman içlerinde bir dengesizlik yaşarlar. Bazı periyotlar çok zorlu geçer.

Uyuşturucu, gençlerin acılı gelişme periyotlarına bir kurtarıcı gibi yetişir. Böylesi durumlarda, en büyük risk gençlerin bu durumu sevmeye baş-

masıdır ki onlar problemlerine bir çare bulduklarını zannederler. En büyük tehlike, gençlerin gelişim döneminde yaşadıkları problemlere narkotigi bir çare olarak görmeye başlamasıdır.

Yaşananların sonucunda gençlerin gelişim evreleri durur; aktiviteler, sınırlılık, direngenlik ve fazlalıklar durur; gencin protestosu sessizleşir ve gerçeğin yerini günlük hayallere bırakır. Gelişim dönemi durur, çocuklaşılır ve bağımlılık fazlalaşır.

BİR GENCİN ANNE VE BABASI NASIL OLMALI?

Bir anne veya baba nasıl olursa olsun, çocuğun hayatında en önemli unsurlardır onlar. Ergenlik çağına gelen çocukların anne ve babalarının desteğine ihtiyaçları vardır ve bunu çok isterler ama her zaman belli etmezler. Anne ve baba olarak çocuklarımızın iç dünyasını en iyi bilenlerdeniz, hiç kimse bizim kadar çocuklarımızı anlayamaz ve onunla ilgilenmez.

Eğer sen çocuğuna iyi bir çocukluk çağı vermediysen, ergenlik çağı verebilirsin; bu da çocuğu uyuşturucudan uzaklaştırmanın en iyi yoludur.

SEVGİ, SINIR VE SAYGI

Çocuğun içinde olduğu değişim, ebeveyn olarak seni de değişmeye zorlar ve senin de bazı değişim görevlerin vardır. Çocuğa karşı olan ilişkilerini değiştirmek zorundasın ve çok yorucu bir rolün var. Ergenlik çağına gelmiş gencin senden kendisini koparmaya çalıştığı an olduğu halde ona o rolü ve ayrılmaya ışık tutan sen olacaksın. Bu kolay olmasa gerek, ama insan zorlukları da abartmamalı. Aslında bu hep olagelmiştir, daha çocuk küçük yaşta iken sevgiyi, sınır koymayı ve saygıyı

uyumlu bir şekilde öğretmek bizim görevimiz.

Küçük çocuk ebeveynleri olarak günlük yaşamda onları düşünmeden sevdik, sınırlar koyduk ve saygı duyduk. Çocuğumuza tehlikeli şeylerden uzak durmasını öğrettik. Çocuklarımızı kendilerine hakim olmalarına, kızgınlıklarını frenlemelerini ve kışkırtıcı davranışlardan uzak durmalarını öğrettik. Burada farklı yapılması gerekli olan şey odur ki; gençlik çağına gelmiş kişiye sınırlar koyup, çocuğa da gerekli özgürlüğü vermek lazım. Onun gelişebilmesi için işte o zaman anne ve baba olarak bir çelişkiye itiliriz. Hangi sınırlar uygundur? Çocuğuna ne kadar özgürlük verebilirsin? Onun yaptığı bütün hareketlere saygı duymak zorunda mıyız? Ne kadar serbest bırakabiliriz çocuğumu?

İLİŞKİDE DİKKATLİ OLMAK

Senin çocuğunla olan ilişkin, senin çocuğuna ne derece sınırlar koyacağına bilgi sahibi eden en önemli araçtır. Yakın bir ilişki senin çocuğuna iyi bir temel vermekle birlikte, senin çocuğunda meydana gelen değişiklikleri görmene ve sezme de en büyük yardımdır. Çocuğunla olan yakın ilişkiyi sakın bozma ve birbirinizden uzaklaşmayın.

Ergenlik çağına gelmiş bir çocuğun uzaklık belirlemesi (tabii ki saygı duyulması gereken bir şey) çocuğunla aranızdaki kontağın kesileceği anlamına gelmemeli. Gençler hızlı değişir (küçük çocuklar gibi), bir adım ileri iki adım geri atar. Bir gün bakarsın seninle arasına surlar koymak ister, bir de bakarsın kendisine has acayip bir yakınlık hissine kapılır. Bu dönemleri kaçırmamak gerekir ve çocuğunuzun is-

tediği aktiviteleri ortak bir kararla yerine getirmeye çalışmak gerekir.

KENDİNE SINIRLAR KOY

Ergenlik çağında olan biri, kendisini özellikle de göstermek için provakatif ve aşağılayıcı davranabilir. Gençlerin anne ve babalarına karşı olan eleştirileri sığağa karşı duyarlı olan projektörler gibi hedefine kusursuz ulaşır. Senin çocuğunu senin kadar kimse tanıyamaz, aynı zamanda senin çocuğunda seni herkesten daha iyi tanır. Senin zayıf noktalarını o uzun yıllar kendi hafızasına kaydetmiştir. Bazı eleştirilere tahammül edebilirsin, ama yaşamında bazı değişiklikleri sen yapmak zorundasın, bazılarını duymamazlıktan gelebilirsin ama, çocuğun seni yaralamasına asla izin verme. Bazı aşırılıklara tahammül etmek, ergenlik çağındaki çocuğuna esir olmanı gerektirmez. Eğer çocuk seni kızdırır veya kırarsa senin de karşılık vermen gerekir. Sen kızmanla iki şeyi ifade ediyorsun: Bir, nerede senin sınırların aşıyor ve neyi kabullenmediğin ortaya çıkıyor. İkinci de, karşıdan gelen saldırıları karşılayabileceğini, teslim olmayacağını ve direnebileceğini gösterir. İkisi de çocuğa bir güven verir.

SINIR KOYMAK NE ANLAMA GELİR?

Ergenlik çağında olan bir genç, karmaşık bir süreçten geçer; bu dönem hiç bir şey berrak ve kesin değildir. İçerisinde ki duygular halen tam gelişmiş olmadıklarından, dış sınırlar bir emniyet anlamındadırlar. Açıklık emniyet verir. O zaman çocuk artık neyin geçerli olduğunu, nelerin ondan beklendiğini bilmektedir. Sınır koymak, gençten gelen önerinin hayır denil-

mesi gerektiği anlamında değildir. Sınırı koymakla, kendisinin ne kadar akıllı olduğunu göstermek veya sakin bir gece geçirmesi için değildir. Sınırlar gencin hatırı ve geleceği için konulmalı, başka hiç kimsenin hatırı için değil. İkinizin iyiliği için pozitif sınırlar koymak yararlı. Örneğin: Genç, laubali bir dille arkadaşlarıyla diskoya gideceğini söylediğinde, senin bunu onaylamaman iyidir. Hatta ben gelir arabayla sizi alırım demen daha iyidir. Bu sınır koyar ama bir pozitif formülle...

GENÇLERİ DİNLEMEK

Kendi çocuğunla yakından iletişim kurmak için tali bir yol yoktur. Onu dinlemek mecburiyetindeyiz, onun dünyasına istekli ve meraklı olmalıyız. Bu çocuğun çevresini, arkadaşlarını ve onların ebeveynlerini tanımayı kendisiyle beraber getirir.

Boş zamanlar nasıl değerlendiriliyor? Kimler geliyor ve neler yapıyorlar? Bunlar neşeli mi? Evde kiminle buluşuyorlar, hangi müziği dinliyorlar, hangi artistleri seviyorlar, hangi elbiseleri giyiyorlar? Çocuklar bunları büyüklerine anlatır, büyükler de bunlarla çocuğunun etrafında dönenleri öğrenme imkânına sahip olur. O zaman, bu, senin hangi derece özgürlüğü çocuğuna vereceğine de yardımcı olur.

ÇOCUĞUN ARAYIŞLARINA SAYGILI OL

Arkadaşlar ve grup çocuğun boş zamanı için çok önemli. Hatta grubun kültürü de çok önemli, yani giyim, müzik, konuşma stilleri önemli. Önemli olan, büyükler olarak gençlerin arayışlarına saygılı olmaktır.

ALTILAR KÖYÜ

AHMET GEZER – İSKENDER GENÇ

Altılar köyü Karacadağ eteklerine kurulmuş bir Kürt köyüdür. Köy halkı diğer Reşvanî aşiretine mensup köyler gibi 200- 300 yıl önmce Adıyaman dolaylarından gelmişler. Altılar Reşvanilerin bir kolu olan Omeran aşiretine mensuplar. Altılar köyü Omeran aşiretinin ilk yerleşim yeridir. Diğer Omeran aşiretinin köyleri –Tavşançalı, Beşkardeş, Çöpler, Tavluören– buradan çeşitli sebeplerden dolayı ayrılan-

lar tarafından kurulmuş. Altılar 350 hanelik bir köydür; nüfusu 2500 dolayındadır. Nüfusunun büyük bir kısmı Ankara'da ve Avrupa'da yaşamaktadır. 1959 yılına kadar Haymana'ya bağlıydı. Altılar köyü, yerleşim yeri olarak bölgedeki en güzel köylerinden biridir. Arkasına Karacadağ'ın bir kolunu almış önü ise dümdüz ve verimli topraklarla çevrilidir. Burada bulunan eski mezarlık ve kalıntılardan Ermenilerin eskiden burada yaşadığı anlaşılıyor.

Altılardaki Kürtler de, diğer bir çok Reşvani köylerinde olduğu gibi, Torin-

lık denen ve kendilerini ayrı ve aristokrat sayan bir kesim ve bu kesim dışındakı kalan ve daha az toprağa sahip olan Braxwalar diye iki ayrı kesim yaşıyor. Bu iki kesim arasında 1960'lı yıllarda Torinilerin Ankara'ya göçü ve Braxwalarında Avrupa'ya göçüyle –toprağa ve hayvancılığa dayalı geçim kaynağının ikinci plana düşmesiyle– bu sürtüşmeler ortadan kalktı. Günümüzde ise bu durum tamamen ortadan kalkmasa bile etkisi iyice azalmıştır. Sözüünü etti-

nin olmamasından dolayı Hasan Bey, Kürdistanda bir kuzenin gelip yerine geçmesini ister. Ve bunun için iki atlıyı Kürdistan'a gönderir. Uzun bir yolculuktan sonra o iki atlı yanlarında Aliye Hasan ismindeki ağanın kuzeniyle dönerler. Köye girdiklerinde bir düğünün olduğunu gören Aliye Hasan Ağanın yanına uğramadan direkt halayın başına geçip türkü söylemeye başlamış. Bu durum ağanın hoşuna gitmez ve onu ağa yapmaktan vazgeçer. Bunun üzerine o güne kadar kimsenin önem vermediği "Gurri" ismindeki akrabasını evlendirir. Gurri'nin oğlu Mehmet Bey büyüyünce Hasan Ağanın yerine geçer. Mehmet Beyden sonra oğlu İhsan Bey geçer.

ğimiz Torimlik ve Braxwalık Omeran aşiretinin diğer köylerinde çok azdır. Bunun sebebi Beşkardeş ve Çöplerin tamamen Torini olmaları ve Tavşançalı'da da az sayıda Torininin yaşamasından kaynaklanıyor.

Altılar köyü, Osmanlılar döneminde o dönemin yönetim şekline göre merkezi bir köy konumundaydı. 1940'lı yıllara kadar ağalık sistemiyle yönetiliyordu. Ve bu ağalık "Mala Boybeğa" denilen bir ailenin elindeydi. Köyün bilinen en eski ağası Hasan Bey'dir. Hasan Bey dinliği ve dindarlığıyla yörede sevilen bir insandı. İki eşli olmasına rağmen Hasan Beyin çocuğu yoktu. O dönemde Altılarda bulunan akrabalarındanda yerine geçecek kimse-

Altılar köyü tarihinde Hasan Beyin dışında önemli şahsiyetler de vardı. Bunlardan en tanınmış ise Altıtarlı doktordur. "Doxture Alê Ate Mıstefa" denilen şahıs sıhhiye olarak yaptığı askerlikte öğrendiği doktorluğu askerlikten dönünce iyice geliştirmiş. Yöredeki en ünlü Kürt medresesini kuran Müderris İbrahim Efendi de Altıtarlıydı. Müderris İbrahim Efendi'nin ünü bütün yöreye dağılmış, yörenin Lokman Hekimi olarak yöre halkına hizmet vermiştir. Bu medresede dersler Kürtçe ve Arapça veriliyordu. Burada yörenin en ünlü âlimleri yetişiyordu. Hoca Mala Bere (Karacadağ'da) buna örnek olarak verilebilir. Geçen yıl 87 yaşında ölen, âlimliği, Kürtçe okuma ve yazma, matematikte ki ve Kürt tarihindeki bilgisiyle ün yapmış olan Mıstafaye Maste de bu ünlü şahsiyet-

lerdendir.

Altılarda tarihi zenginlik açısından da görülmeye değer birçok yer vardır. Bunlardan en önemlisi Türkçe "Kırmızı Mağara" denilen "Qela Zöre"dir. Bu mağara ününü Zöhre isminde Altılarda yaşamış bir göçmen kızdan almış. Zöhre köyden biriyle yaşadığı aşktan dolayı ailesi tarafından mağaradan

aşağı atılarak cezalandırılmış. Altıllılar mağaranın kırmızı olmasının Zöhre'nin kanından geldiğine inanıyorlar. Mağara duvarlarında çeşitli resim ve figürler bulunmaktadır. Ayrıca bu mağaranın Karacadağ'daki Büyük Mağara'ya kadar uzandığı da söyleniyor. "Kevri Qul" da Altılar'daki önemli ve kutsal yerlerdendir. Bir yaşına gelen çocuklar bu taşla götürülerek delikten geçirilip "kutsanırlar". Ve buraya giden herkes yanında bir oyuncak, düğme vb. şeyler götürüp oraya bırakır. Bunların dışında "Mezarı Xanekope", "Xarabe" ve "Tırbağanur" da Altılar'da Ermenilerden kalma tarihi yapıtlar.

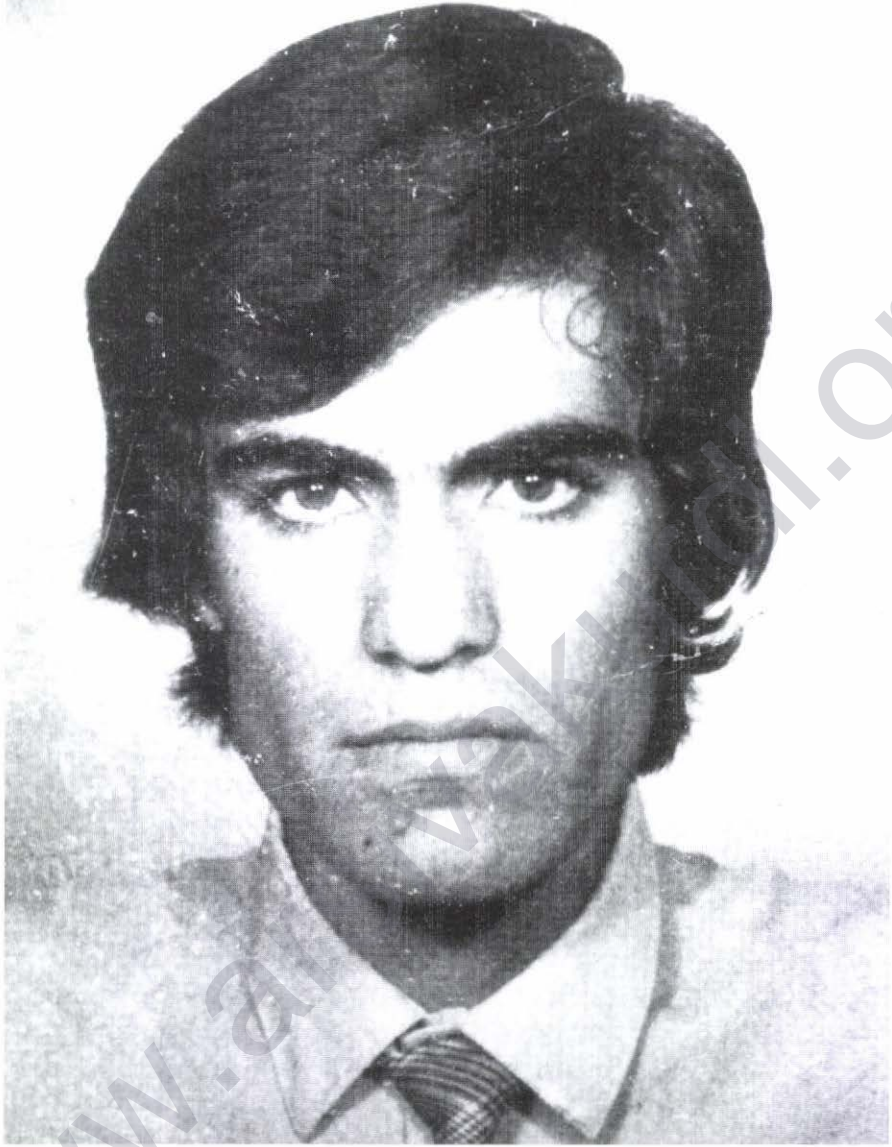
Altılar'da da bir çok Kürt köyünde ol-

duğu gibi en büyük geçim kaynağı Avrupa'da çalışanların gönderdiği gelirlerdir. Almanya'da (yaklaşık bin kişi) onun dışında ise İsveç, Danimarka, İsveçre ve Hollanda'da Altılardan önemli bir nüfus yaşamaktadır. Altılar'da günümüzde hayvancılık yok denecek kadar azdır. Tarımda ise son yıllarda buğday ve arpanın dışında kimyon, ayçiçeği ve pancar üretimi yapılmaktadır.

Siyasi olarak Altılar köyü yörede Kürt gelenek ve göreneklerine bağlı ve yurtsever bir köy olarak bilinir. Son yapılan seçimlerde DEHAP'ın dışında partiler yok denecek kadar az varlık gösterdiler. Bu durum belediye almayı hak ettiği halde devlet tarafından bunun engellenmesinin en büyük etkenidir. Son seçimlerde düzen partilerinin köyde "Eğer oyunuzu DEHAP dışındaki partilere verirseniz belediye olursunuz" dayatmasına rağmen köyde DEHAP yüzde 80'lik oranıyla birinci parti çıktı.

Altılar'da ayrıca çevresindeki küçük köylerinden öğrenci taşıma sistemiyle gelip okuduğu bir ilköğretim okulu, cami, sağlık ocağı, postane ve tarım kredi kooperatifi bulunmaktadır. 1983 ve 2002 yılında yapılan arsa dağıtımından sonra modern bir yapılaşma başladı.

Cemil Barlas

(Omerê Dirêj)

ŞOREŞ REŞÎ

Nizam hun meraq dikin an na?
Lê min bi şexsê xwe pir meraq
dikir ku ka dayikeka ji Kurden

Anadolê li ser lawikê xwe yî şehîd çi
dibêje? Hesên wê çine? Çi kilam li ser
sirana û di kilaman de gotiyê çi? Warin
em bi hevra gûh bidin dayika şehîd
Omerê Direj, Xaltiya Fat.

Navê xwe yî rast Cemîl Barlas bû. Ji ber ku bêjna wî dirêj û ji êle Omeran bû kod navê xwe kiribû "Omerê Dirêj" yan jî hevalên wî ew nava lê nabûn. Li navça Omeran hatibû dinê û li wir mezin bûbû. Li wir dest bi mektebê kiribû û di qetlîama sipî re derbas bibû. Bi zorê, tirkî pê hû (hîn-fêr) kirin dabûn. Ev zordariya ji çûklîxi de li wî hatî kirin di wexte xwe de hêdî hêdî bibû isyanekê û serhildanekê... Çûyina welat, bi gêşbûna tekoşîna Azadîxwaz re ketibû dilê wî jî. Ji lîse şûnde cend caran bi dakê xwe Fate re li ser vê meselê ketibû diyalogê. Carekê wiha gotibû:

"- Fatê, ezî herime Kurdistanê!" Fatê xizan nedizani ev derê kuderê. Got:

"- Ev dera ku derê ye?" di bersîva wî de hebik tol û hebik jî xemgînî hebû û got:

"- Welatê ku em jê hatinî Fatê! Warê dê û bavanê!" Fatê bi nezaniya xwe dîsa pirs kir:

"- Tû li wir çirbikî?" Bersîva wî ye pir zelal û vekirî bûyê:

"- Ezî herimê herbê!!"

"- Wêêê, tobe, ku ez te bişînim herb-merba" gotiyê Fatê mîna her dayikekê...Kijan daka bixwazê ma kurikên xwe herin şer û bimirin? Tu dayikên wiha tunun li ser vê dinê. Lê mixabin, hezar carî mixabin ku rêvebirên millêtan, yanî hûkûmetên neyê demokratîk, evên ku gelan înkâr dikin û daxwazên gelan ye însanî jî bi zorê dixwazin bipêrçiqînî pir caran rê li şeran vedikin. Ev şerê ku Cemil jî dixwestî herî jî, şerekî bi wî şiklî bû. Ji bo Şehîd Uzun Omer me bi daka wî Fatê re sohbetek kir.

- Veger: Xaltiyê çen kurikên te hene û Cemil lawikê teyî çendan bû?

- Xaltiya Fat: Lawkê minî ortê bû, ê çaran.

- Veger: Ji me re qalê kûriklixiyê Cemil bike, lawikekî çing bû?

- Cemil kûrikekî pir zekî bû, pîrî bi heş bû. Bê tirs bû, tirs çibû nedizani. Cîkê nedigot emê herin dûkanê emê bitirsîn; kurikên xelkê giştik nedîçûn dûkana, ditirsîn; lê wî tu rojan negot ez ditirsim...Wekî din jî pir zekî bû. Ê biçûya mektebê, minê bigota "Te dersa xwe kir?" Wî yê bigota: "Ezê dersê xwe bi rê de bikim" min jî digot: "Tu ku te bi rê de kir, te bele dayê ji me ra" Ê jî wîrda bata ku eferîne anyê, efferîne anyê" Paşê jî ê bigota: "Fatê, min digo ezê bi rê de dersê bikim te îna nedikir, eve dersa minê!" Diplomê xwe batana, "ortê û îyî" tê da tunebûn. Giştik "pekîyî" bûn.

- Veger: Cemilî ji heval û cîranên xwe re çing bû?

- Oooo, Ewî ji heval û cîranên xwe re jî pir rind bû. Kurikên me giştikê rindin lê ewî hîn rintir bû. Hes hat Swêd min tim telefon dikir û Cemil pirs dikir. Rojekê got: "Fatê rast bê, ji nav kurikên te de kijanî paqile?" min got: "Cemilî paqile!" got: "Cemil çû şûna êqil! Ewê di nav me de paqil Cemile, îşte rîya wî jî rinde"

Çend salî bû çû Awrupa, hîn neçûbû çî îş dikir û çima çû?

- 18 salî bû. Lawikî meyî li Danîmerk hate ba wî û bi hev re çûn. Hîn neçûbû Awrupa jî çatîyên xaniyan çêdikirin, pir zayif ketibû; ev sûretî xwe yî niha ê wê çaxê ji bo yî pasaportê kişandiyê. Zayif bû zayif bû zayif bû; kişiya bû û bi heciya bû. Min xast ku ew here Awrupa ku tenikê vêsaniyê xwe heyne; min nexast ew kar jî bikê. Pasaporta xwe di 12 rojan de tamam kir. Tevşo ye xwe da paš derî. Min got: "Cemil, yanê tu herî neyî eza çirbikim?" Min jê pir hezdikir! Got: "Ezî niha wî tevşoyî ji bîr bikime? Ez wî tevşoyî ji bîr nakim Fatê;

ezî niha bi paş derî dime, ku ez paşê ji bîr nekim!" Çû. Rokê telefon kir. ukundî bû. Telefonê me jî tunebû, ê malê bavanê min yekî xwe hebû. Ez çûm, pê kenîm û got: " Cemîl te sê mene ji me re telefon nekiriyê ez qurban, ez damîşê te didim weng?" Got: " Çîrekî bi min? Te negot vê navberê Cemîl kuda çû?" Demek î wê navberê çûyê derna û şûnde vegeriye...Dîsa got: "Yanê te nego Cemîl ku de çû?" min got: " Na, qê min got keçikan tu dizîne; min ajê çiyê ku tu çûyî ku?" Ev jî kenî û pîrskir ka çend mî, berx û mangê min çendin û xercilix min heye an tune? Tim xercilixê min dişand; mektûbê xwe bi pere va bihevra bihata. Kurikên din jî wexte pere dişandin mehekê şûnde dihatin û min digot: "Cemil çima pere te bi mektubêre bereber tenê, ê birangê te jî dereng tene?" Digot: "Ezî weng eyar dikime. Metirse ez te bê xerclix nahelînim. Xerclixa te li ba Xelê û Hesê ye!" Paşê got: " Fatê, ezî carekê bervê Lîbya herime!..." Min got: "Lîbya çiyê?" got: " Tû nizanî" min got: "Dûre an nêzike?" Got: "Tû çîrekî, ezê şeş maha şûnde dîsa werim" min got:

"Wenge xere ma xwedê îşê te rast hune; tu bi tenê herî yan jî bi hevalna va herine?" Got: "Ezî bi lawik kî ji Xelika û yekî din ve herime, em sê hevalin"

Navê wan hevalên xwe heldan?

- Erê nav heldan, lê min î ji bîr kiriyê..êdî çûn îşte, çûn kuderê nizam!

Çend sal Cemîlî li Danmerkê bû?

- Sê sal bûn, nizam çar salbûn?

Te tû wê re got ez te bizewîcinim; yan jî te tu keçik jê re beli kiribûn?

- Wê ez kor bibim! Min got ware ez te bizewîcinim. Got: " tû kê bi min dî?"

Min jê re keçka xangê xwe helda, paşê jê re a birangî xwe helda. Ew ne layiqê wî bûn kî... Paşê min mêzker ew nehat;

min girt Lutfî zevicand. Di telefonê de lome kirin. Got: "Fatê çima te Lutfî zevicand? Tû çima ecele dikî? Min got:

"Ez çîrbikim, tu natî û min got ma wa keçika jî ji destê me nere. Heta wînge tu jî ware ezê keçka Genco bi tedim.

Got: "Te bilez nekira, emê bihevve bizewiciyan"

Wexta te bihîst ku Cemîl tevê gerîlla biye, te çîrkir, cîranan got çî?

- Bême çî?

Dewletê qe çîrkir, tu baski li we kir?

- Dewletê tu baski li me nekir; tiştê nekirin, rojêke nat pîrs jî nekir.

Xaltiyê xebera şehîtbûna Cemil te çîng bihist?

- Ezê li mal bûm û av dabû ser sobê ku kincan bişom; zivistan bû. Min dixast herim bavanên xwe. Pîr nema Mist ketê hûndir û xwe qurifandibû, tu deng jî

Dayike şehit C. Barlas:
Fatma Barlas

nekir û çû li qûncikî odê rûnişt û ez jî derketim ku herim bavan..Min tu negot tu çima bixwede ketî. Nêzikî mala bavî xwe bûm; dengê şîne hat; wana jî dixwastiye werin ji min re katkin, lê ê bişûne dikirine. Di baxçî malê bavî min de kê bi min re got nizam, ezê li wir bîrva çûmê... Çavên xwe ji her du aliyan de tiji hestirk bûn û bi ser qerçimonekên rûyan de xûşiyân û xûşiyân...Paşê mînak ji xewnekê rabê got: Niha wa mirniyê xwe wekî din saxleme ne? Min got: ez nizamim, lê gerez rastbê. Wê jî got: lek xûşe?!

Te kilam siran?

Qe na me sira:

Çendika ji me re bê.

- Di bîra min de neman. Xange xwe Tûrkanê digot:

Ez li çiya gerîm min çiya nîştin

Li çiyayê Mêrdîne Cemîl kekê min kuştin
Qirik û qertel lê danîştin
Goştê kekê min xarin, bîryên çavan hîştin

Cemîl Cemîl ez bi teva
Caka din te nabînim di xewnê şeva
Cenazê xelkê hatin ber malê
Kekê min kirin erdê bi kincava
Dayika şehît Cemil Barlas Fatma
Barlas jî wiha sirayê:
Rindo rindo Cemîlê Fatê
Cemîlî minî pir goniliyê bi malbatê
We cenaza wî nanî vira, eza herim we şîkatê
Lo birevê Cemîlo çi dujminî seva te tê
Seva geçimê Cemîlê xwe şand gurbe-tê
Lawo lawo Cemîlkê min lawo
Çiyayî Mêrdînê çi geryayo?
Kesî merşevêk av bi dest nedawo
Li ber kijan duwarî Mêrdîne mawo

Rindo rindo bişewito
Ezraîl bi railê keto
Çiyayî Mêrdînê şehît keto
Va çi afete ji min re hato

Min go wan çiyana çiya sêvandin
Berf dibarê çiya xemilandin
Cemîlê min bira bi pê rozeteka xwe şandin
Navê dergûşa min bi navê mîrê min xandin
Bûka min li tî vegerandin

Min go dilê min tine tine
Heş li serî min tunin bêne min çi qesî dalexine
Go yekî Qonyalî li çiyayî Mêrdîne kuştine
Go kincê diriyânê, lêvê qeliştinê
Min got; tu here ku va Cemîlê minê

Hezkirinê du dilan

DÎLŞAD NÛDEM

Bibe mîvanê min
Mîna hemî caran
Te bihewînim di nav xewnên xwe de
Ma tu nizanî xewn û xeyal bê te nikarin

Dema min dergehê dilê xwe ji te re vekir
Bila stêrkên esmanan rêberîya me bikin
Berbi kozgehên evînîyê ve
Bikeve nava bêdengîyê her der
Pelên daran livbazîyê ji bîr bikin
Bayê sar ji bo demekê xwe veşêre
Di newalên kûr de veşêrbike gef û reftên xwe
Pêşwazîya te bikin hemî hucreyên mêjîyê min

Dengê ava çemê gundê me
Bibe yek bi dengê zengilên kerîyên çolan re
Sîfonîyên evînîyê pêşkeşî me bikin

Ji wê bi şunde bikevin nava gotûbêjên kûr û bêdawî
Bêdawî, bi qasî kenê ji kanîyên çavên te diherike
Gotin nikarin te bînin ziman
Emê bi zimanê dil bipeyîvin bi hev re
Tenê bi zimanê dil

Bila serxweş bibin em
Sergêj bibin
Ji xweşbûna bêhna barane
Ji aheng û yariyên stêrkan
Emê dîlana hezkirinê bigrin
Sergovendin em herdû
Desmalên di destê me de ji ronîya heyvê

Qet deng nekin bi hev re
 Bila hêsrên çavan bînin ziman evîndarîya me
 Dengê ava çemê hanê, dengê zengilan
 Bêhna baranê
 Baleta stêrkên li jor
 Û
 Ev bêdengîya em bi tenê, ji hev re hiştî
 Şahîd û dîtevanên hezkirina me ne

Ma tu nabêjî çima îro kul û keseran mala xwe barkirin ji vir
 Yezdanên xerabîyê çima serî danîne vê gave
 Hesûdîyê rîya xwe ji bo çi şaş kir îro

Çima mirin tune

Li hemberî vê hezkirine felek ji xwe derbasbû
 Serxweş û sermeste
 Ezraîl hate îmanê di gel hemî temsîlkarên nerindîyê
 Dujminîyên xwe binax kirin
 Ji bo carekê hatin wîjdan hemû
 Bûne murîdên pêxemberê hezkirinê.

Bila şev li dû şevan bidome mîvantîya te
 Bila roj rîya xwe şaş bike bimîne li paş çîyayê qaf
 Lez û beza xwe ji bîr bike zeman

Dema bû sehera sibê
 Bi ramîsanana şîyar bibin ji xew
 Emê bi xunava li ser pelên gulan
 Dev û rûyên xwe bişon

Xatir bixwazin ji hev bi dilên ji kelegirî dagirtî
 Ezê li dû te binêrim bi stûxwarî
 Di paşila min te lepek bihn
 Ji kokê gulîyên te yên bûnayî
 Pê şa bibim heta hevdîtineka din

ENTERNASYONALİZM, PROF. DR. MÜMTAZ SOYSAL VE KOSOVALI MİHONE ABLA

ABDULLAH KAYA

e-mail: kayaabdullah@hotmail.com

Bir gün, soğuk bir Kuzey Avrupa ülkesinin, soğuk bir sonbahar gününde, dilini, hatta ismini dahi bilmediğim, Kosovalı Arnavut Mihone Ablamca, büyük bir yürek sıcaklığıyla karşılanacağım hiç aklıma gelmezdi.

Ve hiç aklıma gelmezdi, bu soğuk Kuzey Arupa ülkesinde, Uluslararası Af Örgütü'nün ikinci başkanlığını, dışişleri bakanlığı ve fakülte dekanlığı yapmış sevgili hocam Mümtaz Soysal'ın soğuk hikayesiyle, Kosovalı Mihone Ablamın sıcacık hikayesinin aynı mekanda buluşup birbirine karışacağı...

Abla diyorum, çünkü sadece onun beni ve yanımdaki Arnavut arkadaşları karşılarkenki güleryüzü ve samimiyeti, onun benim için bu sıfatla anılmasına yetiyordu. Ve Mihone Ablamın hikayesini öğrendikçe, benim için, onun bu sıfatla anılmasının gerekçeleri artıyordu.

Mihone Ablamın evine vardığımızda yalnızca o evdeydi. Adının Mihone olduğunu orda öğrenmiştim. Eşi işte, çocukları okuldaydı. Mihone Abla'nın güleryüzü ve sıcaklığı bizi rahatlatmıştı hemen. Zira Arnavut arkadaşlarımın da öyle büyük bir samimiyeti yoktu önce-

sinden, Mihone Ablayla ve ailesiyle.

Akşam eşi ve çocukları da bizi aynı misafirperverlikle karşılıyorlar.

Mihone Abla, 1992 yılında gelmiş İskandinavya'ya. Yani kendi ülkesinde savaş varken. Kocasını savaşa gidiyor, o da çocuklarıyla İskandinavya'ya. Mihone Abla, o andan itibaren kendisini mülteci probleminin içinde buluyor. Ama o boş durmuyor. Bir yandan savaşan halkına yardım toplayıp gönderiyor, bir yandan mültecilikle uğraşiyor. İkişisiyle de başa çıkıyor. Kocasını üç yıl aradan sonra gelebiliyor İskandinavya'ya. Savaş ve mültecilik bitiyor. Ama tabii başkaları için bitmiyor bu sorunlar. Mihone Abla da, başkalarının sorunlarını görmezden gelecek kadar bencil değil. O yine mültecilerle ilgileniyor, kaçak duruma düşenleri evinde barındırıyor. İhbarcılık gibi olmasın ama, biz ona misafir olduğumuzda da evinde bir mülteciyi saklıyordu Mihone Abla. Bugün de Mihone Abla ülkesindeki savaş mağdurlarına tıbbi cihazlar ve tekerlekli sandalyeler sağlayıp gönderiyor.

Benim Kürt olduğumu öğrenince, biliyor musun? diyor, ben çocuklarının okulda Kürt çocuklarla kavga etmelerinden korkuyorum ve onları sürekli tembih ediyorum, Kürt çocuklarla kavga etmemeleri için...

Mihone Abla

lanları. Hatta herkesin kendisi gibi acı çekmesi gerektiine inananları... Ya da benzer bir biçimde kendi milletinin acılarından milliyetçiliğin bataklığına saplananları.

Akşam sohbet oldukça koyulaşiyor.

Biraz sonra, Kosova savaşı sırasında Türkiye de çalışan Arnavut arkadaşlardan biri, Türkiye deki çalışmalarını anlatıyor.

Böyle bir tepki beklemiyor olmanın şaşkınlığıyla sağ olun diyebiliyorum ancak. O devam ediyor: Ben çocuklarımın acı çeken bir halkın çocuklarıyla kavgaya etmesini istemem, biz de çok acı çektik, ben Kürtleri çok iyi anlıyorum. Onların nasıl yollara düşürülüp perişan edildiklerini de gördüm

Yine sağ olun diyorum.

Mihone Abla her şeyi çok iyi biliyor. Ve ekliyor: Kürtlerin kazanması birlik-teliklerini sağlamaktan geçiyor. Başarmanın bir başka yolu yok...

Mihone Abla bir yurtsever ve anlıyorum ki Mihone Abla kendi halkının acılarından, yaşadığı pratikten enternasyonalizmi yakalamıştı. Kendi halkının acılarından yola çıkarak bir başka halkın acılarını anlamıştı. Yani kendi pratiğinde, yurtseverlikten yola çıkıp enternasyonalizmi yakalamıştı. Oysa ne çok insan, kendi bireysel acılarından kendisini kurtarır ama, egoizmin bataklığına saplanır. Çevremizde çokça görürüz bunları. Hani şu zamanda ben de çektim bu acıları, onlarda çeksinler diyerek başkalarının da kendisi gibi acı çekmesine kayıtsız ka-

Böylece Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesinden sevgili hocam Prof. Dr. Mümtaz Soysal ile Kosovalı Mihone Ablamın hikayeleri yan yana gelmiş oluyor. Arkadaşım anlatıyor:

Türkiyede, yaşayan Arnavutlardan bir komite kurduk ve zamanın Dışişleri Bakanı Mümtaz Soysal'ın yanına gittik. Mümtaz Soysal bizi kabul etti ve büyük bir yakınlık gösterdi. Çalışmalarımızı anlattığımızda, bizi takdir ettiğini söyledi. Biz de Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanının gösterdiği yakınlıktan, resmi düzeyde talep ettiğimiz desteği alabileceğimizi içimizden geçirmeye başlamıştık. Ama sonunda işin rengi değişti

Arkadaşım burda duruyor. Yüz ifadesinden insan kolaylıkla şaşkırtıcı bir şey olduğunu anlayabiliyor. Ben "ne oldu?" diyerek devam etmesini istiyorum. Devam ediyor arkadaşım:

Mümtaz Soysal bize "bakın çocuklar, biliyorsunuz bizim Kürt sorunu diye bir sorunumuz var. Kürtler de sizin istediğiniz hakların aynısını istiyorlar. Sizi resmi düzeyde destekleyip aynı hakları onlara vermemek, bizi ulusla-

rarası platformlarda zor duruma düşürür. Onun için biz sizi gayriresmi olarak destekleyeceğiz” dedi.

Bütün komite üyeleri başlarından kaynar sular dökülmüşe dönüyorlar. Çünkü Mümtaz Soysal'ın Dışişleri Bakanından öte bir anayasa hukuku profesörü olduğunu biliyorlar. Bir hukukçu hem de profesör bir hukukçu, onlara, bir halkın haklarının uluslararası platformlarda gündeme gelmemesi için gizli , ahbab çavuş tarzında bir destek vaad ediyordu. Komite bir daha uğramıyor Mümtaz Soysal'ın yanına. Hem onun vereceği desteğin biçiminden hoşlanmıyorlar, hem de kendi halklarına sunulacak bir desteği, bir başka halka yapılacak haksızlık üstüne inşa etmek istemiyorlar.

Arkadaşım Türkiye Cumhuriyetinde böyle şeylerin normal olduğunu biliyor, onun şaşırdığı şey, bunu bir anayasa hukuku profesörünün yapması. Bense hiç şaşırmıyorum.

Şaşırmıyorum, çünkü benim öğrencilik yıllarımda Fransa'da görülen Ermenilerle ilgili davada Türkiyenin ayuktatlığını yapan sevgili hocam Mümtaz Soysal'ın, hakimın “Türkiyede Kürt varmı” sorusu üzerine Kürt yok, ama Kürtçe diye bir dil var (nasıl oluyor bende arkadaşım gibi şaşırmıştım daha önce.

Şaşırmıştım, çünkü Mümtaz Soysal 1980' li yıllarda Siyasal Bilgiler Fakültesinin efsane hocalarındandı. Onun, o zamanlarda yasaklı olan Anayasaya Giriş kitabı elden ele dolaşır, herkes fotokopi çektirirdi. Çünkü, Marksizmi, yani enternasyonalizmi, yani diyalektiği en iyi anlatan kitap olduğuna inanılırdı. O hepimizin gözünde kararlı bir demokrat, kararlı bir enternasyonalistti. O bir efsaneydi. Onun deyim

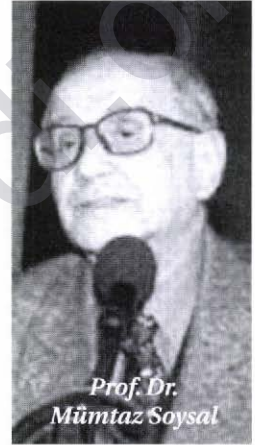
yerindeyse apayrı bir havası vardı Siyasalın koridorlarında. Örencileriyle ilişkileri diğer hocalarinkine benze mezdi. Kendisi de, dersleri de oldukça soğuktu. Ama olsun o büyük bir enternasyonalistti, varsın olsun biz onda bir hoca sıcaklığı bulmayalım. Hatta onun bu hali, benim gibi kırsal kesimden gelenlerde adeta gerçek profesör böyle oluyor demekki düşüncesinin oluşmasına bile neden oluyordu.

Hatta öğrenciler arasında, askeri darbenin ona dokunmamasının nedeninin onun konusunda çok yetkin olması gibi bir kanaat vardı.

Ama şimdi bu müthiş bilim adamının, mahkemede hakimın gözleminin içine baktığı bir fotoğrafı vardı elimdeki gazetede. Fotoğrafın altındaki yazıda da hakime söyledikleri. Türkiye de Kürt yok, ama Kürtçe diye bir dil var

Ne diyeceğimi bilememiştim sevgili hocam! Acaba o cümleyi sarf ederken, hukukçuluğunuzu aklınıza getirip hak ,bilim adamlığınızı aklınıza getirip bilim namusu kavramlarını hiç düşündünüz mü?

Derken bir fincan Türk kahvesi indiriyor önüme Mihone Abla. Babam çok güzel Türk kahvesi yapardı. Ondan öğrendim ve güzel kahve yaptığımı söylerler. diyor. Kahve gerçekten çok güzel. Sonra Kosova da yerleşik Türkler ile Arnavutların ilişkisinden bahsediyorlar. Osmanlı oralarda çok olumlu bir imaj bırakmasa da, Osmanlı çekildikten sonra onlar bölgede kalan

Prof. Dr.
Mümtaz Soysal

Türklere dostça davranmışlar, kardeşçe davranmışlar...

Sonra Mümtaz Soysal'ı her televizyonda gördüğümde ya da onun hakkında yazılanları okuduğumda Mihone Ablayı düşündüm.

Mümtaz Soysal benim öğrencisi olduğum yıl kurulan KKTC'nin cumhurbaşkanı ve Türkiyede ki derin devletin başlıca isimlerinden biri olan Rauf Denktaş'ın anayasa danışmanı olmuştu. Sonra bir Tv konuşmasında biz diye diye Kıbrıs hakkında konuşurken gördüm sevgili hocamı. Öyle bir biz diyorduki, insan, onun en başta Kıbrıs'ın güneyindeki Rumlara sonra da bütün diğer halklara büyük bir nefret duyduğunu hissediyordu.

Birkaç gün önce, benim gibi Mümtaz Soysal'ın eski öğrencisi gazeteci Alev Er'in sevgili hocamız üzerine bir yazısını okudum. Meğer çok eskilere dayanıyormuş sevgili hocamızın yıldızlarının dökülmesi.

Sonra 12 Mart oldu, Mümtaz Hoca Anayasaya Giriş adlı kitabında komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle tutuklanıp Ankara Mamak Askeri Cezaevi'ne gönderildi, 6 küsur yıl hapis cezasına çarptırıldı ve yıldızlar dökülmeye başladı.

O sırada İstanbul'un cezaevlerinden birindeydim, dava nedeniyle Ankara'dan bizim cezaevine nakledilenler oldu ve hepimiz sorduk: Mümtaz Hoca ne yapıyor, nasıl, aslanlar gibi değil mi?..

"Hayır", dedi Ankara'dan gelenler. Hiç de bizim umduğumuz gibi 'halkçı' çıkmadı. Acayip snop davranıyor, hepimizi küçümsüyor, nereden düştüm bu ipten kazıktan kurtulmuşların arasına, der gibi davranıyor. Sanki yanlışlıkla içeri alınmış da hatanın düzeltilmesini bekleyen bir İngiliz lordu... di-

yor" yazısında Alev Er.

Bir de şunları söylüyor Alev Er:

Geçenlerde, AKP'nin iktidara gelmesine ilişkin bir değerlendirmesini okudum Mümtaz Soysal'ın. Okuyan okumayan, eğitilmiş eğitimsiz herkese oy hakkı verilirse işte sonuç böyle olur anlamına gelen bir şeyler söylüyordu.

Hocamız aslında bu seçkinci fikriyle her şeyi anlatmış oluyor. Bu düşünceyi biraz açarsanız, yarın başka partilerin iktidara gelmesiyle Kürde, Arapa, Emeniye, Laza, Çerkeze oy hakkı verirseniz böyle olur cümlesine ulaşırsınız.

Yani sevgili hocamız herkese ders verdiği büyük bir teorik enternasyonalist çıkıştan sonra, pratikte kendisini inkar eden sıradan bir milliyetçi olup çıkıyor.

Mümtaz Soysal enternasyonalizmden milliyetçilik batağına düşüyor.

Kosovalı Mihone Ablam yurtseverlikten enternasyonalizme uzanıyor.

Bundan sonrası ne olur? Alev Er den alıntılalım:

Ve Mümtaz Soysal, tam da bu demokrasisi ve cumhuriyet anlayışı nedeniyle, 1983'ten, KKTC'nin bir oldubittiyle kurulduğu günden bu yana da Denktaş'ın anayasadanışmanı. Halkının seçtiği başkan olmaya değil, halkını seçen başkan olmaya hayatını adayan, halkı ondan umudunu kesip başka ülkelere göçtükçe Türkiye'den kendisine biat edecek halk ithal eden Denktaş'ın.

Tabii bilemiyoruz Denktaş ve danışmanı Prof.Dr. Mümtaz Soysal ne zamana kadar kendilerine biat edecek halk bulurlar. Uzun bir zaman olmayaacağı kesin. Sonuçta Denktaş ve danışmanının Kıbrıs Adası'nda yalnız kalacakları kesin. Ama hangisi Robinson, hangisi Cuma olur onu bilemem.

Ama biz, bütün dünyada Mihone Ablalarla çoğalıyoruz...

AVRUPA'DAKİ ORTA ANADOLU'LU KÜRT İŞADAMLARIMIZ

Ülke topraklarından kopmanın üzerinden kesin olmakla birlikte yaklaşık olarak 250-300 yıllık bir süre geçmesine rağmen kendi özünü kaybetmeyen Orta Anadolu'lu Kürtlerin çok değil bundan 30-40 yıl önce yeniden bir göçü yaşadıklarına hepimiz tanık olduk. Son olarak ekonomik, sosyal, siyasal nedenleri olan bu göç dalgası bu kez Kürdistan'dan Orta Anadolu'ya değil de özellikle Orta Anadolu'dan Avrupa'nın çeşitli ülkelerine doğru gerçekleşiyor. Bugün Avrupa'nın he-

men hemen her ülkesinde yoğun bir Orta Anadolu'lu nüfusu görmek olası. Bunların bir çoğu kendi işini kurmakla beraber önemli bir sermaye gücünü oluşturmaktadır.

VEGER dergisi olarak daha önceki sayılarımızda alanlarında başarılı olan müzisyen, sporcu vb. bölge insanlarımıza yer vermiştik. Bundan sonraki sayılarda da sanat, spor, kültür, edebiyat, iş dünyası ve değişik alanlarda başarılı olan insanlarımıza sayfalarımızda yer vermeye devam edeceğiz.

Arkadaşımız Ali Fuat Gürsel Kürt işadamı Yılmaz Dilek ile görüştü...

Göç yollarında başarıyı yakalamak

Bu sayımızın konuğu başarılı bir girişimci olan “Berdil Contact Personen” adlı firmanın sahibi Yılmaz Dilek.

Yılmaz Dilek kendisinin uzunca bir süre demesine karşın yaklaşık 13 yıldır Hollanda’da yaşıyor. Neden Avrupa’ya çıktığını sordüğümüzde; “Yoksul bir aileden geliyorum. Aslında gelme nedenim ekonomik nedenlerden gibi gözükse de daha çok bir arayış olduğunu bugün itibariyle daha iyi analiz edebiliyorum. Bu arayışımın altında atalarımızın yüzyıllarca önce ülkeden kopuş gerçekliğinin yattığına inanıyorum.” diye yanıtıyor.

Yılmaz Dilek, bugün önemli bir sermaye birikimine ulaşmasına rağmen geldiği dönemde her yeni gelenler gibi çok zorluklarla karşılaştığını da ifade ediyor. Dilek aynı zamanda 2001 yılında kurulan KARSAZ’ın ilk kurucu delegelerinden birisi. Günlük olarak yaklaşık 80-100 arası kişiye iş olanağı sunuyor. Evli ve 3 çocuk babası olan Dilek, geleceğe ilişkin olarak, “Kürt sermayesinin gücünü KARSAZ’da birleştirerek salt Kürt pazarında değil, uluslararası pazarda da söz sahibi olması gerekiyor. Bu elbette kolay bir olay değil fakat böyle bir dinamizmimiz var diye düşünüyorum. Ayrıca gelinen sürecin hiç de küçümsememesi gerekiyor, dün böyle bir birlikten böyle bir örgütlülüğün bah-

sedemiyorduk. Bu anlamıyla ulusal demokratik mücadelenin önemini, kazanımlarını görmek gerekiyor.” diyor.

Bu arada Yılmaz Dilek Avrupa’da yaşayan başta Orta Anadolu’lu Kürtler olmak üzere tüm Kürdistanlı anne ve babaları uyararak; “En azından bundan sonra çocuklarımızın buralarda sadece sıradan işgücü olmasın. Bilim ve teknolojideki gelişmeler her geçen gün kalifiye insanı öne çıkarıyor. Bu temelde bizler de çocuklarımıza gerekli hassasiyeti göstermeliyiz. Onların okullarıyla ilgilenerek, ulusal özlerini koruyarak başarılı olmalarını sağlarız. Unutmayalım, onlar geleceğimizdir.” dedi.

Çîroke Torim

- II -

Berhevkar: Şermezarî Gordoxyî
Amadekar: Ali Fikri Bayraklı

Sibe dibe... Padîşah, di camê qesrê xwe re, li kêlekê qesrê xwe mêze dike-nake, şaş dibe .Li kêlekê qesrê xwe, qesreka bi heft qat dibîne û davê xwe jihev dime. Li ser şora xwe dadista, banga torim û dayîka wî dike. Padîşah keçikê xwe dide torim... Keçik dibe bûk, tere malê torim. şev dibe. Torim li ber keçikê postê xwe derdixe... Di bin wî postêde Xortekî keleş derdikeve... Jina torim di heyretan de dime û nizane ku çi bike û çi bê... Keçik him şaş û him jî kêfxweş bibu. Çimkî lawikî pîrr rind bu. Rûyê torim wekî roje dibiriqî... Dest li pe û bi bejn û bal bu. Xortekî keleş û bi şûret bu.

Ji bilî keça Padîşah kesekî di torim di şiklê însanan de nedîtî bu... Dîya torim dizanî bu li ser lawî we poste hêştir heye lê belê tu caran lawe xwe ti şiklê însanan de nedîtî bu... Dîya torim delale xwe bê post pîrr û pîrr meraq dikir û êdî sebra xwe jî nemabu. Rojekê bîryar dide û bi torimê xwe re bê "Lawo! Postî xwe derxe, ez te çarekê bi şiklê însanan bibînim..." lê belê dizanî ku, torimê xwe postî xwe dernaxe. Dayîk difikre û planekê dike... Di dilê xwe da; "Ez bi dizikî li lawê xwe mêze bikim, ma ew nezane ku ez li wî dinêrim..."

Dayîk diçê cem bûkê xwe û bi we re dibê;

"Bûkê! Ez dixwazim lawê xwe bê post bibînim. Alîkarîya min bike. Wextê ku torimê min post xwe derxist, were bi dizikî xeberê bide min û ez torimî xwe bi şiklê wî yî însanan bibînim."

Bûkê difikre û heq dide xwasîya xwe û dibêje; "belê, tamam."

Roj derbas dibin... Rojekê torim ber Jina xwe postê xwe derdixe şora xwesîya xwe te bîra we û bi dizikî tere xwesîya xwe agadar dike... Bi bihistîna vê şorê re dilê dîya torim bi coş û heyecaneka mezin dike kûte kût... Lawî xwe dibîne û şaş û mat di cihê xwe de dimîne... Torim wekî roje dibiriqê ye... Xortekî çelengî bê payan... Sebra xwe namîne û bixwe bixwe dibê; Ez dixwazim lawê xwe di şiklê torimekî de ne, di şiklê însanekî de bibînim. "Êdî dayîk bê sebr dime û dikeve hindirê oda lawî xwe û dixwaze postî wî bavêje nava agir... Li wê gavê torim dike qîje qîj û bi dîya xwere dibê; "Dayê, ez bi heyranê, postî min mavêje agir tu ya bi sedema min bî..."

Dayîk guh nade lawê xwe û postî lawî xwe davêje nava agir. Piştî ki post kete nava agir, lawik dibe duman û di pencerê ra derdikeve diçe... Kesek nizane torim çima bû û çawa bû duman. Kesek jî nizane torim li ku derê ye... Lawik bi şevan te mal wexta ku şev dibê wekî dumanek di pencerê re dikeve hindirê malê û li mal radikeve... Berî ku roj helat dîsan di pencerê ra dîsan mîna dumanekî derdikeve tere...

Rojekê bûk û xwasî bi şeyên herî herî ve diçerînin. Şe yê herî textek bu û li ser wî textî jî hemî wek mix û mil bun. Wexta ku şe kete nav herî, heriyê bihevda niskuuyî jihev dikir û hemî qîrêj û gemar ji nav derdixist. Piştî we herî dihate şûştin û li ber rojê dihate rêxistin ku ma paqij û ziwa be...

Dayîka torim û jina wî jî karî xwe temam dikin. Lê belê şe yê herîye jî dikin pencereya ku torim tê re dikeve mal... şe di wir de ji bîr dikin...

şev dibe... Mîna her şevêkê torim te mal û dîsa mîna her şevêkê di pencerê re derbas dibe û mil û mixên di şe de torim birîndar dikin. Bi qîje qîja torim re dê û jina wî diçin ber pencerê û torim birîndar dibînin... Torim bi wan ra dibê: "wê xwîna min rijand û hun êdî min nabînin."

Jin û dîya wî hêstiran dibarînin û li ber torim digêrin û pê re dibêje: "Em te çawan dikarin bibînin û çawan jivî halî xilas dikin... Bêje me ku da em jî li çareyekê bigerin, bo xatirî xwedê bêje me."

Torim bi Jina xwe re dibêje: "Jina min, ronîya herdû çavên min, ger ti dixwazî çareka din bibîni û min jivî halî xilas bikî, şiveka xwe ya hêsîni heyne destê xwe û çarixên hesinî di lingên xwe ke û bi vî awayî gund bi gund li min bigere... Şiv û çarixên te li kê derê ketin, bizane ku ez li wirim..."

Piştî vê gotine kes torim nabîne...

Ji çuyîna torim şunda, Jina wî wekî gotinên wî dike... Şiveka hesinî dike dest xwe û çarixên hesinî dike lingên xwe û dikeve rê... Jin dibe gerrokek, gund bi gund li mêrikê xwe digere... Gelek wext derbas dibe...

Rojek ji rojan jinik ji gundekî derbas dibe... wext dibore dibe şev. Şikeftêkê dibîne û dibê: "Vê şevê ez li vir bimînim û dikeve şikeftê lê bi tîrsekê... Guh dide ku ji şikeftê dengêkî bi tîrs teye.

Têdige ku ew denge herçekîye... Gelek ditirse... Lê vê yekê jî dizane ku pêwîste vê şevê li vir derbaske. Bi dizikî herçe hêdî hêdî tere di koşeyekî şikeftê de xwe bi cih dike. Herç jine nabîne. Jin mêze dike ku li dor herçe çêleyên herçe jî hene. Guh dide wan, dibîne ku herç ji çêleyên xwe re dibêje: "Zaroyên mino! Li gundekî nexweşek heye û birina wî jî kûre, ji ber kûlên xwe nala nala. Dermanê derdî wî di dûwînê (yag) wede ye. Însan bizanin we ser jê dikin û dûwînê we di bir'eena wî bidin, birîna wî mirovî di sê çar rojanda xweş dibe. Lê însan vê yekê nizanin."

Wextê ku jin ji herçê van gotinan dibihîse pîr û pîr şad dibe. Çimkî têdige ku ew mirovî birîndar merê wê ye...

Jin planekê dike û dipe ku herç rakevin. Wextê ku herç radikevin bi dizikî û bi tîrs giran giran tere, nêzikî çêleyeka herçêdibe û çêleke herçêdike hembêza xwe û dîrevîne. Ji şikeftê derdikeve û tere...

Bi çêleyê ve gelek deveran derbas dike û piştî wexte kê çêleyê serjê dike mîna ku herçe gotî dûwînê herçe heydine û berbî gundê ku mêrê xwe lê dimîne diçe... tere, piştî demekê dige wî gundî û mêze dike ku çarixên xwe yên hesinî û şiva xwe ya hesinî kevn û teva buye... Bi ser vêda sedî sed bewar dibe ku mêre xwe yî li vî gundî ye... Wextê dikeve nava gund, dibêje: "Ez hekimim, min bihîst ku divî gundî de nexwesekî bêçare heye, ez hatim wî nexweşî rind bikim. "Gundî jine dibin cem nexweş... Li nêzikî male dengên nala nala torim dibihîsin. Dikevin hindire male. Wextê jin mêrî xwe dibîne çavên xwe tijî dibe û hêstir ji çavên we tene xwar... Lê torim jinê xwe nasnake. Jin nêzî mêrî xwe dibe û dibêje: "Lo birîndaro! Bêje min çi ye derdê te ku ji derdê tere bibim derman." Torim bi çavên westîya-yî li jinike mêze dike û dibêje: "Jinê! Tu

yê çi bikî derdî min? çi hekîm û sîhîrbaz hatin nezanîn ku derdê min çiye, tu yî bizanî?”

Jin dibê; “Bihêle ez jî li birîna te mêze bikim, tişte kî tu wenda bikî tune ye di vê de.” Piştî vê gotine jina torim dihele ku li birîna wî mêze bike. Jin li birîne mêze dike û dibê; “Ez dermanê derdî te dizanim, dermanê te dûwîne çêleya herçê ye.” Jin dûwîne herçe di birîna torim dide. Ew têdayîna dûwîne herçe sê- çar rojan dom dike... Jin bi torim re dibêje; “Mero! Birîndaro! Ez dizanim ku te ji bo çi welatê xwe hêlaya û hatiyî vî welatî. Wextê birîna te rind bu here welatî xwe.”

Torim bersive dide û dibêje; “Erê... eze herim û bi dizikî li halê malê xwe mêze bikim ger çira malê min vênakeve û halê malê min jî vemirîbe û jina min jî kincên dirrî li xwe kirîbin, eze wê wextê di malê xwe kevim. Lê belê hemî tişt li dijî van gotinên min be, ez nakevim male xwe.” Li wî zemanî merîvek ji malê xwe dûr keve û here welate yan jî cihekî dûr, ger çi agahî jî ji wî nehatin, jî wê şunda mirov dîsa vegere malê xwe, wî yê bi dizikî li malê xwe mêze bikira, ger jina wî kincên nû li xwe kirîbin manaya we; Jina wî mîrikî din kiriye, bi gotineka din bi yekî din re zewicîye... Ger jina wî kincên kevin û dirrî li xwe kirîbin û çira malê wî jî naye mana ya we jî; Jina wî hêg jî li benda wî ye û tu kesên din re jî nezew icîye...

Di sê- çar rojanda birîna torim rind dibê. Jinik bi torim re dibêje; “Mero! De bi xatirê te. Min tu rind kirî, êdî ezê herim.”

Torim dibê; “Na, Pêwîste ku ez heqî te bidim te. Lê tu tiştê min nîye.”

Jin dibê; “Ger tu dixwazî heqî min bidî min, ka gustilkê di tilîyê xwe de bide min.”

Torim gustilîya xwe derdixe û dide jine. Jin dibê; “Bi xatirê te û xwede her bi

te raba.” û dikeve rê... Ji ber torim dige malê xwe. Mîna ku torim pêra gotî çira malê xwe vedimirîne û argûne xwe vênaxwe û kincên kevin û dirrî jî li xwe dike û di malê xwe de rudine. Torim rind û bi hêz dibê û ber bi gund û malê xwe dikeve rê. Ji deşt û çîyan, jî gund û bajarê derbas dibê û dawîye dige gundê xwe. Bi dizikî nêzî malê xwe dibê û li halê malê xwe mêze dike ku her tiştêk mîna ku ew dixwazeye. Yanî çira male naye, argûn vemirîye û jina xwe jî bi kincên dirrî û kevine. Torim bi vê yekê pîrr kêfxweş dibê... Ewqas kêfxweş dibê ku jî kêfxweşîyê ji çavên wî hêstir dibarin. Tere ber derîyê malê xwe û li derî di xe. Wextê ku jinik dengê derî dibihîse, dizane ku ew li derî dixê kî ye... Jin derî vedike û nake hêstir ji çavên dibare û xwe davêje hembêza merî xwe. Jinik bi merî xwe re dibê; “Merî miro! Wexta şeyî herî di tere çu, birineka mezin li te peyda bu, ew birina te ke rind kir?”

Merik dibê; “Jineka hekîm ez rind kirim.”

Jinik kelegirî bu û li merî xwe mêze kir û bi dengê ketî got; “Ew jina hekîm ez bum.”

Torim di cîh xwe da şaş û mat dimine û dibê; “çî?... te got çî?”

Jinik gotinên xwe dubare dike; “ew ez bum.”

Torim dibêje; “Ez bawer nakim ku ew hekîma tu buy. Mine tu nas bikira. Ez çîng bawer bim ku ew hekîma tuyî?”

Jinik tilîya xwe ya bi gustilk berjor dike û dibê; “Ger tu bawer nakî, aha heqê ku te dayî min. Ger ew jina ne ez bim, gustilîya te di pêçîya min de çi digere? Merî minî nebawero!”

Torim bi van gotinên jinê xwe şaş û mat dibê û nizane ku çi bike û çi bê.

çîroka me çu qatê
Rêhmêt li vê civate

NEWROZ (KAWA-DEHAK) SÖYLENCESİ KIYAMET VE KURTARICI/MEHDİ KONUSU İLE İLGİLİ BİR KEHANET Mİ?

RAFET KILIÇALP

Araştırmacı yazar Cemşid Bender Newroz söylencesi konusunda “Demirci Kawa olayı Kürtlerin tarihinde yaşanmıştır” deyip olayın tarihini de MÖ. 21 Mart 612 olarak vermektedir. (bkz. Kürt Tarihi ve Uygarlığı, Cemşid Bender, Kaynak Yay., İst., 1991)

Bir diğer Kürt araştırmacı olan Gürdal Aksoy ise “Kanımca Kawa Ahemenidlerin en popüler kralı olan Kurash-2 Çin mitolojik bir karaktere dönüşmüş hali olsa gerek” deyip C. Bender gibi Newroz söylencesine konu olan olayın tarihte yaşanmış olduğunu iddia etmektedir. [Bkz. (Bir Söylence Bir Tarih) Newroz, Gürdal Aksoy, Yurt Yay., ank, 1999]

Her iki görüşe de katılmıyorum. Çünkü Newroz söylencesi tarihte gerçekleşmiş bir olay değil, mitolojik ve dinsel inançlara göre gelecekte/kıyamet vakti yeryüzünün savaş ve zulümle dolduğu; büyük sorunlar-sıkıntılar içinde olduğu felaket dolu bir ortamda ortaya çıkıp insanlığa barış, adalet, bolluk-bereket, refah, huzur ve hakiki dini, kısacası “kurtuluşu” getireceği düşünülen ıslahatçı-kurtarıcı kahramanın (Mehdi, Mesih) Kürt halkının içinden çıkacağına ilişkin gizli bir inancı dile geti-

ren bir söylence (olsa gerek)dir.

Mitolojilerde, dinlerde, hatta perimasa da denilen ‘olağanüstü konulu halk masalları’nda alegori denen ve fikirlerin, konuların açık-anlaşılır bir dille değil, semboller aracılığıyla kapalı bir şekilde anlatılmasına dayanan bir anlatım şekli kullanılır.

Semboller mitoloji ve dinlerin sırlarını, gizli inançlarını, temel/önemli bilgilerini taşır. Sembollerin gizli anlam ve yorumlarını bilmeyen kişiler anlatılmakta olan hikayenin içine nakşedilmiş iç hikayeyi (ASIL Hikaye) bil(e)mez.

Bu yüzden her ne kadar görünüşte Kawa-Dehak söylencesi geçmiş bir zamanda yaşanmış bir olay gibi anlatılsada, söylencede anlatılan olaylar, kullanılan semboller deşifre edilip mitolojideki kimi diğer inançlarla (örn. gelecekte Dehak ile tekrar bir mücadeleden yaşanacağı) birlikte değerlendirildiğinde aslında söylencenin kıyamette yaşanacağına inanılan olayları anlattığı görülecektir.

Newroz söylencesinin değişik varyantları vardır. Şerefhan, Firdevsi ve İslam tarihçileri olan Mesudi, Biruni ve Taberi bu varyantları aktarmışlardır.

Şerefhan 1597 yılında yazdığı Şerefname (Kürt Tarihi) adlı kitapta newrozu şöyle aktarıyor: Dehak, tüm dünyaya hükmeden, zalim, Allah’tan kork-

maz, merhametsiz-zorba bir hükümdardır. Allah onu, iki omuzunda ejderha veya yılan başına benzer iki kemik çıkarmak suretiyle cezalandırır. Şeytan Dahhak'a ağırlarının dinmesi için insan beyninin yaralarına sürülmesi gerektiğini söyler. Dehak hergün iki genci öldürterek beynini yaralarına sürerek rahatlar. Gençleri öldüren cellat hergün bir genci öldürür, diğerini serbest bırakır. Serbest bıraktığı gencin yerine bir kuzu öldürür ve bıraktığı gence 'dağa, şehir dışına git' der. Dağdaki insanlar çoğalır, ve bu genç insanlara Kürt adı verilir. (Şerefname (Kürt-Tarihi); Şerephan, çev. M. E. Bozarlan, hasat yay. ist. 1990. Söylenceyi ben özetledim, RK)

Firdevsi'nin yazdığı Şahname'de Şerefnameden farklı olarak Demirci Kawa'dan bahsedilir. Şahname'ye göre şeytan aşçı kılığında Dehak'ın yanında çalışır ve Dehak'ın omuzunu öper. Öptüğü yerlerden iki tane kara yılan çıkar. Şeytan bu seferde doktor kılığında Dehak'a gelip 'eğer yılanlara insan beyni yedirirsen iyileşirsin' der. Hergün iki genç öldürülür, beyni yılanlara yedirilir. Kermayil ve Armayil adli aşçılar bir genci öldürmeyip gizlice serbest bırakır, yerine koyun keserler. Bu gençler çoğalır Kürt halkını meydana getirirler. On sekiz oğlu öldürülen demirci Kawa önderliğinde halk ayaklanır, Dehak yönetimine son verir. Dehak'ın yerine Kawa'nın önerisiyle Feridun yönetime getirilir. (Aktaran: Dr. Cemşid Bender. Ben özetleyerek yazdım, RK)

Zalim kral Dehak Çin prototipi Zerdüştlüğün kutsal kitabı Avesta'da üç başlı, üç ağızlı, "şeytanın yalancısı", "dindarlığın özünü öldürmek için ortaya çıkan" bir ejderhadır. [bkz, Avesta (Bölümler), Korayay, Çev. Eshat Ayata, ist, 1998]. Dehak'ın Zerdüş mitoloji-

sinde ejderha olarak aktarılması ejderha konusunu incelememizi gerektirir.

Mitolojilerde kahramanların hasmı-düşmanı ejderha veya yilandır. Ejderha veya yılan çoğunlukla "suların bekçileridir". ". . . ejderha mitolojide genellikle karanlığı, kuraklığı, kötülüğü, zorbalığı, kişi, soğuğu, ve cehaleti simgeler". (Bkz. Bir Söylence Bir Tarih Newroz, Gürdal Aksoy, Yurt Yay. 1998, Ank.)

Ejderha ". . . pek çok mitolojide suların, diğer anlamda bereketin koruyuculuğunu yapan yaratıklar olarak nitelendirilmiştir. O/(ejderha) gerçekten gizli bir hazineye ulaşabilmek için yok edilmesi gereken bir yaratıktır. . . bize kötülüğün ve şeytani eğilimlerin bir sembolü gibi gelir"(Bkz. Semboller ve Yorumları, Necmettin Ersoy, ist, 2000)

Kimi masal ve mitolojilerin önemli konularından biri bir ülkeye gelen suyun kesilmesi ve bir kahramanın ortaya çıkıp kuraklığa son vermek amacıyla ejderhayı veya yılanı öldürmesidir. Ejderhanın suyu bırakmak için hergün insan kurban istemesi konusunun -ki bu konu Dehak'ın hergün iki Kürt gencinin beynini yılanlarına yedirmesi konusu ile ilgisi vardır, bu konuyu kurban konusu ile ilgili başka bir yazıda açıklamaya çalışacağım-Dehak ile ilişkisi vardır.

Su sembolü bilgiyi(1), bolluk-bereketi, arınma/temizlenmeyi, yeniden dirilmeyi/yenilenmeyi simgeler. Mitoloji ve dinlerin en önemli sembollerinden biri su'dur. Su sembolünün ab-i hayat (hayat suyu), iksir, nektar gibi sembollerle de ilgisi vardır ve mitolojik inançlarda bu sıvıların-içeceklerin ölümsüzlük verdiğine inanılır. Yılanın öldüren, yok eden zehirinin panzehiri/ilacı su'dur.

Su simgesi kıyamet konusu ile ilgili,

çok önemli bir semboldür. Kıyamet sandığı gibi dünyanın, evrenin yok olmasını değil, var olan sosyal, dinsel, ideolojik ve kültürel alanlarda büyük/önemli değişmelerin yaşanacağı bir değişimi anlatır. Bu anlamda kıyamet, sayın Prf. Dr. Yaşar Nuri Öztürk'ün deyimiyle devrim demektir. Kimi dini inançlarda yer alan "kurtuluş... bilginin elde edilmesi"dir. biçiminde ki görüş ile su: bilgi özdeşliğini hatırladığımızda aşağıdaki alıntılar ayrı bir anlam kazanmaktadır:

1- "Şunu da söyle: Bir sabah suyunuz çekiliverirse, kim getirecek fışkırıp akan bir su size?". (Mülk suresi. 67:30).

Kuran'da Mülk suresinin 25. ayetinde kıyametin zamanı hakkında soruya cevap olarak yüzeysel (kapalı ve kısa) cevaplar veriliyor ve surenin son ayetinde (30. ayet) mitolojilerin en önemli simgelerinden biri olan su sembolü kullanılarak üstü kapalı da olsa "ne zaman suya (ilahi bilgiye, berekete, arınmaya) kavuşmaya başlarsanız o zaman kıyamet kopmuş demektir" biçiminde bir ima/dolaylı anlatım şekli kullanılmıştır. Mülk suresindeki son ayette (mitolojik inançlara göre ejderhanın, ama dini inançlara göre ise, RK) 'Deccalin koruyup insanların ulaşmasını engellediği suya ne zaman ulaşırsanız o zaman kurtulursunuz' biçiminde bir ima vardır bence. Kur'anda ateş cehennem, su ise cennetin en önemli sembolleridir. "Haksızlığa sapanlar... eğer doğru yolda yürüselerdi, onları bol bir su ile su varırdık"(Cin suresi. 72:15-16).

2- "... denizin dibi nasıl onu örten sularla dolu ise/yeryüzü de Rab bilgisi ile öyle dolu olacak"(Tevrat, isaya, 11:9). Tevrat'ın "Mesihin zamanları" adlı bu bölümünde kıyamet zamanı anlatılırken su sembolü kullanılarak

kurtarıcı Mesihin zamanında kutsal-gizli bilginin ve bolluk-bereketin tüm dünyaya yayılacağı dolaylı yollardan da olsa anlatılmış. Hz. Muhammedin kıyamet alametlerinden biri olarak bildirdiği Fırat nehrinin altından altın bir dağın çıkacağı hadisi dolaylı yollardan da olsa kıyamet vakti gerçekleşeceğine inanılan ilk aydınlanmanın/bilinçlenmenin Kürdistan da başlayacağını ima etmektedir bence.

Mitolojik ve dinsel inançlarda Tanrının bulunduğu mekan olarak kabul edilen göğe çıkış araçları merdiven, köprü, ip, ağaç, bulut, dağ, araba, örtü, kuş, veya herhangi bir binek hayvanıdır. (Hz. Muhammedin miraca çıkarken Burak adlı at ile eşek arası bir hayvana binerek göğe çıktığı şeklindeki inancı hatırlayın). Bu tür inançlarda göğe çıkış sebepleri:1- "ilahi alemde yeryüzündeki bir soruna çözüm bulma arzusudur". 2- ilahi alemleri tanıma ya da çeşitli ilahi sırları ve hikmetleri kavrayabilme merakıdır". 3- "ilahi öğretileri almaktır"(Bkz. Dinlerde Yükseliş Motifleri, S. Gündüz, Y. İnal, E. SARIKÇIOĞLU, Vadi yay, Ank, 1996)

Kıyamet vakti ilk aydınlanmanın Kürdistan'da gerçekleşeceği şeklinde ki kehanet/gizli inanç, Zebur'da yer alan ve beklenen kurtarıcının/Mesihin Fırat kıyısından/Kürdistan'dan çıkacağı şeklindeki ima ile uyum içerisindedir. Tevrat ve incilde Kurtarıcı-Mesih için kullanılan sembollerden biri fidan/filiz'dir. Zeburda filizin Fırat kıyısında çıkacağı söylenerek mesihin Kürdistan'dan çıkacağı ima edilmiştir bence. (Bkz, Zebur Mezmur 80(79):8-11)

Kıyamette ortaya çıkacağına inanılan ve müslümanların Mehdi, Yahudi ve Hıristiyanların Mesih dedikleri kurtarıcının Kürtlerin içinden çıkacağına ilişkin gizli inanç sadece Zeburda de-

gil, Meme Alan/Mem u Zin Destanında, Ferhat ile Şirin aşk hikayesinde, Kürtlerin cinlerden türediğine veya cinlerin TUTSAK ETTİĞİ BİR TOPLULUĞUN ASLINDAN GELDİĞİNE İLİŞKİN EFSANELERDE, Hz. Muhammedin kıyamet ile ilgili hadislerinde açık bir şekilde olmasa da vardır.

Kurtarıcının kıyamette karşısına çıkıp kendisine karşı mücadele ettikten sonra onu yenip öldüreceği düşünülen Deccal denen karakterin kim ya da ne olduğu tam olarak belli değildir. Kimi araştırmacılar tek bir kişi derken, kimileri doğaüstü bir varlık, kimileri fikri/ideolojik bir din karşıtı akım olarak tarif etmişlerdir.

Deccal incilin Vahiy (:esinleme) adlı bölümünde Büyük ejderha, iblis, şeytan ve tüm dünyayı saptıran eski YILAN olarak geçmektedir. (bkz. İncil, Vahiy. 12:9). Deccal açık bir şekilde olmasa da dolaylı olarak KUR'AN-I KERİMİN KURTARICIYA SESLENDİĞİNİ düşündüğüm MÜDDESİR SURESİNDE geçmektedir bence. Surenin ilk başlarında 'gizlenme artık kalk (halkını ve tüm insanlığı, RK) uyar' biçiminde seslenmekte ve Deccali kastederek onunla mücadeleyi bana bırak demektedir. Allah Deccale gözdoyurucu oğullar verdim diyerek onun emrine seçkin üstün erkekleri verdiğini söylüyor. Gizli ilimleri öğreten derneklerin hemen hepsi kadınları üye yapmaz. Gizli erkek derneklerine, özellikle de masonik derneklere prensip olarak kadınlar ve zenciler üye olamaz. Kadınlar ve zenciler yakın zamanda çok az da olsa üye olabilmektedirler. Bu yüzden olsa gerek ki oğul kavramı gizli derneklere üye olup gizli ilimleri öğrenen kişi(erkek)dir bence.

Gizli inançlarda baba gizli/mistik ilimleri öğreten kişi(veya varlık,

güç)dir (Babanın gizli ilim öğreticisi/erginleyici, öğretici kişi olduğuna ilişkin bilgi için bkz. Gizli Öğreticilik, Ergün Arikdal, Ruh ve Madde Yay, ist, 1997. Ayrıca bkz. Kahramanın Sonsuz Yolculuğu, Joseph Campbell, Kabalcı yay, ist, 2000). Bence oğul ise gizli ilimleri öğrenen talebe(olsa gerek)dir. Baba gizli ilimleri öğreten güç, kişi, gizli dernek vb. ise, BAKİREDEN DOĞUM babadan ders almadan gerçekleşen ilahi-gizli sırlara ulaşmak, olmaz mı? Eğer iddiam doğru ise Zerdüştlük dahil pekçok inançta (örn. Yahudilik, Hıristiyanlık, Zerdüştlük) yer alan kurtarıcının bakireden doğacağı şeklindeki inanç, kurtarıcının Deccal Çin talebesi olmadan gizli sırlara ulaşacağını ima eder bence. [Ejderhanın/Deccalin süyun (yani gizli bilgilerin) bekçisi olduğu şeklinde ki söylenceler aslında bu gizli bilgileri öğrenen talebeler ile o bilgileri herkese vermeyen sır öğreticisinin/üstadın karşılıklı mücadelesini, birbirleriyle olan ilişkilerini ve gizli eğitimin aşamalarını sembollerle anlatır.]

Surenin devamında (Müddesir suresi) deccale geniş imkanlar (dünyanın yönetimi, gizli sırları korumak ve öğretmek, geniş ekonomik, askeri güç ve imkan, RK) verildiği ama deccalin bunlarla yetinmeyip kendisine verilmiş imkanları daha da artırmasını istediği ve onun anid (yani inatçı) olduğu, dik bir yokuşa sürüleceği söyleniyor. Eger deccal denen varlığın ne ya da kim olduğu bilinse idi konu daha anlaşılır olacaktı. Kehanetlerin doğru olup olmadığı ve deccal denen gücün ne olduğu konusundaki tezlerimi başka bir yazıda aktaracağım. Aşağıda kısaca değineceğim. Şimdilik şunu söyleyeyim deccal denen güç-varlık, gizli ilimler konusunda gizli eğitim veren

dernek, cemiyetler birliği ile bu derneklerin yönetim ve denetiminde olduğu söylenen kuruluşların lakabıdır. Bu derneklerin en ünlüsü masonlardır. Anid Arapça da "Doğru olan bir şeyi doğru olduğunu bildiği halde reddeden veya karşı çıkan kimseye denir" (Bkz. Kur'an Mesajı, Meal-Tefsir, Muhammed Esed, İşaret Yay, ist, 2000). Deccalin doğruyu bildiği halde reddetmesi onun bilgili olduğunu , başka deyişle de baba olduğunu gösterir bence. Deccalin yokuşa/yukarıya tırmandırılacağı, yukarıya çıkarılacağı şeklindeki söz [sa'ud(arapça):yukarı çıkmak, yokuş tırmanmak] ve Kuranda Yecüc-Mecüc denen kavmin kıyamette tepelerden dünyaya saldıracağı şeklinde ki sure ile birlikte değerlendirildiğinde kıyamette dağa çıkılacağı şeklinde ki kehanet, hem zulümden kaçışa, hem de ilahi sırların öğrenileceği aydınlanmaya işarettir bence.

Deccal denen varlığın ne ya da kim(ler) olduğu belli olsa idi bu sorun daha netleşirdi, ama net değil. Mitoloji ve dinlerin deccal hakkında verdikleri üstü kapalı/dolaylı bilgiler bu varlığın pekçok gizli ve açık dernek, cemiyet olduğunu gösteriyor. Bu dernekler herkesin üye olamadığı, çok çok gizli çalışan, hemen her ülkede örgütlü olan, özellikle askeriye, siyaset, felsefe, sanat, ekonomi vb. alanların ünlü ve etkili kişilerinin üye olabildiği söylenen derneklerdir. Uluslararası gizli ve açık çalışan dernekler birliği olduğu söylenen ve benim deccal denen varlık/güç olduğunu iddia ettiğim varlık/güç şu örgütlerden oluşmaktadır bence: Rotary, Lion, Diner, Propepeller, Masonik dernekler, B'nai Brith(Ah-din Kardeşleri, Bilderberg, RT(Round Table), CFR(Counsil of Foreign Relations: Dışilişkiler Konseyi), Trilateral, Ai-

pac (Amerikan-İsrail Halkla ilişkiler Konseyi), BM(Birleşmiş Milletler); IMF; NATO... (bu dernek, kurumlar için bkz. (Dünyayı Kimler Yönetiyor) Gizli Dünya Devleti, Gary Allen, Milli Gazete Yay, 1996).

"Deccalin egemenliği bir ölçüde Kamosa dönüşe denk düşer. Bir yandan, Deccal bir ejder ya da bir şeytan biçiminde canlandırılır, bu da Tanrı ile Ejder arasındaki kavga ile ilgili eski miti anımsatır. Kavga başlangıçta dünyanın Yaratılışından önce olmuştur ve en sonda yeniden olacaktır." (Bkz. Mitle-rin Özellikleri, Mircea Eliade, Om yay, ist, 2001)

Geçmişte özellikle de Dünyanın ya da evrenin yaratılışında iyi bir tanrı ile kötü bir tanrı (dev, ejderha, yılan vb.) arasındaki mücadelenin kıyamette tekrarlanacağı şeklindeki inanç, newroz söylencesinin kimi varyantlarında da mevcuttur. Örneğin İran mitolojisinde/Şahname de geçmişte Dehak ile Feridun arasında gerçekleştiği söylenen mücadelenin kıyamette tekrar gerçekleşeceği inancı vardır.

Zerdüştinin kıyamet ile ilgili inançlarına göre "Dokuz bin yıllık dönemin sonunda kesin bir zafer iyi ile kötü arasındaki savaşa bir son verecektir, bu zaferi de Feridun sağlayacaktır. " (Bkz. Dinler Tarihi Araştırma Yöntemleri, Ugo Bianchi, Geçit yay, Kayseri, 1999).

Şahname'de demirci Kawa dışında Feridun'unda yer aldığı hatırladığımızda kıyamette Dehak ile Feridun arasında tekrar bir mücadelenin yaşanacağını söylenmesi, newroz söylencesinin tarihte gerçekleşmiş bir olay değil, kıyamette gerçekleşeceğine inanılan bir olay olduğunu gösterir bence. Yine Şahname'de ki bir diğer rivayete göre Feridun Dehak'ı öldürememiş,

Dehak Kudüs'e kaçmış. [Aktaran Kürtler (Tarih, Kültür ve Yaşam Mücadelesi), Zuhdi El-Dahoodi, Çev. Nuh Ateş, Deng Yay, İst, 1995]. Şahnamenin Kudüse kaçtığı söylediği Dehak, Yahudilerin Kıyamet ve Mesih ile ilgili kehanetlerinde sözü edilen SEMBOLİK YILAN olarak karşımıza çıkar. (Dehak'ın Zerdüş mitolojisinde "İki Başlı Bir Yılan" olarak tasavvur edildiğini hatırlayın, ayrıca Dehak'ın iki omuzunda yılan çıktığının söylenmesi onu gerçekte yılan olarak kabul edildiğini gösterir bence. Kürt söylencesinde Dehak'ın iki omuzunda iki yılan başı çıktığı şeklinde ki inanç aslında, Dehak'ın köken olarak üç başlı yılan olduğu bilgisini saklamaya hizmet eder. Dehak'ın iki yılan başına kendi başını ekleyeklediğiniz üçüncü baş da yılan başıdır- ortaya üç başlı bir yılan/ejderha çıkar. Bir hadiste Deccalin başının yılan benzediğinin söylenmiş olması aslında deccalin yılan sembolü ile gösterilen kötülük gücü olduğunu gösterir.)

Yahudilerin kıyametle ilgili inançlarına göre Firdevsi'nin Kudüse kaçtığını söylediği Dehak Kudüsten çıkıp dünyayı dolaşacak, gittiği her yerde büyük sorunlar çıkararak dolaşacak ve kıyamete yakın bir zamanda İstanbula gelecektir. İstanbul'un hem kıyametin en önemli alametlerinden olan yecüc-mecüc'lerin yani Türklerin elindeki bir şehir olması hemde Kudüsten önce son uğrayacağı son yer olması bilgisi bizi bu sion yılanının buraya kehanetlere uygun olarak Kürtlere Türkleri kullanarak zulmetmek için mi geleceği ima ediliyor sorusunu akla getiriyor. Kimi Kürt efsaneleri Kürtlerin Tivratta bahsedilen TUTSAK SION KIZI OLDUĞUNU İMA EDİYOR. (Bu konu ayrı bir yazımın konusudur.). (Sembolik sion yılanı için bkz. Sion Liderlerinin Proto-

kolleri, Victor Varsden, Kum Saati yay, ist, 1992, ayrıca bkz. Tarih Boyunca Masonluk, J. M. C:C. Y. Rodriguez, Kayıhan yay, ist, 1999) Bir Ermeni versiyonunda Dehak'ın öldürülmeyip Demavend volkanik dağının altına hapsedildiği ve bininci yılda (milenyum, kıyamet, RK) Sama Keresaspa tarafından ortadan kaldırılacağı söylenir. [Aktaran:Thespiş(Eski Yakındoğuda Ritüel, Mit ve Drama); T. H. Gaster, Kabbacı yay, ist, 2000]. "(Azı Dahaka) zaman zaman galip geldiyse de zamanların sonunda/kıyamette Ahrimanın müttefiki olarak tekrar tehlike olur; sonra (kıyamette) nihai olarak yenilir" (Bkz. Lexikon der Götter und D'monen, Manfred Lurker, Alfred Kröner Verlag, Stuttgart, 1989, Azı Dahaka maddesi)

Taberi Mecusilerin Feridunun Zahhak(Dehak)ı öldürmeyip Dünbavend dağına hapsedtiğine inandığını nakletmiştir. (Aktaran. G. Aksoy) İncilin kıyamet ile ilgili kehanetlerinin yer aldığı vahiy/esinleme adlı bölümünde (Vahiy. 20:2) Ejderhanın iblis, şeytan, yılan olduğu belirtilmiştir. Sonra Vahiy. 20:7-8'de Şeytanın yanı yılanın milenyumda yecüc-mecüc denen kavmi saptırmak üzere serbest bırakılacağı söyleniyor. Milenyumun bin yıl anlamına gelmektedir ve 2001 yılından itibaren başlamıştır. Yecüc-mecüc'lerin Türkler ve onların yönetici kesimi olduğu söylenir.

Hız Muhammedin Kıyamet ile ilgili bir hadisi söyle: "Melahim (kan gövdeyi götüren büyük harbler) üçtür. Bunlardan ikisi geçti. Kalan bir tanesi el Cezire'de Türklerle yapılacak harblerdir. " (Aktaran. Hz. Peygamberin Hadislerinde Türk Varlığı, Pr. Dr. Zekeriyâ Kitapçı, Türk Dünyası Arastırmaları Vakfı yay, İst, 1988. s. 273). Bu hadiste

kıyametle ilgili olarak hem Türklerin hem de Kürdistanın dolayısı ile de Kürtlerin adı geçmektedir. Cezire adı Mardinin Cizre ilçesine Arapların verdiği addır. Ayrıca Cezire adı Mezopotamyanın içinde Musul şehrinin de bulunduğu bölgesinin adıdır. Hem Mardin-Cizre hem de Musul civarları Kürtlerin yoğun yaşadıkları yerlerdir.

Kürtler, Türkler kıyamet, deccal konularının dolaylı yollardan da olsa anıldıkları başka hadislerde vardır. Örneğin Şerefname'de Muhammede giden Türk kafilesinin başında ki Kürt elçi Muhammedin hoşuna gitmez, Muhammed şöyle der: "Yüce Allah bu topluluğu, kendi arasında ittifaka ve birleşmeye muvaffak etmesin; yoksa birleştikleri taktirde, onların eliyle dünya yok olur." Bu hadiste Türklerin ve Kürtlerin birarada zikredilmiş olması bence çok anlamlı. Türklerin yecüc-mecüc denen bozguncu-barbar kavim olduğuna ilişkin inanç ile pek çok efsane/destan, hadisin kıyamet öncesinin zulmedilecek mazlum halkı olduğunu ima ettiği Kürt halkının birlikte anılması dikkati çekiyor.

Gog-Magog ismi yecüc-mecüc adının yahudilerin dili olan ibranicede ki adıdır. Yahudilerin kıyamet ile ilgili kehanetlerini yorumlayan kimi araştırmacılara göre Gog yani yecüc eskiden Batı Anadolu'da yaşamış Lidyalıların kralı idi. Anadolu, mehdi, mesih ile ilgili kehanetlerde önemli bir yere sahiptir. Hz, Muhammedin mehdi ile ilgili hadislerinde, kıyamette Fırat nehrinin altından altın bir dağın çıkacağı, İstanbulun Mehdi tarafından manen fethedileceği, Mehдинin ortaya çıkarırken yanında taşıyacağı söylenen Ukab adlı Siyah sancağı, kılıcı, gömleği gibi kutsal emanetlerin istanbulda ki Topkapı sarayında olması, Türklerle kıya-

mette kutsal savaş [Kital'ut- Türk: Türklerle öldürüşmek] gibi kimi durumlar/kehanetler hep Anadoluyu işaret ediyor.

Pr:Dr. Ekrem Sarıkçıoğlu şöyle söylüyor: "Mehdinin Şam'da isa (A:S) ile buluşacağı, Süfyani (Emeviler) ile Hicaz bölgesinde harpler edeceği ve İstanbulu fetih edeceği rivayetleri gözönüne alınırsa, mehдинin faaliyet sahasının Arabistan ve Anadolu olacağı açıktır". (Bkz. Dinlerde Mehdi Tasavvurları, Pr. Dr, Ekrem SARIKÇIOĞLU; Sidre yay, Samsun, 1997) Yahudilerin kıyametle ilgili bir kehanetine/inanışına göre Kudüsten İspanya üzeri dünyayı dolaşmaya çıkacağı ileri sürülen ve sembolik sion yılanı denen yılanın gittiği her yerde büyük sıkıntılar, ihtilaller çıkararak dünyayı dolaşacağı ve kıyamet öncesinde Kudüs'ten önce en son İstanbulu uğrayacağı söylenir. Kimi kaynaklar bu sembolik yılanın başının sion ileri gelenlerini, gövdesinin ise Yahudileri sembolize ettiğini iddia ediyor. Bu yılan bence Şahnamede Firdevsi'nin 'Feridun onu öldüremedi kudüse kaçtı' dediği gerçekte üç başlı yılan olan Azi Dahaka(Kürt mitolojisinde Dehak)dır. (Deccalin İncilde yılan, ejderha olarak geçtiğini ve Azi Dahakada ki azinin ejder/yılan anlamına geldiğini hatırlayın. (3)

Hadis literatüründe Temim-i Dari KISSASI denen ve kaynakların sahih/gerçek olduğunu söylediği bir hadise göre Deccal bir adada demirlerle bağlıdır. Bu hadisi ünlü hadisçiler olan Ebu Davud, Tirmizi, ibn Mace nakletmiştir."(bkz. Z. Sarıtoprak)

Deccalin de Dehak gibi zincirlenip hapsedildiği yerden serbest bırakılıp dünyaya saldıracağı şeklindeki kehanet incilin vahiy bölümünde vardır(bkz. Vahiy, 20:3). Aslında açıkca ifa-

de edilemesede Dehakın deccal olduğu şeklindeki gizli inanç mevcuttur.

İncil vahiy, 17:1 ve sonrasında bahsedilen Büyük Fahişe, Dünya Fahişelerinin ve iğrençliklerinin Anası, Dünya kralları üzerinde egemenlik süren büyük kent , Büyük Babil, terimleri kaynağını Tevratın Daniel peygamberce yazılmış 'Görkem içinde bir Mesihin Gelişi' başlıklı bölümünden almıştır. (Daniel, 7:1-14). Kimi kaynaklar (örn. Deccal komplosu, Said Eyyüb, SIR YAY;ist, 2000) Babil ile simgeleşmiş kentin Roma/Vatikanda ki Papalık olduğunu söylemektedir. Tevratı yorumlamaya çalışan bir kitap (vaat, George Bristow, yeni yaşam yay, ist, 2000) ise deccalin/Mesih karşıtının Roma imparatorluğu olduğunu iddia etmektedir. Kimi hadislerde Muhammed kıyamet vakti Konstantiniyye'nin, yani İstanbulun Mehdi tarafından fethedileceğini söylemiştir. Babil(İmparatorluğu):Roma (İmparatorluğu):Deccal(in egemenliği-yönetimi) şeklinde formüle edilebilecek bir durumla karşı karşıyayız bence. Roma İmparatorluğunun ortaya çıkışına ilişkin mitolojiye göre Romayı, dişi bir kurdun büyüttüğü Remus ve Romulus adlı ikiz kardeşler kurmuştur. Kurt sembolü mesih konusu ile ilgili önemli bir semboldür. Kurt kuzunun düşmanıdır ve kuzu İncilde mesihin sembolüdür (bkz. İncilin vahiy bölümü). Türk mitolojisine göre kurt Türklerin atasıdır. Mesih İsayı nasıl Kurtun kurduğu Roma İmparatorluğu çarına asarak öldürdüğü ise kıyamette de Kurttan türemiş olduğu Türk mitolojisince söylenen ve İslam alimlerinin nerede ise ittifakla yecüc mecüc denen kıyamet öncesinin bozguncu, saldırgan kavimidir dediği Türklerin de mehdiyi... (Burada susuyorum. Bu konu başka bir yazımın ko-

nusu olacaktır.)

Kimi İslam alimleri (örn. Taberi, İstahri, Yakut, Yazdecird bin Mahbun-daz, aktaran. G. Aksoy) Dehakın (yani deccalin, RK) Babil hükümdarı olduğunu belirtmişlerdir. Zerdüştlüğü inceleyen araştırmacı Herzfelde göre Azi Dahaka Yeni Babil İmparatorluğunu simgelemektedir (aktaran:G. Aksoy). İncilin kıyamet ile ilgili kehanetlerinin yer aldığı vahiy adlı bölümünde Babil bir şehiri, fahişeyi ve deccali (yani Dehaki, RK) simgelemektedir. Taberinin Newroz ile ilgili olarak aktardığı rivayetlerde her ne kadar geçmişte Babil çevresinde yaşanmış bir olay gibi anlatılsada gerçekte anlatılan olayların herbiri birer kehanettir. Taberinin aktardığına göre Kabi (Kawa, RK) adlı demirci isfahandan isyan ederek halkı etrafına toplamış ve Babil hükümdarı Zahhakın (Dehak, RK) yönetimine son vermiştir. İslami kaynak ve hadislerde Mehdi ve deccal konusu ile ilgili olarak Horasan, İsfahan ve Konstantiniyye(İstanbul) adı sıkça geçer. Şimdi bu konular ile ilgili hadisler ve yorumların bir kısmını görelim:

1- "Horasan cihetinden gelen siyah sancaklar gördüğünüzde onlara katılın zira onların içinde Allahın halifesi Mehdi (a. s.) vardır. "(aktaran:Mehdi ve Altınçağ, Harun Yahya, ist, 1989)

2- "Doğu tarafından siyah bayraklar [ortaya] çıkar! Onların ortaya çıktığını duyan kişi, kar üstünde sürünme pahasına onlara gelip biat etsin!" (ibni Mace, Fiten, 4082, aktaran:S:Eyyüb)

3- "Doğudan siyah bayraklı bir kavim gelecek, hayri isteyecekler bu onlara verilmeyecek ve bunun üzerine savaşacaklar. Zafer kazanacaklar ve istekleri yerine getirilecek, fakat bunu kabul etmeyecekler ! Sonra bayrağı ehli beytimden birine verecekler. O, dünya zu-

lümle doluyken onu tekrar adalete kavuşturacak !" (ibni Mace Fiten, 4082, aktaran: S. Eyyüb)

4- "Bir yakası karaya bir yakası denize bakan bir şehir iştittiniz mi? İshakoğullarından yetmiş bin kişi ona karşı savaşmadıkça kıyamet kopmaz....şehir düşer." (Müslim, Fiten, 78. Akt:S. Eyyüb). (Bu hadiste kıyamet öncesinde fethedileceği söylenen şehir bence İstanbul'dur ve İstanbul'un aslında Newroz söylencesinde zalim Dehakın Yönetim yeri olarak bahsedilen Babil olduğu ima edilmektedir. İncilde Babilin Deccali simgelediğini hatırlayın, RK)

5- "Siyah bayrakların doğu tarafından geldiğini gördüğünüz zaman Farisilere cömert davranın! Çünkü devletimiz onlarla birliktedir." (aktaran:S. Eyyüb)

6-Ashabtan bazıları Hz. Muhammede 'Biz dönersek Allahın bizim yerimize getireceği ve bizim gibi olmayacak kimseler kimlerdir?' Diye sormuş, Muhammed 'onlar Farisi(İranlılar)dır' cevabını vermiş. (akt: S. Eyyüb)

7-"Arap bilginlerinden birçoğu Farisilerin İshakın soyundan geldiklerini kabul etmiştir" (bkz. S. Eyyüb). İshakoğullarının Farisiler yani İranlılar olduğu şeklindeki iddia dolaylı yollardan da olsa Kürtlerin de İshakoğullarından olduğunu ima etmektedir bence. Farisiler ile Kürtler arasında hem dil akrabalığı (Kürtçe de, farsça da Hint-Avrupa dil grubuna dahildir), hem de kültür ve yaşanan bölge/vatan bakımından bir yakınlık vardır. İranlılar/Acemler/Persler Kürtlerin amcaoğullarıdır: Ew pismame mene. Hz. Muhammedin Farisiler için 'İslam ümmetinin yerine onlar (bence Kürtler , RK) getirilecektir' demesinin sebebi onun kıyamette Kürtlerin Deccale yani Dehaka başkaldırarak dağa çıkacak ilk halk olacağı şeklindeki inancı (isteyen bilgisi anlansın) olsa ge-

rek. Kıyamette deccalin zulmünden insanların dağa kaçacağı kehaneti/iddiası hem Yahudilikte hem Hristiyanlıkta hem de İslamiyette vardır.

8- "Mehdi doğu tarafından çıkacak, Karşısına dağlar bile dikilse onları ezip geçecek, o dağlarda kendisine yol bulacak. " (akt:H. Yahya). Doğuyu Doğu Anadolu veya Güney Doğu Anadolu olarak anlamayın çünkü bu hadislerde geçen doğu, Arabistanın doğusudur/İrandır.

9- "(Deccal) Horasan denen doğuda ki bir yerden çıkacaktır". (Tirmizi, fiten, 2237. aktaran:Deccal Komplosu, Said Eyyüb, SIR YAY, ist, 2000)

10- "(Deccal) İsfahanın Yahudi mahallesinden çıkacak" (age).

11-"el-Askalani ilgili hadislerin birinde Horasan, diğerinde ise İsbahan denilmesine dayanarak deccalin kesin olarak doğudan çıkacağını söylemektedir(el-Askalani, Takribut-Tahzib). Horasan İsfahanı ve batı İsfahanı olmak üzere iki İsfahan bulunmaktadır, Hadiste kastedilen Horasan İsfahanı olmalıdır. Çünkü o doğu tarafındadır. (Mirkat, Ali el-Kari. aktaran. İslama ve Diğer Dinlere Göre Deccal, Dr. Zeki SARITOPRAK; Yeni Asya Yay, İst, 1992)-2.

Taberinin aktardığı rivayetlere göre demirci Kawa İsfahanlıdır, Babil ahali-sindendir. Zahhak/Dehak ise Babil şehrini kurmuştur. Kawa Dehak'a şöyle seslenmiş: "seni Babil hükümdarı olarak mı selamlayayım?". (hadislerde deccalin, Taberinin aktardığı Newrozla ilgili rivayette demirci Kawanın İsfahanlı olarak geçmesi sanırım sizinde dikkatinizi çekmiştir. İncilde yakılan Babilin dumanlarının denizciler tarafından görüldüğünün söylenmiş olması kimi yazarları bu şehrin Roma kimilerinin de İstanbul olduğu sonucuna götürmüştür ki İslami kaynak-

lar/hadisler bu şehrin mehdi tarafından fethedilecek olan Konstantinopol/İstanbul olduğunu dolaylı yollarla da olsa söylüyor.

Newroz ile ilgili ikinci yazımda Newrozun Kürtlerde yeni yıl olması sebebiyle yeni yıl simgeçiliğini, Azi Dahakanın üç başlı bir yılan olması sebebiyle için sayı gizemciliğindeki anlamını ve buna bağlı olarak üç başlılığın anlamını, mitolojide Hieros gamos (kutsal evlilik) denen olayın Newroz konusu ile ilgisini ve söylencede geçen Kawa, Azi, Dehak/Dahaka ve Dehakin lakabı olan Bivraspin muhtemel anlamlarına ilişkin görüşlerimi yazacağım.

KIYAMET; DECCAL(EJDERHA; YILAN) VE MEHDİ KONUSU İLE İLGİLİ BİRKAÇ ALINTI:

Kıyametin suya kavuşmak ve suyun insanlığa ulaşmasını engelleyen decalden kurtuluş anlamına geldiğini hatırlayarak aktaracağım alıntıları değerlendirmeye çalışın.

A- "Budizme göre maytreya(kurtarıcı, RK) doğduğu zaman kozmik yılanlar sular yağdıracak. ". Akt: E. Sarıkçıoğlu.

B- (Budistlerin beklediği kurtarıcı Maytreya, RK) "Hindistandaki tasvirlerinde... elinde bir su kabı tutar veya sadece lotos çiçeği taşır. " (Akt: E. Sarıkçıoğlu)

C- "... Ey Allahın elçisi (sav), o gün (kıyamette, RK) hangi mal daha hayırlıdır? Diye sordular. Şöyle buyurdu: Ailesine su taşıyan güçlü bir genç!" (Akt: S. Eyyüb)

D-Kimi hadislerde kıyamet vakti İsanın başından su damlayacağı söylenmektedir. (Akt: Z. Sarıtoprak)

E-Buhari ve Müslimin aktardıkları bir hadis: "(Kıyamet günü) ben önce gidip havuzda bulunacağım. (Hepinizi sulayacağım.)Kim gelirse içecek ve kim içerse bir daha hiçbir zaman susamayacak!" (Akt: Kutsal Kitapların Kaynakları-2, Turan Dursun, Kaynak yay, ist, 1995)

F-Bir hadis: "... Ben, Deccalin yanında ne olduğunu çok iyi biliyorum; yanıbaşında akan iki nehir. Birisi normal gözle berrak bir su, diğeri ise normal gözle yakıcı bir ateş. " (Akt: S. Eyyüb)

Dipnotlar

1-Bilginin suyu simgelediğine ilişkin bilgi için bkz. Gizli Sırlar öğretisi, Ergün Candan, SINIR Ötesi yay, ist, 1998, s. 156.

Germen mitolojisinde Odrerir adlı kazanın içinde AKIL SUYU bulunur, Hint mitolojisinde indra atmaca kılığına girerek tanrılara bilginin öz suyunu getirir. (bkz. Dinler Tarihi Ansiklopedisi, ansiklopedi yay, ist, 1999, 1. cilt, s. 137).

Sümer mitolojisinde su tanrısı olan Ea'nın bilge olduğu kabul edilir.

2-Horasan İranda ki bir bölgenin adıdır. İsfahan/İsbahan ise İranda bulunan ve Horasana yaklaşık olarak 400-500 km. uzaklıkta bulunan bir şehirdir. Efsaneye göre Dehakin hapsedildiğinin söylendiği Demavend/Dünbavend ise İranın başkenti Tahrana yakın bulunan bir volkanik dağın adıdır. Babil Irakta Bağdata yakın sayılabilecek bir şehirdir; aynı zamanda eski bir devletinde adıdır.

3-Deccalin peşinden gidecek/ona tabi olacak kavimler olarak Türkler ve Yahudilerin adı hadislerde sıkça geçer. Bu durumun muhtemel nedenlerini başka bir yazıda aktaracağım.

Etkinlikler

Dördüncü sayısına ulaşan ve her sayıda daha da gelişerek büyüyen Veger dergisinin tanıtım ve toplantı amaçlı etkinlikleri devam ediyor.

Bu toplantılardan ikisi Hollanda ve Danimarka da gerçekleştirildi.

Veger Hollanda toplantısı

Veger dergisinin tanıtım ve örgütlenme amaçlı toplantılarının ikincisi Hollanda'nın Rotterdam kentinde gerçekleştirildi.

29 Aralık 2000 tarihinde gerçekleştirilen toplantıya Veger Dergisi temsilcileri Murat Alpavut, Roni Yıldırım ve Ali Fuat Gürsel katıldılar.

Toplantıda, Veger'in çıkış gerekçeleri, amaçları anlatıldı. Derginin büyü-yüp güçlendirilmesi ve çalışmaların

ülkeye yönelik olarak dahada yoğun bir çalışma içerisine girilmesi gerektiği konuları üzerinde duruldu.

Toplantıda, Veger'in Orta Anadolu'daki bütün sürgün Kürtleri kucaklaması gerektiği, bu anlamda Orta Anadolu'da temsilciliklerin oluşturulması, kaynak ve malzeme sağlanması, görsel medya için belgesel hazırlanması önerileri geldi.

Toplantı sonunda Veger dergisi Hollanda Komitesi'ne Ahmet Tekkurt, Halis Sürücü, Yılmaz Dilek, Mustafa Polat, Deniz Akgül, Cemal Adanç ve Roni Yıldırım seçildiler.

Veger Danimarka Toplantısı

Veger Dergisinin tanıtım ve örgütlenme amaçlı toplantılarından birisi de 16 Şubat günü Danimarka'nın Kopenhagen kentinde gerçekleştirildi.

Veger dergisi temsilcileri Hasan Bozlak, Şoreş Reşi ve Veger İsveç Dağıtım sorumlusu Yusuf Özden'in katılımıyla gerçekleşen toplantıya yaklaşık 60 kişi katıldı.

Toplantıda, Veger temsilcileri, Veger'in neden çıktığı, amaçları, hedefleri konularında halkı bilgilendirdiler.

Temsilciler Veger'in

HOLLANDA — Ahmet Tekkurt, Halis Sürücü, Ali Fuat Gürsel, Yılmaz Dilek, Mustafa Polat, Deniz Akgül, Cemal Adanç ve Roni Yıldırım

kopan parçaların birleşmesi için çaba gösterdiğini ve köprü rolü oynadıklarını belirttiği konuşmalarında, dergi olarak, değişik coğrafyalardaki Kürt aşiretleri ile ilişki geliştirdiklerini söylediler.

Ayrıca Veger'in eski zengin Kürt kültürünün ortaya çıkması için çaba gösterdiği, her köyden birer tane eski türkü, güldürmece ve hikaye kitabı çıkarma, Kürtçenin öğrenilmesi ve bir arşiv çalışmasında hedefleri arasında olduğu belirtildi.

Toplantı sonucunda Veger dergisinin Danimarka'da dağıtımı ve örgütlenmesi için kurulan komiteye Serkan Doğan, Şoreş Koyuncu, Rebeni Celikan, Faruk Özcan, Memed Şeker, Fik-

Karacadağlılar'ın gecesi

Almanya'da yaşayan Orta Anadolu sürgün Kürtleri düzenledikleri bir şenlikte bir araya geldiler.

Merkezi Almanya'nın Witten kentinde bulunan Karacadağ Witten Derneği'nin organize ettiği Karacadağ'la Dayanışma Gecesi 21 Aralık Cumartesi akşamı Witten Mannesman caddesinde bulunan Werkstad salonunda gerçekleştirildi.

Konya'nın Kulu ilçesine bağlı bir Kürt nahiyesi olan Karacadağ ile dayanışma amacıyla düzenlenen ve saat 18.00 de başlayan şenliğe yaklaşık beşyüz kişi katıldı.

Karacadağ'la Dayanışma Gecesine,

*DANİMARKA — Şoreş Reşi,
Hasan Bozlak, Yusuf Özden...*

ret Durukan, Murat Kevir ve Ahmet Gezer seçildiler.

Veger dergisinin etkinlikleri 19 Nisan 2003 tarihinde Almanya'nın Köln kentinde yapılacak olan Kuruluş resepsiyonu ile devam edecek.

İlki Hollanda'da gerçekleştirilen ve Veger Dergisinin gelenekselleştirdiği Orta Anadolu Kürtleri Festivali'nin ikincisi ise 17 Mayıs 2003 tarihinde Danimarka'da gerçekleştirilecek.

Avrupa'da temaslarda bulunan Karacadağ Belediye Başkanı Mustafa Taşçı da katılarak bir konuşma yaptı. Taşçı gecede Karacadağ belediyesinin çalışmaları ve projeleri hakkında bilgiler verdi.

İç Anadolu'lu Kürt yazar Nuh Ateş'in sunduğu ve konuşmaların Kürtçe olarak yapıldığı gecede yapılan konuşmalarda ve verilen mesajlarda örgütlülüğün önemi, Karacadağ kasabasının

ulusal demokratik mücadele ve toplumsal mücadele içerisinde ki yerine değinildi.

Halkların iradesi dışında emperyalizmin dayattığı bir savaşın kapıda olduğu ve Kürtlere dayatılan tecrit ve kimliksizleştirmeye karşı Orta Anadolu Kürtlerinin de birlik ve beraberliğini daha da pekiştirerek ulusal ve demokratik hakları için mücadeleyi yükseltmesi gerektiği üzerine duruldu.

Coşkulu geçen şenlikte İç Anadolu'lu gençlerden oluşan müzik grubu Koma Xalikan'ın türküleri eşliğinde halaylar çekildi.

Şenlikte ayrıca Ali Baran ve Şivan Perver de yer aldılar.

Gece yarısına kadar süren şenliğe, Orta Anadolu Kürtlerinin yayın organı olan Veger ve Birnebun dergisi de birer kutlama mesajı gönderdiler.

Veger dergisinin mesajı:

TERTİP KOMİTESİNE...

Değerli Karacadağ'lılar, saygıdeğer dostlar...

VEGER dergisi olarak Karacadağ'lıların birlik ve dayanışma günü olan böyle bir etkinliği düzenleyenleri ve sizleri saygıyla selamlıyoruz.

Bilindiği gibi çağdaşlığın kriterlerinden birisi ve en önemlisi örgütlü olmaktır. Günümüzde 3.cü kuşak diye de nitelendirilen ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel, çevre, kadın kısaca hayatın her alanında örgütlenmek demokratik bir toplumun olmazsa olmaz koşullarındadır. İnsan toplulukları örgütlü olduklarında sorunlarına çözüm gücü olabilirler. Bu nedenle böyle bir etkinliğin ve bu tür etkinliklerin gele-

ceğe umutla bakmamıza vesile olacağına inanıyoruz.

Karacadağ kasabası bugüne kadar yetiştirdiği aydın insanıyla gerek ulusal demokratik mücadele gerekse toplumsal mücadele de sürekli önemli bir yere sahip olmuş, bu duruşuyla bizlere önemli bir moral kaynağı olmuştur.

Gerek ekonomik gerek politik nedenlerden dolayı diasporada yaşamak zorunda bırakılan değerli dostlar, bugün ülkemizde savaş çanları çalıyor. Halkımızın iradesi dışında emperyalizmin çıkarları doğrultusunda başta ülkemiz olmak üzere dünya yeni bir felaketle yüzyüze bırakılmak isteniyor. Bizlere, halkımıza yeniden ölme, ülkesinde mülteci durumuna düşürülme, açlık, yoksulluk reva görülürken ulusal demokratik insani haklarımız yeniden görmezden geliniyor. Bundan dolayı VEGER dergisi olarak irademiz dışında üzerimizde oynanan oyunları boşa çıkarmak için bir kez daha acil olarak halkımızın ulusal birliğinin acil olarak gerekli olduğunu belirtiyor barışın, eşitliğin, kardeşliğin egemen olduğu bir dünyada yaşamak dileğiyle hepimizi bir kez daha saygıyla selamlıyoruz.

VEGER DERGİSİ

İÇ ANADOLU'DAN BİR BAKIŞ:

“Gözlük”

Yüzyılları bulan sürgünlüklerine karşın, yaşadıkları İç Anadolu topraklarında dilini, kültürünü, geleneklerini yaşatarak bugünlere getiren ve parçası oldukları toplumun Ulusal demokratik diriliş mücadelesinde siyasetleriyle. Silahlarıyla, sanatlarıyla yer alan sürgün Kürtleri, edebiyat ve yazın alanında da ortaya çıkardıkları eserlerle iddialarını sürdürüyorlar.

İşte, Abdullah Kaya da o topraklardan çıkan bir yazar.

Geçtiğimiz Şubat ayında ikinci baskısı yapılan Gözlük adlı öykü kitabında yazar, kendi yaşamı somutunda, okuyucu ile yaşadıklarını bütünleştiriyor, o halk gerçekliğini sade ve etkileyici bir dille anlatıyor.

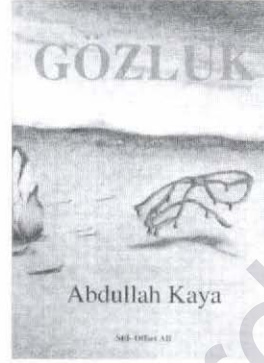
İç Anadolu Kürtlerinin yayın organı olan Veger dergisi temsilcilerinden Dilşad Nûdem'in kitabın önsözünde yazdığı gibi, “hiç şüphesiz salt yazmak yazı sahibini yazar kılmıyor. Kuşkusuz yazar olmanın mayası ile yoğrulmak, deyim yerinde ise hergün edebiyat tanrılarına ibadet etmek son derece önemli. Yine parçası olduğumuz toplumun acılarını, feryatlarını, tarumar edilen değerlerini görmek ve bunun ateşini yüreğinin derinliklerinde hissetmek, o ateşle yanmak gereklidir” sözlerinde belirttiği duyguları, öyküleri okuduğunuzda yüreğinizin bir köşesinde bulabiliyorsunuz.

İlk baskısı 2001 yılında Abdullah Ahmet adıyla yayınlanan “Gözlük” adlı kitabın ikinci basımında toplam altı öykü yer alıyor.

Anadili yasaklanan insan uzun bir

sürenin sonunda başkalaşarak yok olur.

“İlk Ders” adlı ilk öyküde, Kürt olmanın bedelini henüz ilkokul yıllarında “diline vurulan kelepçe ile tanışarak

ödeyen minik bir yürek”in yıllar sonra bunun yaşamında bıraktığı izleri bir soğuk Ankara akşamında okuduğu Alphonse Daudet'nin “Pazar-tesi Öyküleri”nde ki Küçük

Alsace'li Franz'ın yaşadıkları ile bir kez daha muhasebesini anlatıyor.

Kitaba adını veren ve okuduğunuzda bir duygu ve öfke yoğunluğu ile size adeta yaşamınızı sorgulatan “Gözlük” adlı ikinci öyküde yüreği evlat acısı ile yanan ve şehit oğlunu aramak için zulmün esir almaya çalıştığı coğrafyaya bir uzun yolculuk yapan yaşlı bir ba-

Ferhenga Kurdî-Holendî

Ferhenga yekemîna Kurdî-Holendî (kurmancî-holendî) hat weşandin. Ew ferheng karekî hevbeş a Nêçîrvan Qilorî û Mahabad B. Qilorî ye û heftê çuyî ji hêla weşanxaneya Bulaaq ve hat weşandin.

Ew demekî dirêje ku gel li benda vê ferhengê bû. Ji du karekî 6 sala ew ferheng hat tewaw kirin. Ferheng ji 365 rûpelan pêk tê û pêşgotina ferhengê ji hêla Kurdolox Prof. Dr. Martin van Bruinessen ve hatiye nivîsîn. Ew pêşgotin li ser dîroka wêje û ferhengên

banın oğlu ve diğer özgürlük şehitleri ve yakınları ile yaşadıklarını siz de yaşayacaksınız.

Öyküde, şehidini ülkesinden ayırmayan yaşlı babanın zılgıtlarla uğurlanan şehitlerin ardından yaşama karşı değişen bakışını ve artık ölümün farklı bir biçimde karşılanması gerektiğini, hayatın farklı bir şekilde yaşanması gerektiği konusunda ki kararlılığına tanık olacaksınız.

Sade bir dille yaşamın satırlara döklüğü "Gözlük"te, yer alan Hacer Teyze adlı üçüncü öyküde bir ananın yalnızlığına sessiz isyanını, onun temiz özlemlerini hüznülenerek okuyacaksınız.

Ankara'dan Kürdistan dağlarına uzanan yaşam yolculuğunda, özgürlük davası neferi Hasan'ın savaşın, doğanın en zor şartlarında bile çocuklara olan sevgisinin onlara güzel bir yarı bırakmaktan geçtiği ve bunun kavgasının kutsallığını anlattığı Xezal ile Ceylan adlı dördüncü öykü yer alıyor.

Seyda Ailesinin Günlüğü'nde çocuklarını düzen içerisinde konum olarak iyi bir yere sahip olan sistemin savcısı, hakimi, doktoru gibi yetiştirmek için çabalayan fakat sonunda o sistemin inkarcı, kişilik değerlerini kaybettiren sahte şekillenmesini çocuklarının pratiğinde yaşayan bir ailenin öyküsü var.

Kitabın son öyküsü olan Tiftikçi Hüseyin de ise inkilabın mimarı Mustafa Kemal ve avanesi ile Kemalizmin "muassır batı medeniyetleri"ne ayak uydurmak ve inkişaf adı altında halkın değerlerine yapılan saldırıları ve gerçekleri okuyacaksınız.

Bu öyküde Kemalist rejimin iç yüzü ve egemenlerle halkın çelişkilerini ibret içinde Tiftikçi Hüseyin'in dramında göreceksiniz.

Gözlük adlı öykü kitabını şu adresten temin edebilirsiniz :

Medya Förlag

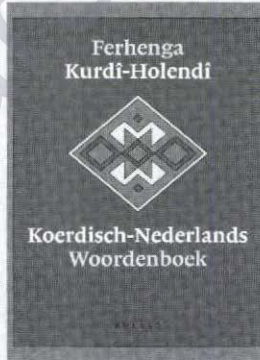
Box 226

142 02 TRANGSAUND /SWEDEN

Tel : 0046 87712002

Kurdî ye. Di dawîya pêşgotinê de li ser ferhenga Kurdî-Holendî jî M. van Bruinessen veba gotî ye:

"Ferhenga Kurdî-Holendî ya ku birayên Qilorî amede kirine, ku nika di destê we de ye, di hevberkîkirina bi ferhengên ku berê çap bûne de çêtir derdikeve. Ew ne tenê ji karên hindikên Holendî yên ku heta niha amadene baştir e, ji bo nivîsên nujenên Kurdî jî ji ferheng û listeyên bêjeyan yên Ingîlîzî, Almanî, Fransî û Swêdî, yên ku vê gavê hene, hîn bêtir bi kar tê. Bo kesên ku Kurdî dixwazin hîn bibin ew ferheng alîkariyekî pêwîst e, û ewê jibo Kurdên ku

Holendî bêtir dixwazin ferbin jî ê xwaş bikar bê."

Ew bûye 40 sal ku Kurd li Holendê dijîn. Lê mixabin heta îro ferhengek Kurdî-Holendî nehatibû weşandin. Bi derketina vê ferhengê ve valahiyek mezin hat tijî kirin.

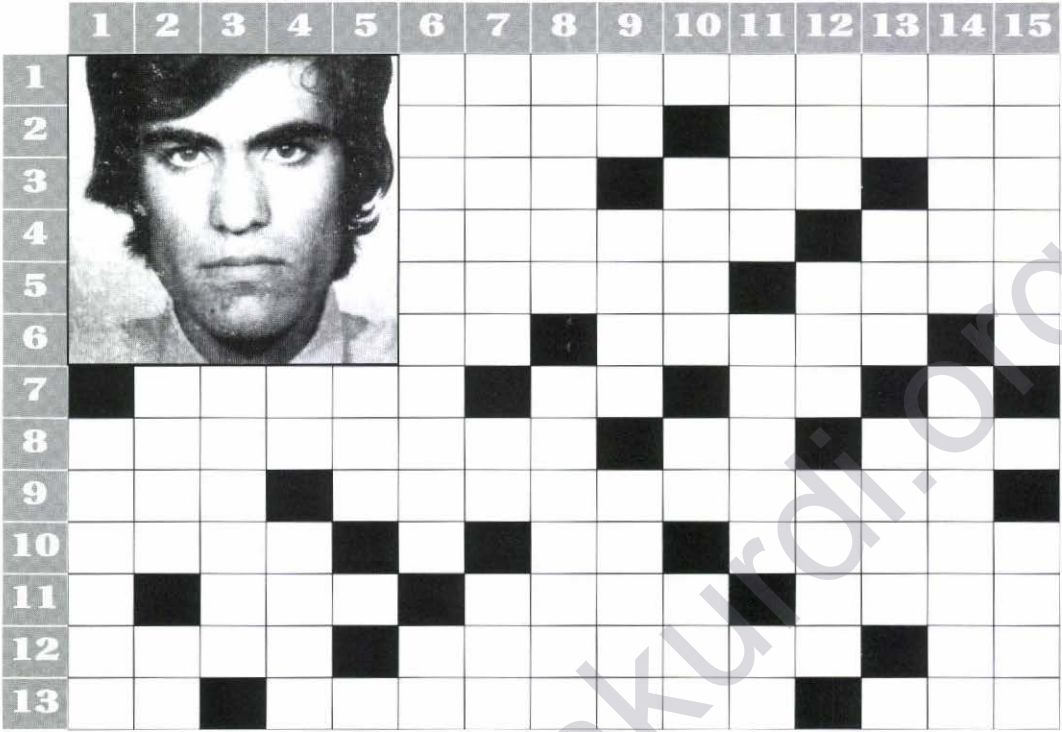
Wek ilawe em ji were pêşgotina Prof. Dr. M. van

Bruinessen û berga ferhengê û wênayê amedekaran, birayên Qilorî dişînin.

Bi rêz û hurmet,

Digel silavên dostanî...

Nêçîrvan Qilorî & Mahabad B. Qilorî

Bulmacamızı doğru olarak çözüp adresimize gönderen beş okurumuza Kürtçe kitaplardan oluşan kitap seti hediye ediyoruz.
Adres: M. Alpavut · Friedhof Str. 3 · 47877 Willich / Deutschland

Soldan Sağa 1/ Ankara'nın Şereflikoçhisar ilçesine bağlı bir Kürt küyü. 2/ Ortadoğu'da bir ülke - (Şükrü ...) Şair 3/ Hayvan ölüsü - Kapan - Başına geldiği süzcüğe çift anlamı katan bir örnek 4/ Kazaklarda seçimle işbaşına gelen başkan - Tekil isimlerde tamlayan olarak getirilen bir ek 5/ İtalya'nın eski parası - Bayan bir Kürt ozan 6/ Kürtçede biz - Bir erkek ismi 7/ Orta Anadolu Kürtlerinin yayın organı - Satrançta bir taş - Kürtçede ben 8/ Vücutta oluşan küçük siville gibi şişkinlik - belirti, iz - Kürtçede kavga 9/ Etrafı su ile çevrili kara parçası - 1639 yılında Osmanlı ile İran arasında yapılan anlaşma. 10/ (... Kesin) bu sayımızda söyleşişi yayınlanan Orta Anadolulu işadamı - mevki - Dernek binası 11/ İrlanda Kurtuluş Ordusu'nu belirten harfler - Boyutlar - Ticari eşya 12/ İz bırakan - büyük balıkçı kayığı - Bir kimsenin benliği. 13/ Bir

nota - eserleri arasında Dino ile Ceren, Şavk vb. bulunan Orta Anadolu'lu Kürt yazar - mesafe.

Yukarıdan Aşağıya 1/ Orta Anadolu'da bir Kürt Köyü 2/ Süre, mühlet - Güney Afrika'nın plakası - 3/ Dağkırangıcı 4/ Galyumun simgesi - Gözün renkli bölümü 5/ Güç, kudret 6/ Orta Anadolu'lu erkek, bir Kürt sanatçı - kamer 7/ İstihsal - Sahip - (... Heriri) Kürt şair 8/ (... Kemal) yazar - akrobasi hareketleri yapan 9/ Şöhret - Yiğit - Gözden uzaklaşma. 10/ Bayan Bir Kürt ozan - Uğraş - Kürtçede acı 11/ (Charles ...) Ünlü İngiliz tiyatrocu - (... Barlas) Fotoğraftaki Orta Anadolu'lu şehit - Neptünyumun simgesi. 12/ Soy, köken - Çaput - İtalya'nın başkenti 13/ Şube (kısaca) - Halkın Emek Partisi (kısaca) - spor oyununda bilerek oyunu kaybetme 14/ Bir bahis, iddia türü - Senato üyesi 15/ Kabile, oymak - Bal teknesi.

İkinci sayımızdaki ödüllü bulmacayı çözerek dergimize gönderen okurlarımız arasında yaptığımız çekilişte ödül kazananlar:

- 1) **Yusuf Yıldız** - Almanya; 2) **Ayşe Sarar** - Avusturya; 3- **Zafer Gürses** - İsviçre;
- 4) **Saime Konar** - Fransa 5) **İsmail Aksoy** - Almanya

DEMA LÎ BA TE (*)

Dilşad Nûdem

Straneka bêdawî bû
Ji zar û zimanê min re heval
Birînek bû li nav dil
Dergûşa kul û xeman kû xwîn
jê der tê
Hêvîyeka di asoyên dûr de veşartî
Ken û şabûneka nexuyayî
Silavek bû li ser baskên qulingan
Ji dildar û evîndaran re bi rê ketî
Pelikên gulan bûn li ber
lingên te rêxistî
Neqşên li ser desmaleka herîr bû
Min di paşila xwe de veşartî
Kenekî jîndar bû ji ser lêvên zarokan
veqetî

Bayê sibê bû nazdar û nazenîn
Bi hunikîya xwe rûyê te
yê narîn diramîsîya
Şevêk bû ji şevên buharan
Stêrk dibarandin bi ser te de
Çemek bû ji dil diherikîya
bi coş û geş
Lez dikir berbi deryayên hezkirinê

Mirineka bê zeman û navnişan bû
Li ser piştta çîyayên berz
Hewarek bû ji nav pêta şewata
gundên sêwî
Janek bû ji coxrafyeka birîndar
Bêhna barûdê bû
Ji lûlê tivinga destên egîtan
Hestirek bû ji çavên dayîkek
bendewar de daketî
Awezek bû ji bilûra şivanekî
Zaraveyekî kû dil û cergên min
dişewitand
Ger kû kin were gotin
Dema bi te re, hebûn bi xwe bû
Lê niha bê te girtî mame di
tenêbûna xwe de

(*) Ev helbest, li hawirkana Helbesta Kurdî ku jî aliyê YXK (Yekitiya Xwendewanên Kurdistan) re ji bo biranîna Huseyîn Çelebi tê li darxistin, de xelata yekemîn wergirtiye.

Hecilera (Foto: Mecit Tarhan)